

M S G R Ě E M A N U E L Ž Á K

**MĚSÍC SV. PANNY
NAZARETSKÉ**

KROPÁČ & KUCHARSKÝ, PRAHA

PROF. EM. ŽÁK

MĚSÍC SV. PANNY NAZARETSKÉ

Nová homiletická práce prof. Em. Žáka má všechny přednosti jeho četných knih v tomto oboru. Jasnost myšlenky, stručnost ve vyjádření, vzlet a poesii slova. Při tom překvapuje hojnost citátů nejenom z Písma sv. a církevních učitelů, ale též přilehavý příklad a citát spisovatelů světských. Stručné a hutné věty mají přímo ráz aforistický. „Měsíc sv. Panny Nazaretské“ podává Mariologii ve formě duchovních promluv. Kazatelům poslouží jako vítaná pomůcka nejenom k promluvám májovým, ale i ke kázáním na všechny mariánské svátky.

MĚSÍC SVATÉ PANNY NAZARETSKÉ

EMANUEL ŽÁK:

MĚSÍC
SVATÉ PANNY
NAZARETSKÉ

NAKLADATELSTVÍ KROPÁČ & KUCHARSKÝ
PRAHA

NIHIL OBSTAT

Prof. Dr. Joanes Opatrný,
ensor.

IMPRIMATUR

Pragae, die 20. Aprilis 1938.

Prael. Dr. Theophilus Opatrný,
Vicarius generalis.

N.: 5575.

Jeho Milosti,

nejdůstojnějšímu Pánu,

panu Msgru Jonu Paulymu,

*inful. pa pežskému prelátu, kanovníkovi staroboleslavskému,
šlechtěm u strážci a arciděkanu basiliky sv. Václava
na Smíchově,*

v přátelské oddanosti připisuje

EM. ŽÁK.

PŘEDMLUVA.

Šel jsem mnohá léta v hřeživých stopách panenské Matky Kristovy, jak nám je sv. evangelia zachovala. A co jsem v těch chvílích promeditoval, co promyslel a přečetl, podávám tuto svým spolubratřím ve formě Májových promluv. Chtěl jsem v těchto promluvách napsati stručnou *Mariologii*.

Do každé z nich vložil jsem nějaký vhodný poučný příklad, citát z Písma sv., církevních učitelů i výroky spisovatelů světských. *Vlastní úvahy omezil jsem na míru nejstručnější. Neboť vím, že úvahy utváří si duchovní řečník podle svého vkusu, své individuality a podle svých posluchačů.*

Jednotlivé promluvy nejsou myšlenkově k sobě nedílně spjaty. Spojuje je pouze jediná osoba: Panna Maria. Proto lze každému z nich voliti podle své vůle, aniž by tím celek trpěl. I tam, kde májovou pobožnost nepředchází pravidelná denní promluva, lze kazateli svobodně a bez újmy organické souvislosti zcela se rozhodnouti. —

Sv. Kazimír, kralevič polský (zemř. r. 1484) je původcem něžného chvalozpěvu: „Omni die die Mariae mea laudes anima“. „Každého dne pěj Marii chvalozpěvy, duše má.“ A když po 120 letech hrob jeho ve Vilně byl otevřen, na jeho prsou byl nalezen dobře zachovaný, vlastní rukou napsaný jeho chvalozpěv.

Jak šťasten, kdo s pozdravem mariánským svoje práce, jako všední tkanivo stříbrnou nití, rád protkává. Jak blažený, kdo s povzdechem k Panně Marii svůj život jednou skončí!

Praha-Smíchov, na den ochránce církve, sv. Josefa.

Em. Žák.

PROMLUVA ÚVODNÍ.

Předvečer prvního května, noc filipojakubskou, obestřela fantazie našich dávných předků, žijících ve tmách pohanství, tajemným kouzlem. V tu noc prý se otevírají čarovné síly. Země propůjčuje některým bylínám zvláštní léčivou moc. A kdo je té noci utrhl, zahojí jimi všechny neduhy tělesné i bolesti duševní. V tu noc zloduchové a démonické bytosti provádějí na zemi své divoké reje. Proto zapalovali pohanští předkové na horách ohně, aby jimi vypudili ze svého okolí všechny škodlivé neviditelné bytosti. Tak učila „černá magie“, založená na pohanské víře o vládě zlých duchů na zemi.

Zcela jiným, jasným a radostným světlem osvěcuje církev májový podvečer. Staví na oltář sochu Marie Panny, Bohorodičky. Dává jí zářiti uprostřed četných světél. Zdobí ji mnohými květy. Heslem celého měsíce je: *Maria*.

Vede nás v mystické zahrady její ctností, abychom okřáli vůní její svatosti a dokonalosti. Ukazuje na Matku Páně, studnici čistoty a lásky, abychom v její upřímném uctívání povznesli svoji duši k pravým duchovním radostem. A tak světlo učení naší sv. církve učinilo *předvečer májový počátkem holdu vznešené Bohorodičky*. Máj stává se jediným dlouhým svátkem duší. To je ona *křesťanská mystika*, která chápe srdcem krásu a vznešenost Marie Panny. Je založena na víře v konečné vítězství pravdy, dobra a krásy.

Kdy začala úcta ke sv. Panně, matce Kristové? Již na počátku lidského pokolení, kdy Hospodin řekl ďáblu:

„Nepřátelství ustanovuji mezi tebou a ženou,
mezi potomstvím tvým a potomstvím jejím;
ona rozdrtí hlavu tvou,
kdežto ty budeš úklady činiti patě její.“

(Gen. 3. 15. 1.)

Lidstvo čekalo na ženu a jejího potomka, kteří napraví, čím prvá žena Eva se provinila. *A tak Marie a její syn, Ježíš Kristus jdou Starým zákonem se zastřenou tváří.*

V prorockém nadšení hledí moudrý Šalomoun do budoucích věků. Proniká hustý závoj jejich tajemství. A tu vidí ženu, která na svém andělsky čistém čele má znak budoucí matky Vykupitelovy. Pln zbožné úcty propuká královský pěvec v jásavý pozdrav: „*Všecka jsi krásná, přítelkyně má, a poskvrny není na tobě . . . Pojd s Libanu, paní má, pojd s Libanu, budeš korunována*“ (Píseň Šal. 4. 7.—8.) Vidí sestupovati s výšin, na nichž věkovité cedry rozložily své koruny a šeptaly si o velebnosti nebes, svatou Dívku nazaretskou.

Prorok Isaiáš, vidí rozklad svého národu a touží viděti jeho spásu. V prorockém nadšení volá: „*Aj, panna počne a porodí Syna a jméno jeho bude Emanuel*“ (Is. 7. 14.) Poznává, že Vykupitelem stane se ten, jenž narodí se z panny. Že na starý a zpuchřelý strom lidstva musí býti vštípena nová ratolest a to s nebeské zahrady, má-li ono ožíti. A ten bude se jmenovati Emanuel, t. j. Bůh s námi. A Bůh mezi námi.

Všechna tato starozákoní proroctví jsou jako první pozdravy zvonů na klekání, jež k nám volají: „*Ave, Maria — Zdravas Maria*“.

A proč ctíme Matku Páně, Marii Pannu? Hlavně a nejdříve proto, že byla matkou našeho Vykupitele, Ježíše Krista. Z jejího svatého mateřství jako ze slunce rozlévá se ustavičné světlo na ni. Pro toto příští mateřství byla vyznamenána všemi výsadami a ctnostmi, které ji od prvního zákmitu života podivuhodně zdobily.

Německý spisovatel *dr. J. Klug* napsal rozkošnou dětskou idylku: O svátku matčině sešli se k ní všichni blízcí příbuzní. A jejich děti sebraly veliké album, obsahující podobizny příbuzných i přátel. Sklonily se nad

ním a zvědavě prohlížejí listy. A ovšem také hned posuzují všechny obrazy. Dědeček je jim příliš vyhublý a vrásčitý. Babička je silná a přísně hledí. Strýček se jim příliš mračí, teta má nějak velikou bradu. Zkrátka: nikdo neprošel jejich očím, aby na něm neviděly nějaké chyby. Tu najednou otevrou dále, spatří obraz své matky. Při pohledu naň náhle všechny umlknou. Tiše a mile hledí na matku. Žádný z prostořekých se neodváží něco říci. Až konečně nejmladší dítě zvolá: „Naše maminka je pořád krásná“. A ostatní po něm opakují: „Maminka je pořád krásná“. To promluvilo srdce dětí. Láska k matce hlásila se o slovo.

A tak je i s naší nebeskou matkou, Pannou Marií. Vše, co o ní víme, cítíme, co věříme, plyne z našeho srdce. Vidíme v ní všechny ctnosti. Jedinečnou dokonalost, jaká mohla kdy se zjevit v tomto lidském pokolení. Ona je v pravdě „sine macula“. Bez poskvrně hříchu. Ni nejmenší prach hříchu nepadl na její duši, jako žádný prach země nedolétá na nebetyčné pohoří Himalají. Královna země se zrodila, aby byla královnou nebes.

A konečně jest ještě jedno, co nás v naší víře, úctě, důvěře a lásce k Marii Panně utvrzuje. Maria, Bohorodička je naší nejmocnější přímlyvkyní, stálou orodovnicí u Boha. Je útočištěm hříšníku, těšitelkou všech trpících, ochrankyní všech, kdo pod její ochranu se utíkají. Velký opěvovatel svaté Panny Nazaretské, sv. Bernard, praví:

„Když kdo k Tobě s prosbou kráčí,
pomoci neodpíráš;
a kdo život vede v pláči,
tomu slzy utíráš“.

Královně nebes upřímně doznáváme, že žijeme v slzavém údolí. A v tomto údolí, v němž lidská sou-

strast, potěšující rada či slovo často jenom málo zmohou, je velikým andělem útěchy Maria, Bohorodička.

Začínáme májovou pobožnost. Matka Páně, jejíž sochu vidíme, mile nám s oltáře září. Církev svolává v podvečer, kdy ustáváme od práce denní, své děti do chrámu. Shromažďujeme se, jako nedospělé děti v podvečer usedají kol matky. Věnujme jí i my tento měsíc více pozornosti, vděčnosti a lásky. Ona vrátí nám vše mnohonásobně, tak jako matka stonásobně vrací dítkám každý projev oddanosti a lásky. Prosme ji slovy, jimiž náš básník, Julius Zeyer ve své „Zahradě mariánské“ ji pozdravuje: „Ó, Panno, předurčená osvětliti země tmou, plaš světlem čistoty své stíny hříchů od prahu naší lidské slabosti a učiň naše srdce čistá!“

OD VĚKŮ VYVOLENÁ.

Největší křesťanský básník *Dante* ve svém velezpěvu „*Ráj*“ vstupuje do samého nebe a v úžasu hledí na zastupy světců. Králové, papežové, prostí dělníci, vyvolení ze všelikého pokolení, žijí zde v jasu nebeské slávy. Přednosti rodu i stavu pominuly. Zde měří se každému podle množství jeho zásluh. A kmet, který je Dantemu v sídle blaženosti průvodcem, vede jej v předposledním zpěvu (32) k místu, kde trůní Neposkvrněná: *Matka Kristova*. U její nohou sedí pramatka lidstva *Eva*. Roucho kající halí celou její postavu. A kmet, ukazuje na tyto dvě ženy, praví: „*Ta, jež u nohou jí sedí (Eva) ránu lidstvu zasadila. Ta, jež pozvedá ji k sobě (Maria), ránu opět zahojila.*“

Eva a *Maria* nazývají se pramatkami všeho lidstva. Prvá, démonem svedená, lehkověrná, byla původkyní hříchu, který jako nejsmutnější dědictví tíží každého, kdo na zemi se zrodil. Druhá byla vyvolena za matku Vykupitelovu, který hříchu sňal.

V okně velechrámu *Münsteru*, jenž zdoben jest biblickými krásnými malbami ve skle, je obraz hlubokého významu. Je zobrazena pramatka lidstva *Eva*, ana podává lidem, dole se kupícím, jablko, symbol hříchu. A proti Evě stojí *Marie Panna*, podávajíc lidem sv. Hostii, svátostného *Krista*. Žena zhřešila a druhá žena hřích napravuje:

Kolik tisíciletí dělilo *Evu* a *Marii* od sebe, nevíme. Jen hlasy proroků dávají tušiti, jak dlouhá, hříchu, smutku, ale také naděje a touhy plná byla ta doba. To však jest pouze v našich očích. Nebylo tak v očích věčného *Boha*, u něhož není minulosti ni budoucnosti; ale jediná nekonečná přítomnost. U *Boha* není měnivý proud času, ale nesmírná, námi nepochopitelná bezčasnost.

Věčnost. Jenom tak můžeme rozuměti slovům, které předčítá nám církev o svátku narození blahoslavené Panny Marie:

„Pán měl mne na počátku díla svého,
prve, než byl co činil od pradávna.
Od věčnosti ustanovená jsem;
od věků, prve nežli byla země.

Před mořem já jsem zrozena již byla,
prameny vod se ještě neprýštily,
hory ještě obrovskou svou tíží nestály,
před pahorky já jsem zrozena byla“.

(Přísloví 8. 22—25.)

Nadšený opěvovatel ctností Panny Marie, sv. *Bernard*, nazývá Pannu Marii „*negotium omnium saeculorum*“. Bůh ve všech časech na ni myslil. Před jeho zrakem hřích Evin a život Marie Panny jsou současností.

Když Hospodin vyslovoval Evě trest za hřích řekl ďáblovi:

„Ona potře hlavu tvou, a ty úklady budeš činiti patě její!“ již tu staví proti Evě Marii Pannu. Provinilá a zachránkyně jsou tu vedle sebe. Eva věřila hadu, Maria andělu. Chybu, které se Eva dopustila svojí věrou, napravila opět víra Mariina.

Pramatku Evu obdařil svojí milostí posvěcující hned při jejím stvoření. To byla milost Stvořitelova. (Str. 3.)

Pramatku věřících, Marii Pannu, vyznamenal skrze zásuhy jejho Syna, Ježíše Krista, ihned *v jejím početí v lůně matky*, sv. Anny, rovněž milostí posvěcující. Milost Vykupitelova rozzářila její duši v témže okamžiku, kdy ji stvořil.

Obě pramatky byly též odvěkými sestrami v utrpení duševním. V nesmírném mateřském bolu. Jaká hrůza, jaký žal sevřel mateřské srdce Evy, když spatřila mrtvého svého syna Abela. A to zabitého vlastním bratrem Kainem. A jaká bolest, tichá a hluboká, zalila srdce sv.

matky Marie, když viděla svého syna, Ježíše Krista, na kříži umírat. Jaká odevzdanost, když jej s kříže sňatého chová zase ve svém klíně tak, jako v jeho útlém dětství v Betlemě! A vše to viděl Bůh věčný, nezměnitelný, přes hranice tisíciletí jako živou současnost.

Sředověký církevní básník ve svém něžném hymnu na Marii Pannu: „*Ave, maris stella*“, duchaplně Bohorodičku oslovuje: „*Funda nos in pace, mutans Evae nomen*“. „Zdrávas, hvězdo mořská. Dej stálý mír ty, jež jsi změnila jméno Evy!“ Ave, jímž pozdravujeme matku Boží, je obráceně čteno Eva; jméno naší pramatky. A ta opravdu založila mír a naději v naší duši. Eva hříchem otevřela lidstvu cestu do podsvětí, kde věčná muka jsou údělem zavržených. Maria zvrátila tuto neblahou cestu. Dala jí směr vzhůru k nebesům. Eva byla příčinou slz; Maria je stírá s lidských tváří. Je nám do nebes bezpečným vůdcem. Do říše blaženosti, v níž obě matky naše šťastně k sobě se druží.

NEPOSKVRNĚNÁ.

Na severní straně slavného athenského hradu, Akropolis, stála socha řecké bohyně Pallas Athény. Bylo to mistrovské dílo slavného sochaře *Feidia*. Zlato a sloňová kost skytly mu látku. V pravé ruce držíc malý obraz bohyně vítězství, v levici kopí, s vysokou helmou na hlavě, majestátně shlížela do athénské krajiny a dále na lodní přístav.

O ní zbožně vypravovali si Řekové, že zrodila se mimo přirozený zákon. Vyšla z hlavy nejvyššího boha Zeva, jako bohyně moudrosti. Panenská žena, povýšená nad každý hřích a každou lidskou slabost. *Athéna-parthenos; žena — vždy panna.*

Tento nejkrásnější řecký mythus byl básnickým snem všech, kdo v největší úctě měli neposkvrněnou čistotu ženy. Byl nádhernou vidinou srdcí, která kořila se naprosté nevinnosti. Ale nikde na zemi jí neviděla.

A co žilo jenom ve snách starověku, *stalo se krásnou skutečností* v křesťanství. Maria, vyvolená za matku vtěleného Syna Božího, byla bez poskvrny dědičného hříchu počata. Sám anděl, jenž nesl jí poselství Boží, klaní se jí a nazývá ji milostí plnou.

Křesťané na Východě žijící velmi záhy svým citem vystihli tajemství o neposkvrněném početí blahoslav. Panny Marie. A slavili obzvláštním svátkem tuto pravdu. Západ svým rozumem hloubající váhal. A teprve v 11. stol. začal toto veliké tajemství uctívati. Starobylé zprávy vypravují, že opat benediktinského kláštera v Anglii *Heslin* ocitl se kdysi v nebezpečí života. I začal vzývati Marii Pannu za pomoc. A tu zjevil se mu anděl, který mu pravil: „Budeš zachráněn, postaráš-li se o to, aby svátek neposkvrněného početí byl i ve tvé vlasti zaveden.“ Zachráněný opat tak učinil. Zavedl

pobožnost ke cti Neposkvrněného početí Matky Boží nejprve ve svém klášteře. A odtud úcta tato rychle šířila se po celé Anglii, Francii, Španělsku, Itálii, Německu a dále. Bylo patrné, jak hluboko v srdci všech věřících tato úcta dávno již spočívala.

Velmi přílehlavým podobenstvím tuto naprostou nedotknutelnou bezhříšnost Marie Panny vystihl *sv. Augustin*. Když Noe po skončené potopě chtěl z korábu vystoupiti, aby poznal, zda na zemi již sucho, vypustil z korábu holubici. Ale ta nenalezla místa, kde by spočinula noha její. Všudy kal a bahno. Proto vrátila se do korábu. A *sv. Augustin* krásně dokládá: „Tak byl by učinil i Syn Boží a vrátil by se do nebes, kdyby mu byl Otec nepřipravil čisté lůžko v lůně neposkvrněné Marie Panny“.

Ježíš Kristus jako syn Boží nesměl míti za matku ženu stíženou dědičným prvotným hříchem. Velmi přílehlavě napsal španělský bohoslovec *De Rezenda*: „Kdyby třeba jen na okamžik poskvrna dědičného hříchu dotkla se požehnané duše příští matky Vykupitelovy, mohl by ďábel Kristu, svému přemožiteli, jízlivě, mefistofelovsky vmetnouti do tváře: A přece byla chvíle, byť jenom krátká, že i tvoje matka byla pod mým jhem a mojí obětí.“

Pevná víra, chápaná více srdcem, protože nepřístupná chladnému rozumu, všeobecně již byla rozšířena, když biskupové celého světa spolu s předními bohoslovci vroucími prosbami žádali Sv. otce, Pia IX., aby Neposkvrněné početí Panny Marie prohlásil za pravdu Bohem zjevenou. Papež velmi vážně uvažoval.

Na západě po celé věky vedly se předními učiteli církve učené rozhovory o tom, jak byla Maria Panna uchráněna hříchu dědičného. Byla milostí Boží jeho zbavena, od něho očištěna pod srdcem své matky, *sv.*

Ánny? Tak, jako my jsme od něho očištěni na křtu sv. ?
Či snad dříve? Právem namítali těm, kdo takto vysvětlo-
vali zase jiní: Jestli jenom na okamžik duše Marie
Panny byla hříchem dědičným poskvrněna, pak Bůh
a satan jen vystřídali se ve své vládě nad ní.

Pochybnostem učinil konec bystrý bohoslovec
z řádu sv. Františka „doctor subtilis“, *Duns Scotus* (zemř.
r. 1308). Prohlásil, že *stvoření a posvěcení duše Panny Marie*
bylo skutkem téhož okamžiku. Když ji Bůh stvořil, hned ji po-
světil.

Vypravuje se o něm, že jemu, prostému hochu,
zjevila se Panna Marie, když ji za dar moudrosti prosil,
a slíbila mu hojnost vědomostí a bystrou prozíravost.
Ale jenom pod tou podmínkou, že on svých vědomostí
bude vždy užívati v její službě a k její oslavě. Duns Sco-
tus zůstal slibu svému věren. Ke cti Panny Marie napsal
řadu pojednání. „Marie Panna byla pro zásluhy Ježíše
Krista od hříchu dědičného vůbec uchráněna. Nepotře-
bovala očišťování“. Jako první lidi, Adama a Evu Bůh
ihned stvořil a současně je obdařil milostí posvěcující,
tak bylo rovněž s Pannou Marií.

Duchaplný výklad Scotův zaplašil všechny roz-
paky. O tomto ctiteli sv. Panny se vypravuje toto:
Když jako „regens“ vysokých škol pařížských ubíral se
do síně, kde se mělo debatovati o neposkvrněném početí
Panny Marie, poklekl před sochou Bohorodičky a vrouc-
ně se modlil:

„Dignare me laudare te, Virgo sacrata!
Da mihi virtutem contra hostes tuos.“

Učiň mne, Panno posvěcená, hodným, abych tě
chválil! Dej mi sílu proti nepřátelům svým“. A když po
skvělém výkladu ze síně jako vítěz odcházel, a zase sta-
nul před sochou její, hlava Marie Panny se mile sklonila

a na kamenných rtech objevil se vděčný úsměv. To byla odměna vroucímu jejímu obháji.

Ke každému, kdo neposkvrněnou Pannu Marii uctívá, ona se milostivě sklání v mateřské lásce a svatém úsměvu: Proto vroucně ji pozdravujme oním projevem sv. víry, který spojuje v jedinou modlitbu dvě nejhlubší a nejvznešenější tajemství: „*Pochválena a pozdravena budiž Nejsvětější svátost oltářní a Neposkvrněné početí blahoslavené Panny Marie*“.

ODĚNÁ SLUNCEM.

Velký novozákonný prorok, *sv. Jan*, miláček Kristův, ve svém zjevení viděl následující: „Ukázalo se veliké znamení na nebi: Žena oděná sluncem a měsíc pod nohama jejích, a na hlavě její koruna z dvanácti hvězd. A ukázalo se jiné znamení: Hle, drak veliký, rudý, se sedmi hlavami a desíti rohy, a na hlavách jeho sedm korun. A drak ten stál před ženou, mající porodit, aby pohltit dítě její, jak by je porodila. I porodila syna, jenž měl spravovati všechny národy berlou železnou.“ (Zjev. 12. 1. —5.)

V ženě oděné sluncem vidíme *sv. Pannu, Bohorodičku*. A v boji velikého draka proti ní spatřujeme odvěké nepřátelství synů temnosti proti církvi. A zároveň útoky nepřátel církve proti úctě Panny Marie.

Žádné ze vznešených svatých pravd, katolických dogmat, nebylo slavnostně prohlášeno za tak spletitých a vzrušujících světských událostí, jako učení o neposkvřeném početí blahoslavené Panny Marie.

Ve zmenšeném již papežském státě průbojnící sjednocené Italie přímo hořeli touhou po revoluci a po zabrání celého církevního Dominia. Papežský ministerský předseda hrabě Pellegrino de Rossi byl 7. listopadu 1848 revolucionáři zavražděn. Papež na životě ohrožován. — A v této politicky nejvýš vzrušené době papež Pius IX. dne 8. prosince 1854 za přítomnosti četných kardinálů, biskupů a vysokých četných hodnostářů slavnostně jako nejvyšší učitel církve prohlásil za článek víry učení o neposkvřeném početí blah. Panny Marie. Za tak neklidných vnějších poměrů prohlášení tohoto mystického dogmatu nejkrásněji dokumentovalo, že církev je sice „*království Boží na zemi*“, ale *není královstvím z tohoto světa*. Víra v naprostou, sněhobílou čistotu *sv. Panny* dostala své

nejvyšší posvěcení. Slavnou pečeť neomylného úřadu papežova. Svatozář, kterou obklopena byla Rodička Boží, nabyla navždy nového lesku. A sotva uplynuly 4 roky od slavného prohlášení dogmatu, Maria Panna podivuhodným způsobem sama potvrdila pravdu prohlášeného článku víry. Zjevila se v památných Lurdech prosté, pokorné dívce Bernadettě Soubirousově a pravila k ní: „*Já jsem neposkvrněné početí.*“ Nebylo dogmatu, kterému by se dostalo takového posvěcení.

Profesor bohosloví dr. Krebs vypravuje ve své studijní cestě do Říma pozoruhodnou událost. Sešel se v Římě s neznámým mužem, cizincem, který za přátelského hovoru svěřil se mu, jakým kouzlem působí naň úcta Panny Marie. „Církev v Neposkvrněné Marii nám hlásá, že v lidstvu žila aspoň jedna duše, která nikdy nebyla dotknuta hříchem. Procestoval jsem“ - pravil cizinec - „značnou část světa a naučil jsem se znáti všechnu tu bahnitou propast hříchů. A co my potřebujeme, je právě duše, aspoň jediná duše, která ni nejmenší krůpějí této veliké, vše strhující povodně nebyla dotčena a poskvrněna. *Potřebujeme Neposkvrněnou, k níž můžeme hleděti jako k ideálu ženství v její nedotknutelné čistotě a svatosti.*“

Antický svět byl zralý k pádu, když ženy naprosto ztratily smysl pro čistotu, cudnost. Smysl pro své poslání a důstojství. „*Omnis vestra urbanitas impudicitia vocatur*“, volal římský spisovatel. Za vaší jemností skrývá se nečistota, vilnost. A nynější doba churaví touže nemocí.

Před nedávnem navštívil kterýsi americký občan své rodné město v severní Moravě. Jako 10letý hoch s rodiči je opustil. Tehda viděl všude malé chaloupky, čisté a milé. Kolem zahrady, úrodné role. Slyšel zpěv ptactva na stromech; vdechoval svěží vzduch. Všudy radost a spokojenost chudých, prostých lidí. A nyní po 50 letech

všudy uhelné doly, dýmající vysoké pece, obrovské haldy dobytého uhlí. Zpěv umlkl. Všudy jen bledé, zasmušilé tváře; vše zahaleno v dým a pokryto sazemi a uhelným prachem. Radost prchla. Příchozí cizinec šel se svým přítelem kolem starého malého domku, v jehož průčelí pod skleněným, skoro již neprůhledným oknem stála socha Panny Marie. A ten, ukazuje na sochu, pravil: „To jest jediná řádná žena v celém okolí.“ Smutná žaloba na úpadek mravů.

S úctou sv. Panny nazaretské stojí úcta a čest ženy. S jejím úpadkem nastává rozvrat mravní i rodinný. — „Z úsměvu Stvořitelova, jímž stvořena byla žena, stává se posupný smích satanův.“ Žena beze studu je nástrojem zloducha.

„*Zachraňte ženství!*“ Tak volá se se všech stran. Ale toho svět nedocílí, dokavad nevrátí se k úctě a k prosbám Neposkvrněné. „Abych vedl mladé lidi k cudnosti a mravní čistotě, radím jim, aby často se postavili a zamyslili před Rafaelovým obrazem sv. Panny,“ říkal profesor Ambros.

Když plavci řečtí blížili se k přístavu a spatřili zářící sochu Pallas Athény na Akropoli, pustili vesla z rukou, pozdravili ji slovem: „*Chaire*“ — buď zdráva a modlili se. Jedině modlitba a vzývání Neposkvrněné vrátí klid a čisté štěstí do světa řítícího se v propasti hříchu a bídy.

NAROZENÍ PANNY MARIE.

V horkém pásmu rovníkovém je domovem podivuhodná květina z řádu rostlin liliokvětých. Jmenuje se Agave. Její peň vysoko zdvihá se vzhůru, jako by chtěla předstihnouti všechny byliny vůkol. Z jejího těla prýští osvěžující šťáva, která je v krajinách, trpících nedostatkem pramenité vody, vítaným nápojem žíznějících. Kořeny její skýtají vzácný lék. A což je nejvíce podivuhodno: Agave za celý svůj život rozkvetne pouze jednou. Vydá pouze jediný, skvostný vonný květ. Kdo viděli ji v tomto květu, žasli nad jeho krásou. Byli blaženi pohledem na jeho nádheru. A když květ povadne, agave pomalu umírá. Květů již nevydává.

V lidském pokolení, v této pestré zahradě Boží, vykvetl také jednou podobný květ. Vysoko vypjal se nad všechny lidské syny a dcery. Květ vzácné krásy, jedinečné vůně všech ctností a liliové čistoty. Je to sv. Panna Maria, matka Kristova. Nazaret, město květů, bylo jejím domovem.

O jejím narození Písmo sv. nemluví. Víme jen, že pocházela z rodu královského. Z rodu slavného krále Davida a Šalamouna. Nepřízní věků královský rod zchudl. Jeho pozdní potomci žili roztroušeni po městech židovských, zabývajíce se rolnictvím a řemesly. Mimo vzpomínku na slavné své předky nevzali s sebou ničeho. Ale vědomí bývalé slávy a královské důstojnosti žilo v jejich duši. To bylo jejich duševní bohatství uprostřed hmotné chudoby.

Z toho vznešeného rodu byl *Joachim a sv. Anna*. Byli lidé zbožní a ctnostní. A přece stín pohany a neúcty spočíval na jejich manželství. *Byliť bezdětni*. A bezdětnost v celém židovském národě považována byla za trest Boží. Denně modlili se, aby Hospodin sňal znamení hanby

s jejich hlav; ale nebe jako by bylo zavřeno jejich prosbám. Joachim, jehož oběť v chrámu jeruzalemském kněz nepřijal, smuten šel obhlédnout svá stáda.

A tu zjevil se mu anděl, zvěstující, že bude obdařen dcerou. A jeho manželka Anna rovněž slyšela z úst Božího posla radostnou zprávu, že stane se matkou. Oba manželé spěchají si vstříc a setkají se u zlaté brány, jež vedla z chrámu. Slzy radosti chvěly se na jejich tvářích, když si sdělovali svá tajemství. A v té chvíli, když se pozdravili, zlatá brána se jasně rozzářila, ve vzduchu bylo slyšeti šelest neviditelných perutí a zpěv andělů. Archa úmluvy v chrámě se zachvěla a obestřela duhovým obloukem. Tak vypráví legenda o šťastných rodičích Panny Marie, vyvolené za matku Boží.

Narozeniny matky bývají vždy svátkem celé rodiny. Všechny děti scházejí se kolem ní. Děkují matce za všechny starosti a oběti, které jim přinesla. Přejí matce, aby dlouho ještě mohly se radovati z její pečlivé lásky. O svátku narození Panny Marie činíme tak i my. Děkujeme jí, že dala nám ve své mateřské lásce svého Syna, Vykupitele. Že přinesla největší oběť, když s odevzdaností stála pod křížem, na němž její Syn umíral za spásu světa. Děkujeme jí za její ochranu na zemi a přimluvu v nebesích.

Jeden z katolických mystiků pronesl hluboká slova: „*Maria figens terminum*“. Učinila konec očekávání všech minulých věků. Jejím narozením skončena lhůta příchodu Vykupitelova.

Původ svátku narození Panny Marie je nejistý. Slavil se nejprv současně se svátkem jejího nanebevzetí. Církev podle svého hlediska, že smrt světcův je pravým dnem jejich narozenin v říši nebeské, i tu se řídila. Výjimka u sv. Jana Křtitele, který již v lůně mateřském očištěn byl od hříchu dědičného, jest jediná v celém cír-

kevním roce. Teprve v pozdějších dobách (snad v 11. století,) radostný den narození Matky Boží byl zvláště slaven.

Něžná legenda vypravuje o tomto svátku toto: V 8. století žil kdesi zbožný poustevník, vroucí ctitel Panny Marie. A ten slyšel vždy 8. září radostné zpěvy andělských kurů. Dlouho nemohl si vysvětliti, proč o ten den slyší nebeské chvalozpěvy. Až jednou Bůh sám zjevil mu toho příčinu: Ten den andělé proto zpívají, že je to den narozenin jejich královny Panny Marie. Poustevník prý zvěstoval událost papeži a ten svátek narození Matky Boží ustanovil.

Tak rychle církev ovšem svátky nezavádí. Ale legenda je krásným poučením. Jestli sami andělé v nebesích oslavují den pozemského narození matky Kristovy, nemají lidé na zemi mlčeti. Proto církev v tento den vděčně volá: „Narození tvé, panno a rodičko Boží, zvěstovalo radost celému světu. Neboť z tebe vyšlo Slunce spravedlnosti, Kristus, Bůh náš. On sňal kletbu a daroval požehnání; přemohl smrt a dal nám život věčný.“ Tak voláme v lásce a vděčnosti i my.

ZASNOUBENÁ.

Prorok Isaiáš volal k národu svému hlubokými slovy: „*Nejsou zajisté myšlení má myšlení vaše; ani cesty vaše, cesty mé, praví Hospodin. Nebo jako jsou povýšena nebesa nad zemí, tak povýšeny jsou cesty mé od cest vašich a myšlení má od myšlení vašich.*“ (Is. 55. 8.) A my v dávném přísloví říkáme: Člověk míní, ale Pán Bůh mění.

V slavné obrazárně benátské je krásný obraz Tizianův, zvaný „*Obětování Panny Marie*“. Maria, sotva povyroslté děcko, radostně stoupá po širokém schodišti ke chrámu jerusalemskému. Chce zde po celý život v modlitbě a panenské čistotě sloužiti Bohu. Dole, vedle prodavačů obětních zvířat, stojí její rodiče, Joachim a sv. Anna. V hlubokém pohnutí sledují kroky svého jediného dítěte. Bylať již od svých rodičů Bohu a jeho službě zaslíbená. A nyní, poslušna více hlasu svaté své duše, nežli přání rodičů, spěchá celý život obětovati Bohu. Nahoře, na stupních schodiště, čeká, aby ji jménem Hospodinovým přijal, nejvyšší kněz.

Maria, Bohu zaslíbená, chce mezi svými družkami, ve službě Boží, při pracích, které chrám od vyvolených dívek žádal, prožiti celý svůj pozemský život.

Hospodin, Bůh israelský, nejednou užil vůle vysoké rady židovské, aby provedl věčné své úradky. Vzpomeňme, že vysoká rada z jeho vůle usnesla se, aby Kristus vydán byl na smrt. Když byla v rozpacích, co s Kristem učiniti, tehda nejvyšší kněz toho roku, řekl jim: „*Vy nic nevíte, ani na to myslíte, že jest vám prospěšno, aby jeden člověk zemřel za lid, a ne aby celý národ zahynul.* To však neřekl sám ze sebe, nýbrž jsa toho roku nejvyšším knězem, prorokoval.“ (Jan 11. 50.—51.) A podobně, jak dávná podání zachovala, stalo se Marii Panně, pokorně sloužící při chrámu jerusalemském.

Bylo jí tehda asi 14 let, kdy přichází k ní kněz Abiathar a ohlašuje jí: „Rada kněžská rozhodla, že máš být zasnoubena muži z téhož rodu Davidova, který byl by tobě ochráncem ctnosti a bezpečným průvodcem po cestě života. Jest to vůle Boží. Hospodin ve svých věčných úradcích tak rozhodl.“

Jako náhlý blesk, jenž s nebe padl, působila tato slova na duši Marie Panny. Vznešený úmysl života, žítí v blízkosti chrámu po celý život, se rozplynul. Ale Maria pokorně přijímá slova kněze. Mluvil ve jménu Božím. Ona je poslušnou služebnicí.

Totéž starobylé podání vypravuje, že rada kněžská se rozhodla, aby Bohu bylo ponecháno, kdo má se státí snoubencem sv. dívky. I bylo do velesvatyně, před archu úmluvy položeno 12 suchých prutů. Na ně byla napsána jména těch, kdo z rodu Davidova byli považováni za hodna vzítí na sebe starost o sv. Pannu. Čí suchá hůl do rána rozkvetne, ten z vůle Boží má se státí jejím snoubencem. A hle, z rána byla nalezena bílým květem oživlá hůl Josefa, tesaře nazaretského.

Sv. Josef žije v Nazaretě. Pilí rukou svých dobývá si chleba. Je tichým, pracovitým tesařem. Modlitba předchází a provází jeho práci. Ač z rodu královského, potomek slavných vladařů, krále Davida a Šalomouna, za hrubou, těžkou práci se nestydí. Miluje ji. Plní přikázání Hospodinovo: „*V potu tváři budeš pracovati, dokavadž se nevrátíš do země, z níž vzat jsi.*“ Svoji modlitbou práci rukou povznáší a posvěcuje. Je patronem všech zbožně pracujících; hlavně ovšem tesařů.

Posvátnými listy evangelií jde tichý, mlčící. Kdekoli vystupuje společně s Marií, matkou Kristovou, jako v chrámě, kde 12letého Ježíše našli, i tam neotevívá svých úst. Mluví Maria Panna, neboť ona má větší, jediné právo na svého Syna. Sv. Josef je pouze „stínem nebes-

kého Otce“. Jeho ctihodná postava kráčí evangeliem jako „krásný oblak kadidla“ (Wil. Faber). Skvěje se všemi ctnostmi starostlivého, klidného muže-dělníka.

A proč volil Hospodin, aby panenská matka jeho Syna měla před očima lidu zákonitého snoubence? Vždyť její touhou bylo ve cti panenství sloužiti Hospodinu.

Svět byl naprosto nezralý a neschopný chápati tajemství Kristova zrození. Nedovedl by rozuměti slovům Apoštolského vyznání víry: „*Jenž se počal z Ducha svatého, narodil se z Marie Panny.*“ Proto před světským zákonem židovským měl býti sv. Josef považován za otce Ježíšova, aby chráněna byla čest sv. Matky. A druhé: v těžkých dobách pronásledování božského Dítka měl býti jeho strážcem. (Útěk sv. Rodiny do Egypta.) Měl býti jejím starostlivým živitelem prací rukou svých. Měl se státi Kristovým vychovatelem v jeho dětství, neboť podle lidské své přirozenosti i Kristus potřeboval svého vzorného, bohumilého učitele.

Že sv. Josef splnil dokonale své vznešené povinnosti, netřeba připomínati. Za to Hospodin jej zde odměnil dvojím způsobem: Ušetřil jej nejtěžších a nejbolestnějších chvil, že nebyl již svědkem utrpení a bolestné smrti Kristovy na kříži. A druhé: Zemřel tichou, blaženou smrtí. Žehnající Kristus stál nad ním; svatá jeho snoubenka vděčně mu zatlačila oči. „*Byl muž spravedlivý.*“ Toť jediná slova chvály, která o něm sv. evangelia praví.

Sv. Josef je ochráncem a přímluvцем všech, kdo umírají v Pánu. Při pobožnostech ke sv. Josefu slyšíme vážné poučení:

„Kdo chceš míti duši zdravu,
života běh šťastně skončit
smrtí pokojnou a krásnou,
Josefa pros za přímlovu!“

A když naše rty již navždy budou se zavíratí, prosme slovy lidové písně: „Poslední necht jsou slova má: Ježíš, Josef, Maria.“

POSELSTVÍ ANDĚLOVO.

Největší katolický básník *Dante* ve své „*Božské komedii*“ prochází kraji podsvětí, peklem a očištěm. Jako průvodce má svého oblíbeného římského básníka *Vergila*. Živě sleduje hrůzy těchto míst, údolí trestů. Vidí mnohé historické osobnosti, krále, šlechtice, ba i papeže pykati za své viny. A v třetí části své básně vstupuje do „*Ráje*“, do nebe. Jeho pozemská vidina, ideál ženy, *Beatrice*, jej vítá a ukazuje mu blažené nebešťany. Na konec jsou již blízko samého *Boha*. A zde stává se průvodcem básníka *sv. Bernard*, nejvroucnější středověký opěvovatel matky Boží, *Panny Marie*.

Tu náhle zaslechne *Dante*, jak jeden z andělů zpívá: „*Ave, Maria*“. A *sv. Bernard* poučuje příchozího básníka, že je to anděl *Gabriel*. Ten při svém zpěvu rozestírá křídla před *Pannou Marií* a nyní celý sbor kúrů andělských vpadá svými hlasy do jeho písň. *Dante* očima nesmírné úcty a lásky hledí na královnu nebes. A na otázku *Danteovu*, proč právě tento anděl *Marii Panně* tak krásně zpívá, *sv. Bernard* odpovídá: „Ten byl, který kdysi nesl palmu k *Marii*, když *Syn Boží* chtěl na se vzíti břímě našich vin.“ (Ráj. 32. 109.)

Jméno anděla *Gabriel* znamená jeho úkol. Byl prostředníkem *Božím*. Byl zasvěcen v tajemství vykoupení světa. Poslem *Božím*, aby světu oznámil, že čas příchodu *Vykupitelova* je blízký.

Archanděl *Gabriel* oznámil proroku *Danielovi*, když tento v zajetí *babylonském* vroucně se modlil, že čas utrpení lidu se končí. Že za 70 letotýhodnů přijde *Pomazaný Páně, Kristus*, aby lid vysvobodil ze zajetí hříchů. (Dan. 8. 16.) Archanděl *Gabriel* zjevuje se knězi *Zachariášovi*, když právě ve svatyni zapaloval kadidlo, že jeho syn *Jan* bude *Kristovým* předchůdcem. A potom po 6 měsících svěruje

mu Bůh největší poselství: Má zvěstovati Marii, svaté dívce v Nazaretě, že ona je vyvolena Bohem za matku vtěleného jeho Syna. Z hlučného města Jerusalema vede jej cesta do prostého tichého městečka Nazareta. Zde v městě květů žije tiše, světu neznámá svatá Panna. Nejkrásnější květ lidstva.

Archanděl Gabriel vešel v malou chyšku. Přišel s poselstvím Božím. Středověké malířství a básnictví líčí, jak anděl jí se klaní a uctivě Marii pozdravuje. Neboť nevidí v ní pouze zbožnou, mladistvou dívku nazaretskou, ale nesmírně více: Pozdravuje v Marii příští matku Syna Božího, svého Pána, ale také budoucí královnu svoji a všech kůrů andělských.

Marie trvala na modlitbách, když anděl se jí zjevil. A vešed k ní pozdravil: „*Ave.*“ „*Ždráva buď milosti plná, Pán s tebou, požehnaná's ty mezi ženami. A Maria, uzřevši ho, užasla nad řečí jeho a přemýšlela jaké by to bylo pozdravení.*“ Ulekla se, nevědouc, kdo jest ten neznámý náhlý přichozí a čeho na ní žádá. Tu anděl ji konejší, aby klidně mohla vyslechnouti jeho poselství. „*Řekl jí: Neboj se, Maria, neboť jsi nalezla milost u Boha. Hle, počneš v životě, porodíš syna a dáš mu jméno Ježíš. Ten bude veliký a Synem Nejvyššího slouti bude. Pán Bůh dá mu trůn Davida, otce jeho, a království jeho nebude konce.*“ (Luk. 1. 28.—33.)

Všimněme si nejprv pozdravu andělova; a teprve potom obsahu jeho poselství: „*Ždráva buď, milosti plná.*“ Jenom jedinkrát pronesla je ústa andělova. Po tisíce let opakují je lidská ústa. Jsou stále ozvěnou, kterou země vrací nebesům.

Angelus Domini — Anděl Páně, v němž poselství Boží spojuje se s pozdravem všech ctitelů sv. Panny nazaretské, třikráte denně ozve se v katolických osadách. Je to nejmilostnější zpěv křesťanů. Jeho ohlas ozývá se

v nesčetných zpěvech básníku, malířů, sochařů a hudebních skladatelů.

A je to zejména večerní Anděl Páně, jež dotýká se každého srdce. V šelestu stromů, jež z jejich ticha probudí mírný večerní vánek, zdá se, že slyšíme neviditelné zástupy andělů, které plynou krajem a šeptají „Angelus Domini“.

Něžný německý básník, *Em. Geibel*, syn protestantského pastora, napsal krásnou báseň, kterou opěvá zvuk večerního klekání. Zní v prose takto: „Ave Maria! Moře a nebe odpočívají; se všech věží zaznívá zvonů hlas: *Ave Maria*. Ustaňte od zemské lopoty, modlete se k Panně a k jejímu Synu! Samy zástupy nebešťanů s liliemi v rukou poklekají nyní před trůnem Otcovým a růžovými oblaky slavnostně nesou se dolů písně blažených duchů. Ó, svatá zbožnosti, jež podivuhodně pronikáš každé srdce tichým úžasem! Ó, svatá víro, která na bílých křídlech modlitby se vznášíš k nebesům! Zde v tiché slzy rozplývá se bol, a jásot radosti zní jemněji. Ave Maria! Když takto zpívá zvon, sladce usmívají se nebesa a země smířeny.“

Císař Napoleon, zajatec na ostrově sv. Heleny, pravil svým přátelům: „Mezi vším, čeho zde postrádám, nejvíce se mi stýská po zvuku večerního zvonu „Anděl Páně“. Nikdy jsem mu nenaslouchal, aby mé srdce nebylo jím hluboce dojata. Vzpomínal jsem při tom na dny svého čistého dětství. Moji průvodčí často se domnívali, že myslím na válečné plány, ale mýlili se. Já mlčky jsem naslouchal večernímu zvonu a má duše se uklidňovala jeho zvuky.“

A není dojemnějším, nežli chvíle, kdy zazní večerní zvon na klekání. Dělník končí, nebo aspoň ustane ve své práci. Chodec se zastaví a tiše pozdravuje sv. Pannu, vyvolenou za matku Boží.

Sám *Carducci*, italský básník pesimismu, jehož „hymna na Satana“ je rouháním Bohu, nedovedl odolati zvukům večerního klekání, kdy slunce sklání se k západu. Napsal ke cti Matky Páně tato krásná slova: „Když tvé pokory plné pozdravení na křídlech večerního vánku vzduchem se nese, prostý lid obnažuje hlavy a vznešení sklánějí svá čela. Jako táhlé melodie šalmaje vanou jeho tóny mezi nebem a zemí. Jako zpěv duchů, kteří poletují vůkol. V tklivém hlasu zvonu člověk zapomíná mučivého života; klid rozlévá se v duši, z níž nezadržitelně krade se slza. Lidé i zvířectvo utichá, růžově dýše soumrak. Hřích prchá. A vzduchem cítíš zavanutí měkkých křídel anděla, tiše pějícího: „Ave, Maria“. To anděl Páně jde ztichlým krajem, aby stanul jako anděl strážný u lůžka všech, kdo jsou věrnými ctiteli jeho královny, Marie.“

Sv. Mechtilda mladší, opatka kláštera diesenského (zemř. r. 1160), volala kdysi k Marii Panně, že chce ji vždy pozdravovati nejsladšími jmény a nejvroucnějším voláním, jakého jen lidské srdce je schopno vymysleti. Tu Maria jí se zjeví. Má napsána na prsou zlatými písmeny slova pozdravení andělského a praví jí: „*Toto pozdravení ještě žádný člověk nepředstihl*. A nikdo nemůže mne sladčeji pozdraviti, než ten, kdo mne pozdravuje s onou úctou, s jakou mne pozdravil sám nebeský Otec slovem: „Ave“.

Krásně pozdravila *sv. Pannu nazaretskou* naše zbožná básnířka, volajíc: „Ó přijď, která ozářena kráčíš nocí tichým svým krokem, a vléváš balsám útěchy v raněné srdce. Potěš moji mysl! Jsem jako třtina větrem zmítaná. Pomož svému dítěti! Když v bouři pochyb a v moři smutku zmítá se naše duše, když bloudíme strašnou tmou, ty podáváš ruku. Přinášíš klid, jako když matka ukládá v kolébku plačící, polekané dítě!“

ODPOVĚĎ VYVOLENÉ.

Přední anglický konvertita *William Faber* napsal o tajemství Zvěstování Panny Marie takto: „Archanděl Gabriel objevuje se v chýši nazaretské. Uplynulo již oněch 70 letotýhodnů Danielových, kdy Spasitel měl přijíti. Anděl má uloženo, aby ve jménu Božím vyžádal svolení Marie ke vtělení jeho Syna. Stvořitel nechce bez dobrovolného souhlasu svého tvora jednati v tomto velikém tajemství . . . Všemohoucí jedná ohleduplně se svým slabým tvorem. Neboť vysoko jej pozvedl, než aby jeho tvor měl býti slepým nástrojem jeho vůle. Proto žádá jej za souhlas. Nerozkazuje; neuplatňuje sám svých práv.

Byla to veliká, úžasná chvíle. Bylo zcela v moci Marie odříci své svolení. Záleželo jedině na ní. Nikdy svobodný tvor nejednal svobodněji, nežli Maria učinila té chvíle. Jak asi andělé naslouchali tomuto okamžiku! S jakou uctivání hodnou radostí a s nevýslovným zalíbením čekala Svatá Trojice na to, až Marie otevře ústa svá a řekne: Staň se! Jaká světodějná to chvíle pro všechno lidstvo! A jenom země, ubohá, němá, nevědomá, spala ve svém chladném mlčení.“

Maria v pozorném mlčení naslouchá slovům andělovým. Znalá příslibení Vykupitele z posvátných knih proroků, raduje se, že nastala chvíle jeho příchodu. Ví, že obnoví slávu svých předků. „*Salus ex Iudaeis*“; svět bude obnoven tím, který jednou z Israele se zrodí. Toužila zajisté i ona, aby sláva velkých králů israelských vzkřísila se v zemi kdysi slavné, svobodné, ale nyní pokleslé a ujařmené. Snad i o ní možno se domnívat, že chápala i Maria ve svých představách zaslíbeného Vykupitele tak jako převážná většina porobeného národa a jak potom dlouho i sami Kristovi apoštolové. Ale jedna námitka, či pochybnost ihned se ozývá v její

mysli. Zaslíbila se Bohu pro celý život. Zasvětila mu své panenství. Proto dí: „*Kterak se to stane, když muže nepoznávám?*“ Jak je to možné? Chce mne Hospodin snad zprostiti mého slibu?

A odpověděv anděl, řekl jí: „*Duch svatý sestoupí v tebe, a moc Nejvyššího zastíní tě. Proto také svaté, co se z tebe narodí, slouiti bude Syn Boží.*“ (Luk. 1. 34.—35.)

Stane se tak všemohoucím slovem Božím. Týmž slovem, kterým on vyvolal z mrtvé hmoty život. Týmž rozkazem, kterým samu o sobě neplodnou zemi oživil. Týmž stvořitelským činem, když poručil: „*Vydej země všeliké byliny a rostliny! Vydej zvířectvo všeho druhu k jejímu oživení! Zázrak stvoření se bude opakovati. Zázrak v přečistém, hříchem neposkvrněném lůně panenské Matky. „Nemožná není u Boha žádná věc.“*

Teprve nyní chápe Maria, že její panenský slib nebude porušen. Bůh jej přijal. Vždy má se skvíti v Marii Panně též matka Boží. Panenství a mateřství, která v řádě přirozeném se vylučují, v Marii, Bohorodičce podle vůle Boží souladně spolu se snoubí.

Nyní Marie rozumí. Pokorná dívka Páně je také poslušná. „*I řekla Maria: „Aj, já dívka Páně, staniž se mi podle slova tvého.“* (Luk. 1. 38.)

Její „*Staniž se*“ odpovídá tvůrčímu slovu Božímu. A té chvíle paprsek Ducha sv., jako bylo na počátku světa, dotýká se panenského lůna Marie Panny. Ona stává se matkou. „*Nebylo nikdy na zemi, nebo v říši andělů chvíle, tak hodné uctívání, jako když pokořila se Marie vůli Boží. Ona proměnila v čin věčný úradek Boží, paprsky nebeského jasu zalily ji svým leskem. Stín Boží slávy a moci spočinul na ní.*“ (Faber.) Chvíle zvěstování mění duchovní proud světa.

Když byla skončena třicetiletá válka, tento úporný boj útočného protestantismu proti hájící se katolické círk-

vi, v některých městech vykonali katolíci symbolický skutek. Přelili ukořistěná děla protestantských vojsk ve zvony. Pokřtili je na jméno: Maria, a zavěsili vysoko na opuštěné zvonice. Tyto zvony měly třikrát denně volati věřící, aby vroucně vzpomínali na tajemství zvěstování Panny Marie. Aby vzpomínali v jejím pozdravení, že dílo vykoupení lidstva již začalo. Zvony mariánské volaly na klekání s toužou vděčností a láskou, s jakou andělský malíř Fra Angelico kleče maloval své Madony.

Za kruté světové války mnohý náš chrám byl ochuzen. Zvony sneseny; přelity v děla. Se slzami v duši loučili jsme se s nimi. Poslové mariánského pozdravu a míru měli nésti po krajích zkázu a smrt. Ale když děla umlkla a nám dostalo se toužené svobody, smířili jsme se s osudem našich ztracených zvonů. Obětavostí mnohých srdcí pořídili jsme si zvony nové. A za to jen vroucně prosíme: Kéž nové zvony jsou radostnými hlasateli pokoje a radostí. Kéž znějí vždy k oslavě Bohorodičky, královny míru!

Svátek Zvěstování otevírá jaro. Skřivan, pěvec Matky Boží, vysoko nad zvlhlou zemí zpívá svůj radostný žalm. Své Alleluja. Kéž s tímto pozdravením sv. Panny a matky rozezpívá se radost i v naší duši! A nejenom o ten den, ale každý den, kdykoli anděl Páně ve zvucích klekání bude nás volati k Panně Marii, vděčně a s pokorou, s jakou ona přijala své veliké poslání v církvi, pozdravme ji i my!

U SV. ALŽBĚTY.

Anděl Gabriel slyšel z úst sv. Panny, že podrobuje se vůli Boží. Své poslání dokonál. A hned potom s toužou od ní odešel. (Luk. 1. 38.) „Posvátné ticho v chyši nazaretské nebylo porušeno ni jediným tónem a Bůh ve své nekonečnosti spočinul v lůně svého tvora. Vysoko nad zemí ozval se jásavý chvalozpěv andělských kůrů. Ale Matka neslyšela a nedbala ničeho. Její hlava sklonila se na prsa a její duše pohroužila se v hluboké mlčení. *Slovo tělem učiněno jest.*“ (W. Faber.)

Velikou, důležitou, neočekávanou zprávou každý člověk je vzrušen. Potřebuje času, aby vše, co náhle přišlo, mohl si uvědomiti. Obsah i důsledky zprávy uvážiti. A jistě tak bylo též u Panny Marie, vyvolené za matku Vykupitelovu. Snad tisíce israelských žen, se svým národem živě cítících, toužilo po té jedinečné důstojnosti býti matkou Vykupitelovou. Tisíce jich za jeho příchod Hospodina prosilo. Jenom ne Maria, pokorná dívka nazaretská. Té touhy neměla. Zasvětilať se Bohu svým panenstvím.

Potřebovala oddechu po duševním rozechvění. Po upjaté pozornosti, s jakou přijala nebeské poselství. Snad zase pohroužila se v hlubokou modlitbu tak, jak ji anděl při svém příchodu našel. A její čisté rty šeptaly: „Pane, nejsem hodna, abys vešel pod střechu mou; ale tvá vůle se staň.“

Když vzrušení pominulo, Maria v duchu opakuje slova andělova. Vzpomíná, co jí o její příbuzné Alžbětě řekl: „*Hle, i příbuzná tvá Alžběta počala syna ve stáří svém; a nyní jest již v šestém měsíci ta, která slove neplodná.*“ (Luk. 1. 36.) Což přirozenějšího, že Maria ihned se rozhodla jíti ke své příbuzné. Chce s ní sděliti veliké své tajemství, že je vyvolena za matku Vykupitelovu. A touží také u ní

býti a jí posloužit, až těžká chvíle rodičky jí nastane.

Sv. Alžběta, manželka kněze Zachariáše, bydlila v malém, horském městečku, zvaném později „*Svatý Jan v horách*“. Z Nazareta bylo tam podle našeho počtu asi 130 kilometrů. Pro útlou, mladistvou dívku cesta zřejmě velmi dlouhá. A samotou cesta nebezpečná. Ale Maria Panna neváhá. „*Povstavši v těch dnech odešla s chvatem na hory do města Iudova.*“ Kdo doprovodí Svatou poutnici na této cestě? Ženy israelské samy nikdy se na delší cestu nevydávaly.

Neměl snad snoubenec její, sv. Josef, býti jejím průvodčím? Hluboký stud Marii Panně nedovoloval, aby se mu sama svěřila s tajemstvím svého mateřství. Svěřila se snad jemu, že jde na několik měsíců prokázati přátelskou službu své tetě.

Přední malíř *Josef Führich* (rodem z Čech) nakreslil hluboký obraz cesty Panny Marie ke sv. Alžbětě. Putuje bez průvodu lidí. Ale přece ne sama. Nad ní vznášejí se andělé; svým zbožným, oslavujícím zpěvem ji provázejí. V pevné víře v jejich ochranu jde Maria klidně. Bez bázně a bez únavy. Na stromě ptactvo ji vítá, a kvítka dříve spící a jako uvadlá, otevírají své kalíšky a pozdravují tu, která měla vždy pro ně, jež kolem zdobila chyšku nazaretskou, tolik lásky a péče.

Radost zrychluje kroky každého člověka. A tak i Maria spěchá k příbytku příbuzné své. A jedva otevře dvěře, již tu vychází jí sv. Alžběta vstříc a pozdravuje Marii. A jak uslyšela Alžběta pozdravení Mariino, dítko zaplesalo v životě jejím; a Alžběta byla naplněna Duchem svatým. I zvolala silným hlasem: „*Požehnaná's ty mezi ženami a požehnaný plod života tvého. Odkud mi to, aby Matka Pána mého přišla ke mně? Neboť hle, jak došel hlas pozdravu tvého do mých uší, zaplesalo radostí dítko v životě*

mém. *Blahoslavená, která uvěřila; neboť se vyplní ty věci, které jí byly pověřeny od Pána*“ (Luk. 1. 41.—45.)

Příchod Marie Panny, vyvolené za matku Kristovu, probudil nesmírnou radost v srdci sv. Alžběty. Její duši osvěcuje Duch sv. Ona slyší tluk dítky, jež samo pod srdcem jí dřímá. Neboť týž Duch sv. je nyní očišťuje od hříchu dědičného. Sv. Jan v té chvíli je milostí Boží posvěcen, jako my jsme vždy očištění a posvěcení, když křestní voda svlažila naši hlavu.

Sv. Bernard, uvažuje o návštěvě Marie Bohorodičky u příbuzné její, sv. Alžběty, poznamenává: *Miraculum miraculo additur; gaudium gaudio cumulatur*“. K zázraku početí Bohočlověka přistupuje zázrak nový, očištění sv. Jana, již v lůně mateřském. Stupňuje se radost obou žen.

Sv. Alžběta je nesmírně vyznamenána návštěvou sv. Panny. Ona prvá smí věděti o tajemství jejího života. A prvá též ji nazývá *matkou Pána svého. Matkou Boží*. Zde úcta Bohorodičky začíná. Maria je matkou Boží. Tuto víru a tento pozdrav marně později se namáhali bludaři vyrvatí ze srdce věřících. Maria matkou Boží navždy zůstane.

Sv. Alžběta končí svůj pozdrav slovy, jimiž děkuje a blahoslaví Pannu Marii, že přijala na sebe veliký úkol býti matkou Kristovou. Povinnosti, které ukládají starost i radost, vznešenost i mnohý zármutek. Dvě svěťice stojí tu vedle sebe spojeny toužou věrou i láskou. Jimi otevírají již cesty do Nového zákona. Sv. Jan a Ježíš Vykupitel se tu setkávají. Setkání sv. matek je prvním setkáním jejich dítek.

Křesťanské umění rádo znázorňuje, jak oba jako děti spolu si hrají. Sv. Jan hladí beránka. Vždyť sám jednou ukáže na Ježíše slovy: „Ejhle, beránek Boží, který snímá hříchy světa“ (Jan 1. 29.) Pán Ježíš drží

kříž, na němž po 33 létech dílo vykoupení dokoná. Sv. Jan hlasatel kajícínosti; Ježíš Kristus dárce odpuštění. Od sv. Jana vede nás cesta k Ježíši. Sv. Alžběta a Maria Bohorodička vedou nás k oběma.

MAGNIFICAT.

Dávné umění závodilo v tom, aby znázornilo setkání Panny Marie se sv. Alžbětou. Tuto zobrazuje jako věkem značně pokročilou. Ale mladistvou Pannu Marii mnohem vznešenější, protože svojí mateřskou důstojností povýšenější. Oběma malíři dávali často stuhy do rukou. Na stuhu sv. Alžběty dávali nápisem slova: „*Benedicta tu in mulieribus* — Požehnaná ty mezi ženami“. Na bílou pásku, kterou Bohorodička v rukou drží, slovo: „*Magnificat*“ — „Velebí duše má Hospodina“. Jsou to prvá slova, jimiž sv. matky se pozdravily.

Maria v posvátném zanícení, Duchem sv. osvícena, odpověděla na pozdrav sv. Alžběty chvalozpěvem díků, který neustává zníti v denních hodinkách kněžských. Zpěv podivuhodné prostoty i vzletu, v němž Maria děkuje za své vyvolení. Sv. Ambrož nazývá jej „*extasí pokory*“. Duše pokorná vznáší se v něm až k trůnu Božímu a velebí věčný úradek Boží dáti světu Vykupitele.

Maria nejprve děkuje Hospodinu, volajíc: „*Velebí duše má Hospodina a duch můj zaplesal v Bohu, Spasiteli mém, že shlédl na ponížení své služebnice a splní, co přislíbil otcům. Nebot hle, od této chvíle blahoslaviti mne budou všechna pokolení země*“ (Luk. 1. 46.—48.) — Nebyla a nebude nikdy pokora tak odměněna, jako se stalo s Pannou Marií. *Ancilla Domini*, služka Páně, stane se *regina coelorum*, královnou nebes. Ale královny mají svůj trůn pouze ve své vlasti; v zemi, které daří svojí láskou a milostí. Královna zemře, trůn osiří. Marie královna bude uctívána a vzývána v každé zemi, do níž pronikne víra v jejího Syna. Bude míti svůj trůn ve všech chrámech. A trůn její nikdy nebude prázdným, protože bude jenom obrazem trůnu, který má v nebesích. Marie v prorockém nadšení předpovídá budoucí svoji úctu a lásku.

Maria ve své zbožnosti dojísta často ve sborníci naslouchala výkladům židovských učitelů. Snad sama také četla ve Svatém písmě. Nejedno místo znala snad z paměti. Proto i v jejím „Magnificat“ ožívají se vzpomínky na jeho slova.

Ve chvalozpěvu Panny Marie zní ohlas díků, jimiž sestra Mojžíšova velebila Hospodina, že Israelit vysvobodil z moci faraonovy, když procházeli Rudým mořem. Zahubil nepřátele svého vyvoleného národa, „*sesadil mocné s trůnu a povýšil nízké.*“ Tak přejímá Maria novozákonná slova své jmenovkyně Marie starozákonné, jejíž jméno v Písmě sv. poprvé se tu objevuje. (II. Mojž. 15.) Maria Panna prohlašuje, že nyní skrze jejího Syna blíží se vysvobození všemu lidstvu z moci pyšného démona. A v další části chvalozpěvu Panny Marie slyšeti je ohlas slov Anny, matky Samuelovy, když tato přivedla svého syna, na Bohu vyprošeného, k veleknězi Helimu, aby syn její v blízkosti svatyně již od útlého věku ve službě Hospodinu se cvičil. Vděčnost obě matky, Annu i Marii, spojila. Hospodin shlédl na pokorné a vyzdvihl chudé. (I. Král. 2.)

Vznešený chvalozpěv Magnificat zní slovy Starého zákona, ale náleží svým obsahem Zákonu novému. Je to jitřní hymnus na Hospodina, který plniti chce slib, že Vykupitel přijde. Je korunou poesie Starého zákona a počátkem hymnologie křesťanské. Zní jako večerní klekání dokonávajícího zákona Mojžíšova a zároveň ranní klekání evangelia.

Příchod Panny Marie v obydlí sv. Alžběty posvětil tento dům. Stává se prvním křesťanským chrámem, v němž děkují svaté ženy za své vyvolení. „*Zpěv Mariin (Magnificat) zapudil nářek Evin*“, krásně praví sv. Augustin.

Hymnem Magnificat uzavírá církev slavné a všeobecné své modlitby. Zpívá je denně ve svých nešporních pobožnostech. I když koná své „*officium defunctorum*“ hodinky za zemřelé nepomíjí tento radostný zpěv. Ano i ve Svatém témdni, kdy lká nad smrtí jejího Syna, Spasitele svého, neumlká v tomto všeobecném smutku její plesný Magnificat.

V starobylém životopise císaře Karla IV., otce vlasti, čteme tuto zprávu. Kdysi byl přítomen zbožný tento vladař nešporám, jež karlštejnští kanovníci pěli v hradní kapli. Dým kadidla vinul se v bohatých obláčcích kolem sochy Bohorodičky, která vypínala se na oltáři. Slunce, zapadajíc, sesílilo své poslední paprsky skrze barevná okna, jako by chtělo líbati její tvář. Kněží tiše se vzdálili. Jenom Karel IV. ještě zůstal, pohroužen duší v tiché modlitby. Prosil Matku Boží, by v ochranu vzala českou zemi, jako by tušil ony bouře, jichž jeho milá vlast brzo bude krvavým jevištěm. A když ve svém zanícení pozdvihl oči k soše Bohorodičky, viděl, že její ruka pohnula se k žehnání. Pomalým vznešeným gestem dělala kříž a potom zase nehybně ztuhla. Císař Karel spatřoval v tom záruku, že Maria Panna věrné Čechy neopustí. Že je přes všechny sváry a bouře zachová Sobě věrné v počtu živoucích národů.

Vidění Karlovo se vyplnilo. Karlova vroucí prosba také dosud se splňuje. Národ náš v kořeni své duše vždy si uchoval úctu, lásku a důvěru v Marii, matku Boží. Ony četné mariánské sochy a svatyně, po naší vlasti rozseté, jsou v kámen vtělený ustavičný Magnificat. Kéž Maria svojí ochrannou naší zemi i nám vyprošuje klidný, radostný život, jaký šířil se v domě sv. Alžběty, kdy tam ve službách lásky Marie Panna žila po tři měsíce.

BETLEM.

Bylo roku 1883, kdy v troskách starokeltického chrámu, které byly objeveny nedaleko francouzského města *Chalons nad Marnou*, byl učiněn zvláštní nález. V rozvalinách vyrostly již staleté duby, zdi pokryty lesními květy a různým stromovím. A na svorníku, který spojoval zdi vysokého portálu, zachován nápis: „*Virgini pariturae — Druides*“. Panně, která porodí — kněži druidové. Nápis vzbudil všeobecný podiv.

Chrám byl zasvěcen veliké Neznámé, Očekávané Panně, která zcela proti přirozenému řádu přírody, stane se matkou. Velký prorok Isaiáš volal do budoucích věku: „*Aj, panna počne a porodí Syna*“. (Is. 7. 14.) To mělo být znamením, že přijde Vykupitel světa. Nové, zázračné štípení na starém, puchřejícím kmeni lidstva. A tato víra v Pannu-matku jako jarní vánek nesla se bezradným a bezútěšným světem. V mlhavých představách a mythech naplnila i srdce pohanských národů. Tak vnikla i v touhy starokeltických kněží, kteří ji vytesali ve slova svého chrámu: *Virgini pariturae*“.

V duchu sledujeme Marii Pannu, ana podporována ochráncem svým, sv. Josefem, putuje dlouhou cestu z Nazaretu do Betlema. Kterýsi malíř ji zobrazil poučným obrazem. Maria, podporována rukama svého sv. průvodce, pomalu jde cestou. Vždyť z Nazareta do Betlema bylo 3 dni mírného putování. Jdou, neboť „toho času vyšel rozkaz od císaře Augusta, aby byl vykonán soupis celé říše“. Poslušni rozkazu ubírají se sv. Josef a snoubenka jeho Maria do Betlema, malého, památného městečka, z něhož vyšel David a celý královský jeho rod. Starost i úcta k Požehnané plní Josefovo srdce. Zda dojdou šťastně? Kde odpočinou, až očekávaná chvíle panenské matky se přiblíží? To vše mluví

z dojemného obrazu. Konečně z dále kyne jim Betlem. Jistě, že sv. Josef přiblížil se k mnohému obydlí a tiše zaklepal na dvěře a prosil za přístřeší. Za nocleh pro svatou Požehnanou. Ale nikdo jich nepřijal. Příbytky byly přeplněny příchozími. Nezbylo než hledati místo v hospodě. Ale i zde tolik bylo ruchu a puchu, hluku a křiku divných lidí, že nemohli zde najíti nocleh. Nezbyvalo, nežli jíti za městečko a zde, kde bylo mnoho jeskyní a skrýší pro ty, kdo byli bez přístřeší, hledati osamělého kouta. I našli jeskyni ve skále vyhloubenou, která sloužila pastýřům za chlév, do něhož v čas nepohody a zimy svá stáda odváděli. Byla opuštěna; čistá. Jen několik jeslí tu stálo, do nichž sypali pro své hladové ovečky něco potravy. Zde oba svatí poutníci připravili se k nočnímu odpočinku. A zde v hlubokém tichu, v čas půlnoční Panna Maria „porodila Syna svého, obvinula ho plénkami a uložila v jeslích“. (Luk. 2. 7.)

Naše krásná vánoční píseň praví: „*Narodil se Kristus Pán z života čistého, z rodu královského*“. Prostěji a přece vznešeněji není možno narození Kristovo vystihnouti. Kristus narozený z panenského lůna Marie, je z rodu královského. A přece tu spočívá v chudých jeslích, jako sotva některé dítě betlemských matek.

Posvátné ticho, mlčící noc, plná hvězd jen zvyšuje dějinný význam chvíle. Zobecnělá píseň vystihuje tuto tklivou náladu, když líčí:

„Tichá noc! Posvátná.
Všechno spí, jenom dva
lidé, od Boha zvolení, bdí.
V jeslích pachole spanilé sní:
Nechť se ti o ráji zdá!

Tichá noc! Posvátná.
Boží Syn láskou plá,
tvářička božská se rozjasnila.
Hodina spásy dnes uhodila:
Messiáš zrodil se nám.“

V drážďanské obrazárně nalezá se krásný obraz italského malíře *Antonia da Correggio*. Je zván „*Svatá noc*“. V prostém chlívě, z něhož otevírá se výhled do severoitalské krajiny, v jeslích odpočívá svaté Dítko. Nad ním sklání se líbezná jeho Matka. Sv. Josef stojí jaksi v pozadí. Před jeslemi klečí udivení pastýři. Nad jeslemi vznáší se andělé. A co je na obraze zvláštním: Z těla Ježíškova vyzařuje zvláštní světlo, které vrhá svůj odlesk na tvář Matčinu, na postavy pastýřů a proniká i ven do noční temnoty.

Obraz má hluboký smysl. Neboť Kristus svým narozením přinesl světu, tápajícímu ve tmách nevěry a pochybností, jasné poznání o Bohu. Sám jednou prohlásí: „*Já jsem světlo světa; kdo mne následuje, nebude choditi ve tmě, nýbrž bude míti světlo života*“. (Jan 8. 12.)

Posvátnost a půvab jeslí něžně vycítil sv. František z Assisi, když roku 1223 v Grecciu dal postaviti v lese první jesle. Ve svatvečer k půlnoci přišli jeho řeholní bratři z Fonte Colombo, shromáždili se muži a ženy z okolí, rozžali svíce a pochodně, aby oslavili svatou noc, jež světlem proměnila se v den. Bratři řeholní zpívali žalmy a Světec stál před jesličkami, hluboce dojat. Slzy radosti stékaly s jeho asketické tváře. A sv. František zpíval potom evangelium o narození Páně tak sladce, že všichni tu stáli v hlubokém pohnutí. Od toho času, péči bratří Františkových, stavěny v klášteřích, chrámech, v rodinách jesle. Znázornění Kristova narození v Betlemě. *Staly se symbolem vánoc*. Nejkrásnější výzdobou každé katolické rodiny v této posvátné době.

Blahoslavený mystik německý, *Amandus Suso*, měl ve Svaté noci zvláštní vidění. Spatřil v jesličkách ležeti božské Dítko. Bylo obklopeno bodavým trním. Suso chápal smysl. Ježíše Krista čeká jednou trnová koruna; veliké utrpení. Bude beránkem, který sejme hříchy světa.

Sv. Jeroným (zemř. r. 420), své doby nejučenější kněz a znalec Písma sv., opustil Řím a 35 let života ztrávil v Betlemě, nedaleko jeskyně narození Kristova. Jak sám vypravuje, za tiché noci často upíral své oči k místu, kde Kristus se narodil a ve svém srdci zakoušel nevýslovnou radost. Ve své vznětlivé obrazotvornosti často mluvil k Ježíškovi v jeslích a slýchal též jeho odpovědi.

Jednou pravil k božskému Dítku: „Pane Ježíši, jak tvrdé jest tvé lůžko! A jak se chvěješ jen pro mé spasení! Jak mohu ti to splatiti?“ A dítko odpovědělo: „Milý Jeronyme, ničeho od tebe nežádám; jenom zpívej s anděly: „Sláva na výsostech Bohu“. Budu jednou ještě ubožejší. V zahradě gethemanské a na kříži“. A světec pravil dále: „Ale musím ti přece něco dáti; nebo mé srdce zhyne bolesti“. A na to odvětil Ježíš: „Chceš-li mi něco dáti, nuž, prosím, čím mne můžeš obdarovati: „*Dej mi své hříchy, muka svého svědomí, své zavržení*. Tvé hříchy vezmu na svá ramena, tvé smutné svědomí obveselím, zavržení od tebe odvrátím“.

Tu dal se Jeroným do hořkého pláče a zvolal: „Dítko, drahé dítko! Jak jsi dojalo mé srdce! Myslil jsem, že vyžádáš si ode mne něco dobrého; a ty chceš jen, co je ve mně zlé. Nuž vezmi, co je mé; a dej mi, co je tvé. Tak mi pomůžeš k životu věčnému“. A když Jeroným ustal v hovoru s betlemským Novorozeňátkem, tiskl čelo, obrazotvorností rozpálené, do suchých dlaní a bohaté slzy kanuly s jeho lící na zemi.

Tam, kde Ježíš Kristus chudičký v jeskyni se narodil, vypíná se krásný chrám, postavený císařem Konstantinem a jeho matkou, sv. Helenou. Stříbrná deska kryje místo s nápisem: „*Hic de Virgine Maria Jesus Christus natus est*“. Zde se narodil z Marie Panny Ježíš Kristus.

„*Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi*“ napsal v hluboké pokoře sv. Jan. „*Maria vestivit Deum*“ pozna-

menává stručně sv. Augustin. Maria tělesnou součástí přioděla vtěleného Syna Božího.

Jesle jsou stejně hlubokým tajemstvím jako kříž. A křesťan může dlouho pokorně nad ním rozjímati. A kořiti se v tichém mlčení, jaké zavládá v chrámě při konsekraci, kdy způsoby chleba a vína přiodívají Krista, s nebe vždy sestupujícího. V pokorném díkyčinění, když z kůru slyšeti slova Credo: Syn Boží, *světlo ze světla, pro nás lidi a pro naši spásu sestoupil s nebe a člověkem se stal.*

PASTÝŘI.

Při jménu Betlem vzpomínky naše vrací se zpět v dalekou minulost před narozením Ježíše Krista. Zde kdysi na polích Boozových sbírala Ruth, pilná žena moabská, po žencích pozůstalé klasy, aby uživila chudobnou svoji tchyni Noemi. Zde pásával stáda patriarcha Jakub. Na těchže místech hlídal otcova stáda David. Uprostřed šířící se zkázy a zmatků národa israelského prorok *Micheáš* obrací své oči k Betlemu. Volá: „*A ty Betleme, maličký jsi v tisíci městech judských. Z tebe vyjde, jenž bude panovníkem v Israeli a východové jeho od počátku, ode dnů věčnosti*“ (Mich. 5. 1.)

Nivy Betlémské byly trvalým domovem pastýřů. A jim bylo nejdříve zvěstováno narození Vykupitele, Ježíše Krista. „*Byli tu pastýři, ponocující a stráž noční držíce nad stádem svým. A hle, anděl Páně stanul u nich, a jasnost Boží je obklíčila. I báli se velmi. Anděl řekl jim: „Nebojte se, neboť hle, zvěstuji vám radost velikou, která bude všemu lidu. Narodit se vám dnes Spasitel, to jest Kristus Pán, v městě Davidově. A toto bude vám znamením: Naleznete dítě, plénkami obvinuté a uložené v jeslích*“ (Luk. 2. 8.—12.) A hned potom stává se div větší, aby utvrzeni byli u víře andělova poselství. „*Bylo s andělem množství zástupů nebeských, kteří chválili Boha, říkající: Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle*“.

Kůrové andělští svým chvalozpěvem vystihují účel, proč Syn Boží přichází. Oslaví Boha, jeho lásku a milosrdenství k lidstvu. Přinese pokoj v lidská srdce. Neboť v duševním míru, klidu je základ všeho pozemského štěstí. Záležejí jenom na lidech, aby našli pokoj duším svým. Ale pravého pokoje nenajdou bez Boha. Zklame se každý, kdo jej hledá jinde. —

Jak andělé odešli od nich do nebe, pastýři pravili

k sobě vespolek: „*Pojďte až do Betlema a vizme tu událost, kterou Pán oznámil nám*“. Rozhodli se ihned. Slova Božího poselství jim stačila. Ti prostí lidé byli silni u víře. Proto bez váhání poslechli slov andělových. Spěchali k Betlemu s radostí; s touhou viděti očekávaného Spasitele. Radost zrychlovala jejich kroky; neboť víra činí malého velkým, nevěra činí velikého malým.

Jistě nebylo jim nesnadným místo narození Spasitelova najíti. Jesle, o nichž anděl mluvil, vedly jejich kroky k pastýřským chlévům, které si z jeskyň upravili. Nesměle i zvědavě vešli. A hned vypověděli, co je sem za noci přivedlo. Přáli si viděti narozeného Spasitele. „V jesličkách na hrstce sena tiše spalo Dítě, zavinuté v chudých plénkách; u něho seděla Matka, pohroužena v tichou modlitbu“. (P. J. Rostworovský T. J.) Padli na kolena a ve své prosté modlitbě klaněli se Dítku. Byli první adorátoři Ježíše Krista. Plni té víry, s jakou my v chrámě svátostnému Spasiteli se klaníme.

Jistě, že mnohé ještě o svém podivuhodném vidění vyprávěli. O svém životě, o své víře v příchod Messiáše, jak v paměti jejich druhů se zachovala. „A všichni, kteří to slyšeli, divili se těm věcem, které jim byly pověděny od pastýřů. Vyprávěli o svém zjevení, jež viděli, mnohým. A jistě, že i v následujících dnech přicházeli často do jeskyně. Přicházeli jako dobří známí Svaté rodiny s drobnými dárky, tak prostými a chudými, jak prosté bylo jejich srdce.“ (Rostworovský.) Vidíme je vždy u našich jesliček, ani přinášejí sv. Dítku svůj dárek, ovečky. A byla to Maria, matka Vykupitelova, „*kteřá uchovávala ta slova, uvažujíc o nich v srdci svém*“. (Luk. 2. 19.)

Srdce matčino je vždy nejnámavější pro vše, co o jejím dítku se říká. Matka je nejvěrněji uchová. A jsou-li to slova chvály a lásky, stráží je v srdci svém, jako moře ve svých hlubinách uchovává v lastuře perly.

A jistě, že i Ježíši Kristu, sv. Dítku, tato noční zbožná návštěva byla velmi milá. Pastýře, kteří přišli se mu poklonit, měl často na paměti. Vždyť rád sama sebe přirovnával k dobrému, své ovečky milujícímu pastýři. „*Jde za ovečkou zbloudilou*; a když ji nalezne, vloží ji s radostí na ramena svá a přijde domů, svolá přátele a sousedy a řekne jim: Radujte se se mnou, neboť jsem našel ovci, která se *byla ztratila*“ (Luk. 15. 4.—6.) A jindy zase volá k lidu: „*Já jsem pastýř dobrý. Dobrý pastýř dává život za své ovce*“ (Jan 10. 11.) A odevzdávaje sv. Petru nejvyšší moc v církvi, dí jemu: „*Pasiž beránky mé, pasiš ovce mé*“ (Jan 21. 15.—17.) Obraz Ježíše Krista, dobrého pastýře, hluboce vryl se v srdce křesťanů.

Jedna z nejstarších, prostých kreseb v katakombách, tak jej znázorňuje. A v středověku četné domy milosrdenství k chudým a pokleslým měly v průčelí obraz a nápis: „*U dobrého pastýře*“.

Anglický básník *Oscar Wilde*, pro svá hrubá mravní provinění žalařovaný v Readingu, s největší zálibou četl v evangeliích. Slova o dobrém pastýři, který hledá zbloudilou ovečku, dojímalá jej k slzám. Sám byl touto ovečkou zbloudilo. A že jej na konec Kristus našel a přijal do svého ovčince, ta vzpomínka potěšovala a povznášela jej v posledních dnech života.

Když Kristus v předvečer velkého židovského svátku pněl na kříži, vedl staříčkový pastýř své stádečko ovcí kolem Kalvarie. Byl jeden z oněch, kteří pravidelně vodili své ovečky ke chrámu jerusalemskému, k denním i ke svátečním obětem. Jako mladý muž byl mezi těmi, kdo za noci narození Kristova spěchal s jinými uvítati a pokloniti se jemu. Slzy draly se mu z očí, když poznal, že onen uprostřed ukřižovaný jest Ježíš Kristus. Vzpomínal, že od toho dne, kdy Kristus vyprávěl své podobnosti o dobrém pastýři, sám byl více pečlivý a laskavý

ke svým ovečkám nežli dříve. Kristus naučil jej lásce k jeho stádečku. A když dojat, vcházel se svými ovečkami do brány, pravil sám k sobě: „Jestli krev tohoto Ukřižovaného nás neočistí a nesmíří s Hospodinem, marně proléváme krev našich beránků“. Ale krev Kristova nás opravdu očistila a smířila s Bohem. Jemu za to neskonalý, věčný dík!

Leč vraťme se ještě k pastýřům. Vizme jejich upřímnou prostou víru a jejich horlivost, s jakou pospíšili k jeslím betlemským. *Sv. Ambrož* k nám volá: „Viz, jak spěchají! Nikdo nehledá Krista váhavým krokem. Vidiš, jak pastýři andělům věří. Tak věř i ty!“

V CHRÁMĚ.

Bylo 10. srpna roku 70. po Kristu, kdy chrám Šalomounův v Jerusalemě, vojskem římským dobytým, lehl popelem. Chlouba národu israelského, vyhledávaný jako div světa, obrácen v ssutiny. Do dnes Židé ten den ve svém kalendáři označují za den národního smutku.

Když potom v zajetí babylonském žili, nebylo u nich větší touhy, nežli vrátiti se do vlasti a zase postavit si chrám. A když perský král Cyrus dovolil jim návrat, vyšli mnozí s radostí. Kníže Zorobabel z rodu Davidova byl jejich vůdcem. Položili základy k novému chrámu. Všichni nesmrtelně se radovali. Jenom starci, kteří ještě znali starý chrám Šalomounův, hlasitě plakali, poněvadž soudili, že nový chrám ani velikostí ni nádhrou starému chrámu se nevyrovná. Ale prorok Aggaeus je těšil, že nový chrám daleko převyší chrám Šalomounův, neboť v něj vejde očekávaný Messiaš. „*A naplní dům tento slávou*“. (Agg. 2. 7.)

A radostné proroctví se vyplnilo. Čtyřicátého dne po narození Kristově, provázena sv. Josefem, brala se Panna Maria s Dítěm na loktech do chrámu. Přišla, jak zákon žádal, aby svého prvorozeného Hospodinu obětovala a sebe podle zákona o rodičce obětí očistila. Byla zajisté ve všem zákona poslušna, byť u nich, sv. Panny, rodičky Boží, a božského jejího Syna zákon zajisté činil slavnou výjimku.

V chrámě při ranních obětech, jako vždy, bylo velmi živo. Dým z obětí vystupoval v oblacích k nebesům. Prostory ozýval se zpěv žalmů. Kdo ze zástupu všímal si chudých příchozí z Betlema? Kdo sledoval starce, který sem často docházel a vždy pátravě kolem sebe hleděl, jako by někoho čekal?

Byl to *Simeon*, jeden z nejstarších mužů Israele. Stříbrovlasý kmet, věkem shrbený jako zralý klas pro žen Hospodinovu. Byl „*člověk spravedlivý i bohabojný; očekával potěšení Izraelova a Duch svatý byl v něm. A dostal zjevení od Ducha svatého, že neumře, leč dříve uzří Messiáše Hospodinova*“ (Luk. 2. 25.—28.)

Jako otevřená palčivá rána v prsou skličoval jej pohled na nesmírný úpadek národa. Národ měl hlavní starosti o zájmy hmotné. Byl rozdělen v různé strany, které vášnivě se potíraly. Jho římské vlády tvrdě doléhalo na lid, kdysi svobodný a slavný.

Modlil se denně za spásu Israele. A odměnou jeho modliteb bylo, že Duch sv. jej ujistil, že neumře, dokavad neuzří Messiáše. Tato naděje jej sílila a vzpřimovala.

Když Maria s Dítěm vstupovala do chrámu, Simeon s radostnou věrou blíží se k nim. Je pln svatého rozechvění. Vnitřní hlas mu praví: „Ty jsou, na něž po léta čekáš“. I sklání se před Matkou a prosí, aby mu dovolila vzít Dítě na své staré lokty. Jest jako u vytržení. Hasnoucí oko starcovo hledí v očka Dítěte. V božská očka, hluboká jako moře, a čte v nich veliké jejich tajemství. *Je to tajemství utěleného Syna Božího.*

„*Bůh sám přijde a spasí vás*“. Slova prorokova se vyplňují. (Is. 35. 4.) Prorocké oko Simeonovo vidí, jak nad světem, ve tmách tonoucím, vychází slunce, jehož záře se dotýká končin světa. (Rostworovský.) A blažený kmet chvějící se rukou zdvihá do výše svaté Dítě a jeho rty volají v radostném rozechvění: „*Nyní propouštíš, Pane, služebníka svého podle slova svého a v pokoji, neboť viděly oči mé spásu tvou, kterou jsi připravil před očima všech národů, světlo k osvícení pohanův a k slávě lidu israelského*“ (Luk. 2. 29.—31.)

Simeon je šťasten. Dožil se nejkrásnějšího dne života. A jeho díkůčinění jest jako zpěv umírající labutě. Nyní rád umře. Simeon je na úsvitě Nového zákona krásným příkladem všech, věkem až k nejkrajnějším hranicím pokročilých kmetů, kteří svůj životní úkol dokonali, a nyní s pohledem na Krista touží opustiti tento svět a vejíti v království Kristovo. Zpěv Simeonův stal se dojemnou večerní modlitbou, kterou církev končí každý den svých proseb. *Je to modlitba za šťastnou hodinku smrti.*

Ale Simeon v prorockém rozechvění vidí daleko přes hranice věků. Volá, hledě na svaté Dítě: „*Hle, tento jest ustanoven k pádu a k povstání mnohých v Israeli, a na znamení, jemuž budou odpírati*“ (Luk. 2. 33.—35.) Kristus nejenom rozdělí svým narozením věky letopočtem. On rozdělí i lidstvo ve dva tábory. Jedny povznese vysoko až k nebesům; bude jejich spásou. Jiní budou mu odpírati; pozvednou své ruce i své hlavy proti němu. Bude jim k pohoršení, jako byl zatvrzelému národu israel-skému, a jiným k bláznovství, jako byl k požívačným pohanům. Rozdělí osudy lidí. Jedni hrozebně pozvednou proti němu své ruce. Jiní budou ruce své pokorně k němu zdvihati.

Slavný malíř českého původu, *Gabriel Max*, vytvořil velký a hluboký obraz: „*Kristus na kříži*“. Nebesa se zatměla. Slunce je rudé krví. Kristus sklonil hlavu; je mrtev. Dílo vykoupení dokonáno. A dole pod křížem zdvihá se řada bílých rukou neznámých prosebníků. Ruce mladých i starých. Jsou to vtělené vzdechy a prosby všech, kdo u Krista budou hledati záchranu a spásu. A šťasten každý, kdo v tomto chlumu rukou pozná též ruce vlastní!

A potom mysl Simeonova se zachmuřuje. Pohlédne na matku, Pannu Marii a zvěstuje jí: „*Tvou vlastní duši pronikne meč*“. To bylo smutné, nejsmutnější blahopřání,

jaké kdy bylo slyšeti matkám. Když jiné matky nesly své dítě z chrámu, nebo setkali se s nimi přátelé, blahopřáli jim, aby své novorozeňátko ve zdraví a radosti vychovaly. Simeon mluví o meči, který srdce Panny-matky pronikne. A jeho slova jsou prvním mečem.

Drazí přátelé! Když naše matky přinášely své dítě do chrámu, aby byly účastny krásného obřadu, zvaného Úvod matky, zdá se mi, že vždy za knězem zdvihá se onen záhadný stařec Simeon a každé matce šeptá: „Tvoji duši pronikne meč“. Dítka přinášejí v dům nejenom radost, ale také mnohou starost a bolest. Tolik povinností, že manželé přímo se jich lekají a žena mnohá dítě si nežádá. Taková žena minula se svým nejkrásnějším posláním. Připravila se o největší svoji důstojnost na zemi. *O vznešenost mateřství*. A večer jejího života bude jí jednou velmi smutno. Samota bezdětných manželů je bezútěšnou, beznadějnou pouští.

Křesťanské matky byly a jsou vždy pro své děti krajně obětavé. Byly šťastny i ve svých četných starostech. Jediný úsměv, jediné slovo vděčnosti a lásky, jediný upřímný polibek zaplašil vždy všechny bolesti a starosti z duše. V srdci, láskou hlubokém jako moře, pohřbily vše, co jim způsobil dětský nerozum. Matek šediny jsou posvátnou září, korunou, kol hlavy. Stařím shrbená, ruce od práce znavené, vloží do klína, a všechna minulá utrpení zdají se jí pouhým snem. A nepřeje si více, než s modlitbou starce Simeona šeptati: „*Nyní propustiž, Pane, služebníci svoji v pokoj*“. Cítí, že blíží se poutníček Boží, anděl posledního spánku. Chce jen rozmnožit zástupy šťastných matek, které ve velké družině nebeské jsou shromážděny kolem trůnu královny matek, Marie Bohorodičky.

MUDRCI.

Národ israelský byl Hospodinem vyvolen k velikému úkolu. Měl jediný v lidstvu, propadlému modlářství, udržovati víru v jednoho Boha a spolu naději v příchod Vykupitelův. Byl to národ missionářský. A jeho zajetí v Assyrii a Babyloně i tomu velmi sloužilo. Pohané seznámili se s židovským náboženstvím, s jejich svatými knihami a proroky.

Jistě, že znali tajemné proroctví pohanského světce Balaáma, který pravil ke králi Balaakovi: „*Vzejde hvězda z Jakoba a povstane prut z Israele*“. (IV. Mojž. 24. 17.) Chápali je ve slovném i v duchovním smyslu. A že byli astrologové, kteří sledovali dráhy hvězd a věřili, že v nich mohou čísti osudy tohoto světa i život jednotlivců, čekali na hvězdu, která jim oznámí, že narodil se onen Očekávaný. Nový prut na chřadnoucím kmeni israelském.

A stalo se tak. Sami vysvětlují, že „viděli hvězdu novorozeného krále na východě a přišli poklonit se jemu“. Chtěli snad se poklonit novorozenému dědici Herodova trůnu? Myslím, že nikoli. Politické světské poměry v zemi židovské sotva je zajímali. Východ se o ně nevalně staral. Toužili vidět a poklonit se novému králi, který přinese vyšší světlo do zmatených, bezradných myslí. Krále pravdy, který přinese světu vyšší poznání, pokoj a mír lidským srdcím.

A když nová hvězda za noci se objevila, bez váhání dali se na cestu. Četná karavana, obvyklý průvod východních vladařů, je provázela. A když za denního úpalu nebylo snadno cestovati, odpočívali a za nočního chladu putovali dále. Po mnoha dnech přišli do Jerusalema, střediska všeho politického i náboženského života Israele. A domnívali se, že nový král pravdy a

světla, bude též následníkem na trůně pozemského panujícího krále Heroda. Tam tedy, v jeho nádherný palác se ubírali.

Herodes, uvyklý nádheře a slavné obřadnosti, jistě je přijal se všemi poctami. Dal si vyprávěti o jejich původu, jejich zemi. O účlu jejich cesty. Ale otázka jejich: „Kde jest ten novorozený král židovský“ působila naň jako uštknutí jedovatého hada. Znal jen jednoho krále, sebe sama. Svůj trůn poskvrnil mnohými vraždami a stíny mrtvých jej znepokojovaly. „*Uslyšev Herodes zprávu o novém králi, vzrušil se, a všechny Jerusalem s ním.*“ Tušilo celé jeho okolí, že nastane nové vraždění.

Chytrácký král dovedl se poraditi. *Svolal vysokou radu židovskou, velekněze a znalce Písma z lidu a tázal se jich, kde se má Messiáš naroditi. A ti řekli jemu: „V Betlemě judském; neboť tak je psáno skrze proroka: A ty, Betleme, území judské, nikoli nejsi nejmenší mezi knížecími městy judskými: neboť z tebe vyjde vévoda, který bude spravovati lid můj israelský.* (Mat. 2. 4.—6.)

Ale tím krutý despota se nespokojil. Druhý den povolal ještě a to tajně, beze svědků, mudrce k sobě; vyptal se jich bedlivě na čas, kdy hvězda svítila, poslal je do Betlema a řekl: „*Jděte a ptejte se pilně po dítěti, až pak je naleznete, zvěstujte mi, abych i já šel a poklonil se jemu.*“ (Mat. 2. 7.—8.) Potom slavně, obřadně rozloučil se s mudrci a ti nastoupili s celou svojí družinou cestu do Betlema.

Soupis lidu byl dávno již skončen. V městečku nastal zase dřívější klid. Maria se svým Dítěm a sv. Josef přistěhovali se do kteréhosi domku, kde jim nyní příbuzní z rodu Davidova poskytli přístřeší. A nyní, snad již k večeru, kdy probouzejí se hvězdy, mudrci spatří onu hvězdu, kterou byli uzřeli na východě. „*Ta předcházela je, až přišedši, stanula nad místem, kde bylo Dítě.*“ Vrhala své světlo tam nad obydlí, v němž spočíval Messiáš.

Mudrci vešli. Přišli se králové východní poklonit králi světla a pravdy. A přinesli mu dary své země: zlato, kadidlo a myrrhu. Dary, které projevovaly jejich víru ve vyšší důstojenství útlého Děcka. Zlato dali mu jako příštím králi, kadidlo jako vtělenému Bohu, myrrhu, kterou se uchovávají mrtvoly, jako Bohočlověku, který svojí smrtí lidstvo vykoupí. V tiché adoraci klaněli se Dítku. I když svaté Dítě mlčelo, vyzařovalo z něho tajemné světlo, jež posílilo klanějící se mudrce ve víře, že našli Messiáše.

Jistě, že ještě mnohé jiné vyprávěli Matce Boží, Marii Panně, která zase uchovávala slova jejich, „*uvážujíc o nich v srdci svém*“. Poznávala jasně, že Syn její bude Vykupitelem celého světa. Vždyť přišli sami pohané jemu se poklonit. Cítila ve svém pokorném srdci příští vděčnost, úctu a lásku, s jakou k ní všichni vyznavači Kristovi vždy budou planouti. Viděla, že „*od té chvíle blahoslaviti ji budou všechna pokolení*“. Poznávala svoji důstojnost. To ji naplnilo velikým blahem. V té chvíli stála nejvýše. To byl nejvznešenější okamžik jejího života. Hold mudrců jejímu Synu i Panně Marii, jeho matce. Hold královně. Blaženi, že našli očekávaného Messiáše, „*jinou cestou vraceli se do své země*“.

Výjev tří králů, klečících před sv. Matkou, chovající útlého Ježíška v klíně, byl motivem přechytných malířů k jejich obrazům. A nad nimi svítí „*stella rectrix*“, vůdčí hvězda. Mezitím, co synagoga mlčí, pohané ve svých zástupcích klaní se v Betlemě příštím králi světa.

Velmi případně napsal *sv. Augustin*: Jerusalemsí zákoníci podobali se milníkům na cestě; ukazovali cestu jiným, ale sami po ní nešli. Mudrci nelekali se dlouhé cesty, aby našli slíbeného Messiáše. Synagoga měla jej takofka na dohled; věděla o místě, kde se narodil, znala

všechny hlasy proroků o něm a neviděla. Protože viděti nechtěla. Mudrci našli, koho viděti toužili.

Starobylé podání vypravuje, že sv. Tomáš na své apoštolské cestě přišel na Východ a zde mudrce, tři krále našel. Byli již stříbrovlasými starci. Jim vypravoval o životě Messiášově, jeho svatém učení. O jeho hořkém utrpení, smrti na kříži a slavném vzkříšení. S posvátnou pozorností naslouchali jeho slovům a potom dali se pokřtiti. Zemřeli společně jako před 33 léty společně putovali za hvězdou. Jejich těla ve zbožné úctě chovají se jako vzácné relikvie ve slavném dómě v Kolíně nad Rýnem.

Dávni hannoverští králové měli na svém vladařském erbu heslo: „*Per aspera ad astra*“. Obtížnými cestami ke hvězdám. Je v tom hluboký smysl. Cesta od země k nebesům není mnohému ani krátká ani lehká. Takový je úděl všech, kdo hledají Boha. Ale jedna cesta je nejbezpečnější: Od Krista a Marie k Božímu trůnu. Mnozí konvertité šli touto cestou a došli cíle. A našli svatý mír ve svém srdci, tak jako jej našli tři králové, vedeni betlemskou hvězdou.

NA ÚTĚKU.

Židovský dějepisec, *Josephus Flavius*, vypravuje o ukrutnosti krále Heroda hrůznou věc. Protože se obával o trůn, dal též tři vlastní syny (Alexandra, Aristobula, Antipatra) zabít. Když se o tom dověděl římský císař Augustus, pravil s hořkou ironií: „Je lépe býti u Heroda vepřem, nežli jeho synem.“ Židům totiž bylo zakázáno vepře zabíjeti.

S horečnou netrpělivostí čekal Herodes na návrat východních králů. Mijely hodiny, prchlo několik dní, — mudrci se nevraceli. Strach tyranův rostl. A čekal marně. Neboť tři králové „*dostavše napomenutí ve snách, vrátili se jinou cestou do své země*“ (Mat. 2. 12.) Žízen po krvi znovu se ozvala. „*I poslav vojíny, dal usmrtiti všechny chlapečky, kteří byli v Betlemě i ve všech končinách jeho ode dvou let a níže podle času, který vyzvěděl na mudrcích.*“ (Mat. 2. 16.)

Ustrašeného Heroda mile konejší křesťanský básník *Sedulius* (v 5. století), když ve svém hymnu praví:

„*Crudelis Herodes, Deum
regem venire quid times?
Non eripit mortalia,
qui regna dat coelestia*“.

„Proč, Herode, se bojíš, když přichází Bůh — král? Ten neuchvátí pozemskou, jenž dává říši nebeskou.“ Bůh ztrestal krále slepotou. Jeho pochopové, zvyklí krvi lidské stejně jako levité krvi obětních beránků, vykonali rozkaz. Povězili nevinné hošíky v Betlemě a okolí. Bylo jich asi 15—20 na počet. Evangelista sv. Matouš doprovází svoji zprávu bolestnými slovy: „*Tehdy splnilo se, co bylo předpověděno skrze proroka Jeremiáše slovy: „Hlas v Rámě bylo slyšet, pláč a kvílení mnoho: Ráchel to plakala nad syny svými, a nedávala se potěšit, poněvadž jich není.*“ (Jer. 31. 15.)

Prorok vidí, ana Ráchel, pramatka národa, v hrobě svém pláče, když synové israelští, shromažďováni kolem

pohřebiště jejího, odváděni jsou do zajetí babylonského. Smutni jdou v okovech. A nyní táž Ráchel, slyšíc pláč matek, jejichž synáčkové vražděni jsou v klíně, znovu z hrobu vstává a nařiká nad zavražděnými spolu s jejich lkajícími matkami.

Církev o svém svátku Mládtek truchlí s nimi. Zemřeli jako prvá oběť pro Ježíše Krista. První krvavý květ na stromu církve, který později rozkvete miliony stejně krvavých květů. Byl to křest krve. Něžný církevní básník *Prudentius Fortunatus* (ve 4. století) vidí ve své blažené vizi zavražděná mladátko, ana „pod oltářem prostou hrou si hrají s palmou a korunou“, plesajíce kolem Marie Panny a božského jejího Syna. A pozdravuje je vroucími slovy: „*Salvate flores Martyrum.*“ Jsou první ve sboru svatých mučedníků. Na jejich drobných hlavičkách již září koruny.

Krutá vražda krvežiznivého vladaře Heroda budí náš smutek. Ale jsou vraždy, které stejně vyvolávají hrůzu. Matka zabíjející vlastníma rukama novorozeňátko, jaký ty zločin! Jaké strašné zapření vrozené lásky mateřské. A neméně bolestné, když matky, šetříce fysického života dítěte, zabíjejí jejich duši.

Sv. Cyprian, biskup karthaginský, ve svém pojednání „*de lapsis*“, o těch kdo víru zapřeli, dává naříkati dětem, které rostly bez víry v Boha, bez náboženství, hořkými slovy: „*Parentes habuimus parricidas.*“ Rodiče byli našimi vrahy. Dali nám život tělesný; ale oloupili nás o život duševní. Zanechali nás v nevědomosti o náboženství. Kdybychom lépe byly poučeny, nestaly bychom se tolik hříšnými. Nikoli my, ale naši rodiče jsou vinni naším osudem! — —

Ale vraťme se od hrůzné události ke Svaté Rodině. Sledujme útlého Ježíška, který měl se státi první, hlavní obětí kruté msty Herodovy. Z onoho vraždění byl za-

chráněn. Stalo se přímo zásahem jeho nebeského Otce. „*Když mudrci odešli, hle, anděl Páně ukázal se ve snách Josefovi a řekl: Vstaň a vezmi dítě i matku jeho, a utec do Egypta. A pobuď tam, až ti povím; neboť Herodes bude hledati dítě, aby je zahubil.*“ (Mat. 2. 12.—13.)

To byl bolestný rozkaz Hospodinův. Stejně neočekávaný a těžký, jako kdysi Abrahamovi, jenž měl obětovati svého jednorozeného syna Isáka. Ale Josef poslušný tak, jako Abraham, ihned „*vstal, vzal dítě i matku jeho v noci a odešel do Egypta*“. Šlo o život božského Dítka. Proto sv. Josef, bdělý ochránce sv. Rodiny, neváhal ni okamžik.

Z Betlema k hranicím Egypta bylo asi 40 hodin cesty. Pro putující bylo to 8 až 10 dní namáhavé chůze. A to z veliké části cesta pouští, nebo kraji málo obydlenými. Žár sluneční velmi unavoval tiché, pokorné poutníky, ale strach před Herodovými vojíny zrychloval kroky Josefovy, který stále jen popoháněl oslíka, na němž sv. Matka s Dítkem seděla.

Sporou zprávu o rychlém útěku sv. Rodiny zbožná fantasmie vyplnila četnými legendami. Něžnými i podivnými svým obsahem. Za úpalu poledního skály se otvírají, aby aspoň částečně mohli si odpočinouti. Když trpí hladem a žízní, palmy se sklánějí a nabízejí své plody. Prameny náhle vytryskují z vyprahlého písku. Šelmy, jež za noci hladově čekají na kořist, jako ochočeny, bez hnutí tiše ulehají.

Co nám chtějí tyto zkazky říci? Jenom jedno: Jde kolem vtělený Syn Boží. Jde Pán nebes i země, jež stromy uctívají a zvířata krotnou, jako bylo v ráji. Apokryfické evangelium hořce k tomu připomínají: „*Zvířata mne poznávají a krotnou; lidé mne vidí, ale nepoznávají.*“

Nejněžnější z legend, jež opředly cestu sv. Rodiny na útěku do Egypta, jistě je tato: Sv. Josef slyší dusot koní, na nichž rychle kupředu cválají Herodovi vojíni. Co počítí? Jak uniknouti? Sv. Josefa napadne spasná myšlenka. Vezme několik hrstí pšenice, jež v tlumoku zbyla, a rychle rozhodí ji po prázdném poli. A pšenice zázrakem rychle vzroste ve vysoký klas. Do jejich hustého chlumu Panna Marie s Dítěm se skryje. Svatý Josef klidně usedá na mezi. Vojíni přikvapí, zastaví se u sedícího starce a táží se: „Viděl's tudy spěchati muže a ženu s dítěm v náručí?“ „Ano,“ odpovídá sv. Josef. „A kdy to bylo?“ znovu vyzvídají vojíni. A sv. Josef vysvětluje: „To bylo tehda, když jsem tu pšeničku zasíval.“ Něžná „*restrictio mentalis*.“ Dovolená výhrada myslí, kdy část pravdy se zatají a přece se nelže. — Ale legenda má svůj hlubší smysl. Ježíšek skrytý v pšenici na poli, toť krásný symbol Nejsvětější svátosti, kde ve způsobě pšeničného chleba skrývá se svátostný Kristus. Věřící v pokoře se mu klanějí; suroví nevěrci jej pronásledují.

Cesta byla dlouhá a obtížná. Josef, muž spravedlivý, zajisté na ní mnoho přemýšlel. Snad vzpomněl, že kdysi blízko na této poušti ocitla se z domu Abrahamova vypuzená Agar se svým malým synem Ismaelem. Zde bloudiva a žízni klesla. I položila již zmírající děcko a šla opodál, řkouc: „Nemohu se dívati, jak dítě mé umírá.“ Potom se modlila a plakala. A Bůh seslal svého anděla, který ji těšil řka: „*Neboj se*.“ A Bůh otevřel oči její, že uzřela studnici vody a dala pacholeti píti. Zachráněna byla matka i dítě její. (I. Mojž. 21. 15.—19.)

Když sv. Rodina prchala do Egypta, dojísta i lidská bázeň, ano strach zmocnily se sv. Matky i jejího starostlivého ochránce. Ale silnější nežli bázeň byla jejich pevná důvěra v ochranu Boží. „*Deus providebit*,“ Bůh se postará. Ta slova praotce Abrahama jistě tanula jim na

mysli a vlévala klid v duši. Tak máme se i my utěšovati, když život zdá se nám vésti pouští a nebezpečné starosti hrozí se všech stran.

V CIZÍ ZEMI.

Když byli Židé odvedeni do zajetí babylonského, usadili se nejvíce v hlavním městě Babylonu a kol úrodných břehů Eufratu. Dařilo se jim celkem dobře. Měli své vlastní obecní zřízení, provozovali řemesla i obchody. Stavěli si četné sbornice, aby zde mohli naslouchati slovům sv. Písma a konati bohoslužby. Ale ti, kdo byli Bohu věrni, často želeli svého osudu. Stesk po otčině stále hlodal duši.

Jejich vřelou touhu po návratu do vlasti dojemně vyslovuje žalm 136: „*U řek babylonských tu sedíce, lkáme; na Sion vzpomínajíce. Na vrby uprostřed země jsme zavěsili hudební nástroje svoje. Neb nás tu žádali, kteří nás v zajetí drží, bychom jim zpívali. A kteří nás odvedli, děli: „Zazpívejte nám chvalozpěv z písní sionských!“*

„Jak bychom mohli Hospodinovu píseň zpívati v zemi cizí? *Zapomenu-li na tebe, Jerusaleme, at mi uschne má pravice! Nechat přilne jazyk můj k podnebí mému, nebudu-li tě pamětliv, nebudu-li míti Jerusalem za vrchol radosti své!“* --

Svatí poutníci, prchající před Herodem, usadili se poblíže velkého města egyptského *Heliopole*. Zde byla četná židovská kolonie, mající svůj vlastní nádherný chrám. A Sv. Rodina dojista se tu setkala s mnohými krajany a s nimi přátelsky se seznámila. (Rostworovský.) Ale i tu v jejich srdcích ozývala se tesknost po rodné zemi. Touha vrátiti se zpět do klidné Galilee, kde práce plynula v tichu modlitby. Cítili se ve vyhnanství. A malý Ježíš, pro něhož tuto obět útěku z rozkazu Božího přinesli, byl vyhnanцем od svého nejtělejšího věku.

A zase byl tam v Egyptě, v chyši, kde Sv. Rodina se usídlila, život tiché vytrvalé práce. Sv. Josef, tak jako činil v Nazaretě, i potom koná své tesařské práce pro své známé. Panna Maria pečuje o domácnost. Nedá se

myslet, že přečistá Matka by nedbala úzkostlivé čistoty v celém příbytku. Každý z obou koná práci, která mu přísluší.

Ale rozdělení starostmi pozemskými, oba, Sv. Josef i Panna Maria, spojují se v jednom. V lásce a péči o vtěleného Syna Božího. V něm se soustřeďuje všechn jejich život. Život, který byl pln nevystihlých tajemství.

Ve své lidské přirozenosti vyvíjel se Ježíš tak, jako každé děcko. Potreboval výchovy, kterou mu oba jeho ochránci, matka i pěstoun, stále věnovali. Ve své božské přirozenosti, téže podstaty jako Otec jeho nebeský, skrýval *tajemství věčnosti, vševedoucnosti a všemohoucnosti*. Nic nebylo mu neznámo.

Jako dítě v tomto pozemském žití dává se poučovati. Slyší od sv. Josefa o životě patriarchů a jejich vedení božskou Prozřetelností. Naslouchá jeho vypravování o praotci Jakubovi, který se svojí rodinou přesídlil v tato místa. Slyší o útiscích a pronásledování národa za pyšných faraonů a se slzami hledí na obrovité pyramidy, které pod bičí egyptských dozorců Židé musili stavěti. S bolestí sleduje, jak v cihelnách pracují a stavějí mohutná města, jejichž trosky nejednou snad viděl. Pozorně naslouchá vypravování o Mojžíšovi, jeho zachránění. O jeho vyvolení za vůdce národa. O východu Židů z Egypta, jejich dlouhé cestě do země zaslíbené a ponehlém jejím dobytí. Poutalo zajisté malé božské Děcko vše, co s Egyptem souviselo.

Ale ve své božské přirozenosti ví a zná daleko více. Ví, že je poslán, aby nikoli pouze jeden národ, ale všechny národy světa vysvobodil z poddanství démonů. Vyvedl z tmy pohanství k světlu věčné Pravdy. V Mojžíšovi vidí svého předchůdce, svůj obraz. V beránku velikonočním, který byl zabíjen v předvečer velikonočních svátků, spatřuje svůj předobraz. On jednou bude tím beránkem,

jehož krví budou vykoupeni všichni kající. V tajuplném pokrmu, kterým Bůh sytil israelský národ na poušti, v manně vidí svůj předobraz. Sám ve svátosti oltářní bude stále nasycovati ty, jejichž duše hladovějí a v Kristu svátostném naleznou nové síly a záruky věčného spojení s ním.

Tak obojí svět pravdy, *kusé a nedokonalé pravdy pozemské i svět věčné pravdy*, plné a nevyčerpatelné v dokonalém souladu se spojuje v božském Dítku, jehož božskou přirozenost tělesnou součástíkou přioděla sv. Bohorodička. „*Maria vestivit Deum.*“ (Sv. Augustin.)

Jak dlouho svatí vyhnanci žili v Egyptě nevíme. Někteří vykladači posvátných knih soudí, že to bylo sedm až osm let. Tolik však víme, že trpělivě čekali na slova anděla, který sv. Josefu pravil: „*Pobuď tam, až ti povím.*“ Věděli, že Bůh, který jim poručil utéci do Egypta, sám jim též zjeví hodinu návratu.

V hluboké modlitbě „*Zdravas královno*“ sami se nazýváme „*Exules filii Evae*“. Vyhnaní synové Evy. Plačící a lkající v slzavém údolí. I my toužiti máme po vysvobození. „To, co nazýváme vlastí, je pouze přístřeším na jedinou noc,“ praví *Lammenaise*. Přijde jednou chvíle, kdy i k nám přijde posel Boží, anděl smrti, a zašeptá: „Vrať se domů!“ Zpět z vyhnanství země v zemi zaslíbenou. V zemi svých předků, v říši vyvolených. Kéž na poselství tohoto anděla čekáme s takovou touhou a s takovou přípravou a pohotovostí, s jakou čekali svatí vyhnanci v Egyptě na pokyn andělů!

NÁVRAT.

Když perský král *Cyrus* po sedmdesáti létech zajetí (roku 606 př. Kristem) dovolil Židům, aby vrátili se domů, byla radost jejich všeobecná. Jejich vůdce, zbožný kněz *Esdráš*, „*dobrořečil Hospodinu a všechen lid odpověděl: Amen, Amen. A pozdvihující rukou svých, sklonili se a poklonu učinili Bohu tváří k zemi.*“ (II. *Esdr.* 8. 6.) I byla radost velmi veliká. Vždyť každý člověk kořeny celého svého žití je zapuštěn ve svoji zemi, ve svůj rodný kraj. To je zákon přirozený, který nevyhladí žádný život, v blahobytu prožívaný v zemi cizí.

„Domov“ jméno posvátné a každý touží spatřiti jej, byť byla to nepatrná a snad skoro již rozpadlá chaloupka. Vzpomeňme na antického reka *Odyssea*, bloudícího hrdiny, po dobytí Troje. *Odysseus* bouří zahánán dlí, bohatě hostěn, na ostrově *Ogygii*. Nymfa *Kalipsó* chce jej učiniti svým manželem a slibuje mu nesmrtelnost. Ale *Odysseus* nedbá jejich slibů. Usedá často na břehu mořském a touží, aby mohl aspoň zahlédnouti kouř, vysoko se vinoucí z jeho otčiny. Taková je láska k rodnému kraji. Nikdy nepřemožitelná! Ničím neuhasitelná. —

Svatá Rodina žije v pevné naději, že vrátí se ze země cizí, tak smutně vzpomínané všemi *Israelity*; země hrubého pohanství, do své vlasti. Sv. *Josef* trpělivě čeká na rozkaz Boží. „*Když Herodes umřel, hle, anděl Páně ukázal se ve snách Josefovi v Egyptě a řekl: „Vstaň a vezmi dítě i matku jeho a jdi do země israelské; neboť zemřeli ti, kteří ukládali o život dítěte.*“ (Mat. 2. 19.—20.)

S radostí v srdci a s modlitbou na rtech opouštěli město. Poušť již nebyla jim tak hroznou, a cesta nezdála se jim tak namáhavá. Vždyť na jejím konci kynula jim otčina a v ní rodný dům, mateřský jazyk a zvyk, kroužek

příbuzných a známých; a zejména Jerusalem, s jediným a pravým chrámem Božím. (Rostworovský.)

Ale v Egyptě, který opouštěli, zůstavili jedno. Když vzácné vonné květy byly přeneseny do jiné světnice, zůstala na dlouho vůně po nich. Tak bylo i se sv. Rodinou. Odešla; ale na místech její přítomností prací a modlitbami posvěcených, po dvou stoletích roste vznešený život poust vnický (sv. Antonín, sv. Pavel thebský), zakládají se první kláštery pro život mnichů společný. Zde vykvétá první křesťanská bohověda (Alexandrinská škola). Zde rozvíjí se církev v takové květy svých světců, jakých žádná jiná křesťanská obec nevydala (sv. Augustin).

Asi po desíti dnech spatřili na obzoru obrysy judských hor. Jaká radost zmocnila se svatých poutníků! Jsou již na hranicích své země. Brzo přijdou mezi své přátele a příbuzné.

Sv. Josef měl v úmyslu usaditi se s malým Ježíšem v Judsku. V blízkosti jerusalemského chrámu, aby příští Vykupitel světa nežil daleko od střediska všeho israelského života. Vždyť věřil, že přijde čas, kdy vysoká rada židovská sama jednou pozná v božském jeho svěřenci očekávaného Vykupitele světa. „*Žpytujte Písma; ta jsou, která vydávají svědectví o mně,*“ řekne jednou zákoníkům a fariseům Ježíš. Nemožno, aby jej nepoznali. Dobrá a zbožná mysl Josefova tak soudila. Ale ochránce božského Dítěte musil se rozhodnouti jinak. Doslechl, že na trůn nastoupil Archelaus, syn Herodův. Vladař stejně krutý a mstivý jako jeho otec. Bylo by hříšno pokoušeti Boha a vystavovati útlého Ježíše novému nebezpečí. Proto se rozhodl vrátiti se zpět do svého městečka Nazareta. A Hospodín zase potvrdil jeho úmysl. Sv. Josef, „*byv napomenut ve snách, obrátil se do krajin galilejských*“. Sv. Josef poslechl. A splnilo se proroctví, podle něhož Ježíš měl slouti *Nazaretským*. —

Domov, toť kouzelné, sladké jméno pro každého, kdo delší dobu žil v cizině. Po domově, svém rodném místě, touží i stařec, který dlouho mimo něj žil.

Ze života sv. Řehoře Nazianského, velkého církevního učitele, víme, že mnoho let působil jako horlivý patriarcha v Cařihradě. Zde vítězně překonal nebezpečný blud arianský. Když sestárl, marně snažili se císař Theodosius a jeho přátelé, aby v Cařihradě na svém stolci zůstal. Roku 383 odebral se domů. Na stateček po rodičích zděděný a zde se usadil. Toužil po klidu. Největší radost přinášely mu malý domek, zahrádka, studánka a stinný les. Stejně Sv. Rodina hledala klidu v tichém, útulném domku nazaretském.

Znal jsem ženu, která po dlouhém pobytu v Americe s nevýslovnou radostí vracela se domů. Do jihočeské vísky. V Americe získala značného majetku. Ale srdce volalo ji domů. Se vzácnou dětinnou upřímností pravila: „Věřte, domácí chléb chutná nejlépe.“ „Původní domov je matkou, druhý macechou,“ praví ruské přísloví.

Velké město pravých a čistých radostí nepřináší. Klid, radost v přírodě, z jeho rolí, lesů, luk, zpěvu ptactva jsou nejlepším oddechem pro zdravou mysl. Zde člověk nejvroucněji se modlí.

Když neblahý básník, filosof *Friedr. Nietzsche* vstoupil do kteréhosi velkoměsta, s ohromnými, jednotvárnými budovami (bednového slohu), volal s úžasem: „Co znamenají ty domy? Věru nepostavila jich velká duše k podobnosti svému! Vzalo je snad stydlivé dítě z krabice na hračky? Nechť je jiné dítě zase uloží do své. A ty jizby a komory? Což odtud mohou vycházet velcí mužové?“

Ve svém malém čistém domku, obklopeném zahrádkou, kde do oken hledí pěstěné stromy, kam květiny vydechují svoji vůni a ptáci vysílají svoje písně, nalézá

duše své blaho. Angličan s klidným sebevědomím praví o svém malém domku někde na venkově: „*My house is my castle.*“ Můj dům je můj hrad.

Jistě, že i sv. Josef pln radosti vracel se v tichý Nazaret, aby zde byl bdělým a pracovitým ochráncem božského Dítka a jeho panenské Matky. Kéž i my jdeme s touže radostí za svým životním povoláním, jako spěchal sv. Josef do své dílny nazaretské!

V NAZARETĚ.

Srdce ženy bývá velmi citlivé. Přístupnější radosti i žalu nežli srdce mužovo. A jistě Marie Panna nejvíce toužila po návratu do svého domova. *Ifigenie*, panenská dcera hrdinského Agamemnona, přenesena do skytské Tauridy, teskní stále po své otčině. A těm, kdo ji těší, ji zahrnují dary, praví: „*Může snad cizina státi se vlastní?*“

Matka Kristova jistě v hlubokém pohnutí hleděla na bílé zdi městečka Nazareta, když tento se objevil jako cíl jejich cesty. S posvátnou radostí vešla v útulnou chyši. Přátelé, kteří tu za jejich nepřítomnosti sídlili, ochotně jim učinili místo. A s modlitbou na rtech vstoupila Maria v malou síň, k níž poutaly ji události nejdůležitější. Zde přijala poselství Boží. Zde svolila státi se matkou vtěleného Syna Božího. A nyní sama jej sem vedla. Sem vstoupoval po prvé její Syn. Zde „*Slovo tělem učiněno jest*“ a přebývalo mezi obyvateli nazaretskými.

V Nazaretě začal zase klidný život Sv. Rodiny. Sv. Josef opět prací rukou vydělává chléb svatým svým svěřencům. Zvuk píly a kladiva ozývá se z jeho dílny. Maria Panna pečuje o domácnost. Stará se o čistotu domku, připravuje chléb, přináší vodu, vaří oběd; spravuje obnošený šat, zhotovuje nový. Předě vlnu.

Lidová poesie vytvořila něžnou zkázkou. Když vloček bílé vlny vypadl z její ruky, mírný vítr vzal jej v objetí a nesl daleko. Přeletěl s ním mnohé kraje a uložil jej na vysokých horách, v sousedství věčných sněhů. A zde z těchto vloček vyrostla protěž. Ten bílý, vlnitý květ, který svojí něhou poutá pozornost všech, kdo stoupají na nebetyčné hory. A kdo jej na památku utrhne, zda též vzpomene daleké chyše, odkud vánek sem odnesl vloček z vlny, již tkaly pilné, svaté ruce Matky Boží?

A co činí malý Ježíš? Je nejen poslušný, ale též učlivý. K pěstounu se chová jako učedník ke svému mistru. Sv. Josef jej poučuje a ukazuje, jak se chápati tesařských nástrojů. Jak pracovati. Ve své nesmírné prostotě ví, že jest jeho úkolem: učiti věčnou Moudrost a vésti ruku Všemohoucího. (Rostworovský.)

A lidová poesie zase obetkala tuto práci božského učedníka Josefova významnou legendou. Ježíš často překládá dva malá břevna přes sebe. Vytvořil z nich kříž a dívá se zamyšlen na něho. Maria jej pozoruje a přemýšlí, odkud ta smutná hra jejího Syna. Slzy se jí vkrádají do očí. Simeonova předpověď vrací se v mysl. Ale Ježíš, vida, že matka s bolestí sleduje jeho hru, zanechává práce a s vroucím úsměvem chvátá v matčino obětí. Nechce ji rmoutiti. —

Tak plynou dny, měsíce a léta v chyši nazaretské. Mezi tichou prací a vroucí modlitbou. Jen málo času zbývá na odpočinek tam, kde práce s láskou a radostí se koná. V den sobotní jde Svátá Rodina do sbornice. Naslouchá čtení a výkladu Písma. Slyší vždy znovu hlasy proroků, předpovídajících příchod Vykupitelův. Všichni přítomní po něm touží a za jeho seslání prosí. A jen tři svaté duše střeží své hluboké tajemství. Vědí, že Vykupitel již se narodil a právě je mezi nimi.

Malý Ježíš roste mezi souvěkými dětmi nazaretskými. Rád si s nimi hraje, s nimi hovoří. I dospělí s ním rádi se zastavují. Apokryfické evangelium vypravuje, že obyvatelé nazaretští nazývali Pána Ježíše v dětském jeho věku „*suavitas — líbeznost*“. A bylo jejich obyčejem, kdykoli starost či smutek měli v duši, říkati: „*Eamus ad suavitatem, ut hilares fiamus.*“ Jdeme k milému Ježíši, abychom se potěšili. V jeho blízkosti se jim rozjasňovalo v duši. „Každý se rád k němu přiblížil, neboť odcházel od něho vždy lepší. Odnášel si v srdci jiskřičku nového, dosud

neznámého světla a tepla.“ (Rostworovský.) To bylo kouzlo jeho mladé osoby. Skryté božství sálalo z něho.

Zvláštní radost a požehnání spočívalo na chyši, kterou Svata Rodina obývala. Láska nebes ji objímala. — „Nikde jinde na širém světě nenalezlo štěstí takového útulku jako zde. Sem snesl se zásvit nebes na zemi. Andělé na ně si ukazují a sklánějí se v blaženém plesání dolů. Slunce jása radostí, když je mu popřáno libati za jitra zdi chudé chyšky v Nazaretě, a když v podvečer tesklivě poslední pozdrav sem posílá, již chvějí se netrpělivě hvězdy, spěchají a jsou neúnavný v ni po celou noc hleděti jako čestná stráž v tichém zbožňování.“ Ó, svatá, šťastná chyško nazaretská! Byla's a jsi tu jako vykouzlený ostrůvek ráje uprostřed neklidného, hořem, sváry, hříchem zmítaného světa.

S teskným okem musí hleděti dnes každý upřímný křesťan kolem sebe. Vidí, jak pouta manželské lásky, posvěcená svatým slibem obou manželů, před Bohem ukořvaná, se uvolňují. Nerozlučné s lehkou myslí nezodpovědně se rozlučuje. A s láskou dětí je stejně. Často vyprchá dříve, nežli vyšly z prvních let svého dětství. Proto s vděkem patříme na Svatého Otce, *Lva XIII.*, který obrací zrak všech křesťanů ke Sv. Rodině nazaretské a zvláštní slavností ustanovil v úctě a vzývání k ní se obracet. „Jak dokonalý to obraz rodinné společnosti! Zde mravy čisté a prosté, mysl jedna, pořádek bez porušování, vzájemná pozornost, a konečná láska, nikoli umělá a vylhaná, nýbrž v neúnavném plnění povinností neustále kvetoucí. A přitom svrchovaný klid a srdečná veselost, které vždycky bývají spojeny s dobrým svědomím.“

První neděle po svátku Zjevení Páně, čili sv. tří králů, je zasvěcena památce *Sv. Rodiny nazaretské*. Od ní září příklad a milost pod každý krov křesťanské rodiny. Od ní, jako pozemského zářícího světla, můžeme doufat,

co Sv. Otec jasně prohlašuje, že mravy budou jemnější, rodinný život pln lásky a útěchy, život společenský daleko bohatší na upřímnou vážnost a uctivou šetrnost. Církev volá nás k chyšce nazaretské a volá: „Učte se zde pravému štěstí v rodině! Podivuhodné kouzlo obeplíná malý domek nazaretský. Zde v tiché pracovitosti vážného tesaře z královské krve a v nejněžnější lásce čisté Panny-matky vyrůstá dítě, v němž je skryt majestát Boží a dřímá nejvyšší moudrost. Všechny tři spojuje láska, která je vroucnější než sama láska andělů; protože je pojí též společný původ „z rodu královského“, a táž krev koluje v těle panenské matky a jejího Syna.“ (Wibbelt.)

V malém městečku Loretě u přístavního města Ankony největší úctě se těší z venku reliefy bohatě vyzdobená, uvnitř prostá, z cihel postavená chyška nazaretská. Je v chrámě, který nad ní se vypíná, nejvroucnějším předmětem úcty. Starobylá tradice vypravuje, že sami andělé přenesli sem r. 1291 posvátnou chyšku, kdy nevěřící Mohamedáni hrozili ji navždy zničit.

Kdo jen jednou spatřil ony zástupy žen a mužů, v Loretě v hluboké pokoře klečící a ve vroucí modlitbě pohroužené, nikdy nezapomene toho obrazu. „To jsou samé dobré křesťanské rodiny,“ vysvětloval mi jeden z domácích kněží. Ano, za ty dobré křesťanské rodiny musíme prositi. „Pod ochranu tvou se utíkáme, svatá Boží rodičko!“ To je nejpotřebnější modlitba těch, komu na obrození rodiny Matkou Boží opravdu záleží.

I my v Praze, na Hradčanech, máme posvátnou kapli loretánskou. Je to krásná kopie proslulé Lorety italské. Svěřená péči hradčanských kapucínů, je předmětem zbožné úcty domácích i cizích příchozích. I i my všichni, byť nás posvátná chyška nazaretská nevítila, musíme za jedno často se modliti: Aby duch zbožnosti a

pracovitosti, jakým je vzorem Svatá Rodina nazaretská, vrátil se do našich křesťanských rodin. Byl z nich, bohužel, kalnými a dravými proudy náboženské lhostejnosti namnoze vypuzen. Kéž zase v nich ožije! Vždyť na spořádané, křesťanské rodině je založen všech šťastný život v obci, v zemi a v celém státě. Rodina je osou lidské společnosti.

V CHRÁMĚ NALEZEN.

Židovský dějepisec *Josephus Flavius* ve svých „*Starozitnostech*“ líčí, s jakou nesmírnou slávou Židé slavili největší svátky, památku svého osvobození z nevolnictví egyptského, svátky velikonoční. Když nastal měsíc nizan (náš duben), zapáleny na horách ohně.

Ty byly znamením, že je čas připravit se na pouť do Jerusalema. Se všech měst shromažďovaly se zástupy mužů na cestu. Ženy ze zbožnosti připojovaly se k nim. A již jarní přírodou rozhlaholily se radostné zpěvy poutníků. Žalm 121. byl jejich poutní lidovou písní: „*Veselil jsem z toho, když mi bylo pověděno: Do domu Hospodínova půjdeme*“. A jinde: „*Jako jelen žízní po prameni vod, tak touží duše má po tobě, Hospodine*“. Cesty k Jerusalemu víc a více houstly zástupy poutníků. Flavius vypravuje, že mnohdy shromáždilo se v Jerusalemě několik milionů příchozích.

I sv. Josef s dvanáctiletým Ježíšem připravili se na cestu. Bylť 12 letý „*synem zákona*“, povinnen plniti všechna nařízení, jež zákon mužům ukládal. Starostlivá, zbožná matka Panna Maria přidala se k nim. Cesta z Nazareta do Jerusalema trvala čtyři dni. Všichni šli plni radostného očekávání.

Když na obzoru ukázaly se pozlacené věže chrámu jerusalemského, mnozí padli na kolena a plakali radostí. Sv. Rodina, tísněna zástupy, nikým nepoznávána, vstupuje do chrámového nádvoří. Zde jsou zabíjeni velikonoční beránci, aby příští den byli středem slavnostní hostiny v židovských rodinách. Jistě, že dvanáctiletý Ježíš spatřoval v nich odvěký předobraz své vykupitelské oběti. Přejde den, kdy předchůdce Kristův, poslední prorok, sv. Jan Křtitel, ukáže na Ježíše a prohlásí svým učedníkům: „*Ejhle, beránek Boží, který snímá hříchy světa*“.

(Jan 1. 29.) A když zazněly děkovné chvalozpěvy za vysvobození národa z otroctví faraonů, božský jinoch Ježíš věru děkoval nebeskému svému Otci, že jej poslal na hříšný, nevděčný svět, aby on vykoupil všechno lidstvo. Aby vedl svět ze tmy nevědomosti do světla Boží pravdy, vysvobodil jej z otroctví hříchů a otevřel lidstvu jinou, vyšší vlast, říši království věčného. —

Hlavní slavnosti trvaly čtyři dni. Po nich dalecí poutníci obyčejně vraceli se domů. I matka Kristova, Maria Panna, a sv. Josef nastoupili cestu zpáteční. Ale Kristus nešel s nimi. Zůstal v Jerusalemě.

V přiléhajících síních nádvoří každý den scházeli se učitelé Zákona. Vykládali posluchačům smysl Písma sv., odpovídali na dotazy, které jim oni činili. Ježíš, mladý „syn zákona“, usedl mezi ně a bedlivě naslouchal. Potom sám se tázal, a na dané otázky odpovídal. Svými odpověďmi budil pozornost, ano podiv všech předních zákoníků. Druhého dne Ježíš opět vstoupil mezi ně. Přijali jej jako známého; jako neobyčejně moudrého a vyspělého jinocha. Jeho odpověďmi údiv přítomných rostl. Byli si vědomi, že mladý Ježíš stal se učitelem v zákoně znalých učitelů. A přece nechodil tento Ježíš do žádné školy slavných učitelů. Tajemství jeho moudrosti bylo jim skryto. A třetího dne výjev se opakuje. Kristus, jak evangelium poznamenává, již „*sedí mezi učiteli, poslouchaje a dotazuje se jich. A všichni, kteří ho slyšeli, žasli nad rozumností a odpověďmi jeho*“ (Luk. 2. 47.) Mluvil k nim největší učitel, jaký kdy na světě se zrodil. V hlasy Starého zákona po prvé se ozvala slova Zákona nového.

O čem Kristus v síni, zasvěcené Zákonu, mluvil, Písmo sv. se nezmiňuje. Ale jistě lze dohadnouti, že mluvil o seslání očekávaného Vykupitele. Připravoval jejich mysl, aby jej za Vykupitele přijali, až sám jím se

prohlásí. Dokazoval, že čas příchodu Vykupitelova již nadešel. Rozptyloval jejich zvrácené představy o něm. Nemají čekatí Messiaše s mečem v ruce proti Římanům, osvoboditele politického. Ale Messiaše, který vykoupí duše z hříchů a přinese jim spásu. Neboť duše je dražší nežli tělo a pozemské zájmy; a škody na duši utrpěti je bolestnější, nežli ztráta na majetku. Jistě, že poučoval je o tom, co v duchu křesťanském národní píseň moravská dojemně vystihuje slovy:

„Jenom jednu duši máš,
a tak špatně o ni dbáš!
Vzpomeň, když tu duši ztratíš,
vše ztraceno máš!“

A nyní sledujme Pannu Marii a sv. Josefa na jejich zpáteční cestě domů. Ježíš nešel s nimi. Právem mohli se domnívati, že se vrací s jinou podobného věku, jako s nimi šel z Nazaretu. Proto byli klidni. A tak ušli jeden den cesty; bez starostí o Ježíše. A když nastal soumrak a poutníci chystali se k nočnímu odpočinku, hledali a sháněli se po Ježíši. A nenašli ho. — Lze si představit, jaká to byla pro ně noc, plná starosti a strachu. Noc, jejíž jitra nemohli se dočkati. A sotva nastalo první svítání, pospíchali zpět do Jerusalema, aby Ježíše hledali. Vždyť matka, která ztratila syna, nemá pokoje, dokud ho nenajde. Nemyslí na sebe, necítí únavy ni hladu. A očima, z nichž hledí úzkost a touha, stále pátrá a vidí jen obraz toho, jež hledá.

A Maria Panna prožila tato duševní muka více, než jiná matka. Věděla dobře, kdo je svěřen péči a výchově její a jejímu snoubenci. Hledala svého Syna mezi přáteli a příbuznými v Jerusalemě. Pátrala s úzkostí v úzkých a křivolakých ulicích města, cizinci o svátcích přeplněného. Hledají plné dva dlouhé dni. Konečně, snad z vnuknutí Božího, chvátají do chrámu. A co zde

spatřují? Vidí Ježíše, „*an sedí mezi učiteli zákona, poslouchaje a otazuje se jich.*“

Maria a Josef, vidouce Ježíše, přistoupili blíže. A Ježíš, spatřiv je, ihned povstal a pospíchal jim vstříc. Zástup udiven se rozestoupil. Marii Panně vyřinuly se slzy z očí. Minulý bol i nynější radost vyzněly jedinou otázkou, plnou prosby i tiché výčitky: „*Synu, proč jsi nám tak učinil? Hle, otec tvůj a já s bolestí hledali jsme tebe*“.
(Luk. 2. 48.) Maria Panna jmenuje tu svého průvodčího sv. Josefa, otcem. Skrývá tu tajemství svého mateřství a ochraňuje svoji čest před zástupem.

A co odpovídá Ježíš? Nepadá jí v náruč; neprosí za odpuštění. S vážností, jež dávala tušiti více, nežli pouhou synovskou lásku, odpovídá: „*Co jest, že jste mne hledali? Nevěděli jste, že já musím býti v tom, co jest Otce mého?*“ (Luk. 2. 49.) Připomíná svůj vyšší původ. Prohlašuje, že má jiného Otce. Otce nebeského, jehož je od věčnosti jednorozeným Synem. V chrámě, domě Otcově, má svůj vlastní domov. Tam musí býti. Chyše nazaretská slouží mu za příbytek pouze nějaký čas. „*Ale nikdo z nich nerozuměli slovu, které k nim mluvil*“.

Drazí přátelé! Ztracené dítě, hledané v úzkostech a starostech svými rodiči, a potom šťastně nalezené, ten případ mnohokrát se opakoval. Vzpomeňme matky nejvyššího církevního učitele sv. Augustina, sv. Moniky. Ztratila jej nejdříve duševně, když se ocitl na cestách bludů a hříchů. Ztratila jej potom tělesně, kdy Augustin, nemoha snést jejích bolestných slz, prchl z domova do Říma. Sv. Monika plakala kudy jen chodila. A jenom vroucí, důvěry plná modlitba podpírala její naději, že snad její syn přece není navždy ztracen. Denně dvakrát chodila do chrámu a modlila se za pobloudilého syna. Když se svěřila se svým hořem kterémusi biskupovi, těšil ji tento, řka: „*Nemůže se státi, aby syn takových slz zahynul*“.

(Vyznání sv. Augustina. XIII. 12.) A trvalo ještě léta, nežli syna svého našla. Vrátil se v její náručí. Šťastná matka, která po létech bolesti ztraceného syna zase nalezne!

Kolik matek prožilo nejenom řadu dní, jako Maria Bohorodička, ale řadu let, nežli nalezne zase svého syna! Kolik křížových cest je to pro její mateřské srdce!

Jednou přišla k biskupu Fenelonovi kterási matka a svěřovala se mu se svým žalem. Pravila, že její syn je velmi nedůtklivý, kdykoli mu domlouvá. Že je všecken rozčilen, když chce s ním mluvit o Bohu. Fenelon klidně ji poslouchal a potom odpověděl: „Radím vám, abyste raději mluvila s Bohem o svém synu, než abyste mluvila se svým synem o Bohu.“

To je ona pravá a bezpečná cesta, jak hledati oplakávaného syna. Tvrdá, hořká slova či hrozby nepomohou. Jen slova mírná, která pramení z lásky plného srdce, a modlitba, mohou jej vrátiti. Nehledejte jej tak mezi přáteli a známými, uprostřed zástupu, ale hledejte jej, jako Maria Panna učinila, se svými modlitbami v chrámě!

KÁNA.

Slavný vlašský malíř *Paolo Veronese* vytvořil svým geniálním štětcem monumentální obraz svatby v Káni galilejské. Uprostřed četných svatebčanů sedí Kristus. Ale snoubenci a hosté jsou z nejvyšších kruhů nové doby. Jsou tu královští manželé francouzští, František I. s kněžnou Eleonorou, královna anglická, císař Karel V.; ba ani turecký sultán Soliman nechybí. Sebe, Tiziana a jiné malíře zobrazil mezi hudebníky.

Obraz Veronesův je ohromný anachronismus. Zúmynlé převrácení a poblouzení letopočtu. Ale je v něm též skrytá prosba, aby Kristus žehnal královským manželům, jako učinil v Káni galilejské.

Svatba v Káni byla chudá a prostá. Ale Kristus svojí přítomností dal jí lesk a své posvěcení na všechny časy. Svatebčané byli nejspíše příbuzní Panny Marie a sv. Josefa. A Maria, vždy starostlivá, již několik dní přede dnem svatebním meškala v domě, aby mohla připravit, co pohostění pozvaných žádalo. Protože sv. Josef nebyl mezi nimi, můžeme souditi, že dříve již tiše a blaženě zesnul.

Bylo asi v podvečer, kdy Kristus se třemi svými prvními učedníky vešel v dům ženichův. Jeho příchod vzbudil nesmírnou pozornost a radost. Usedl v čele připravené hodovní síně. Byl středem pozornosti. Pojedl se všemi při svatební hostině; vždyť často potom radosti vyvolených v nebi k hostině svatební přirovnával. A jistě že též k přítomným promluvil. Neboť již začal svůj úřad učitelský.

Mluvil k nim asi takto: Víte ze svaté knihy zákona, že Hospodin stvořil prvního člověka Adama a dal mu pomocnici ženu, Evu. Sám jim požehnal, řka: „Rosťte a množte se“. Sám je spojil v posvátný svazek jednotný

a nerozlučný. Pro tvrdost srdce vašeho, v němž je málo lásky a mnoho vášnivosti a nestálosti, dovolil vám Mojžíš propouštět manželky vaše, ale s počátku nebylo tak. (Mat. 19. 8.) *Co bůh spojil, člověk nerozlučuj.*

Vaši rabíni podávají snoubencům myrtu a citron. Myrta, jejíž listy ni v zimě neuvadnou, stále svěží a zelené, buďte obrazem vaší stálé, nezmírající lásky. Citron vám připomeň, že nastanou jednou i vám chvíle kyselosti, dni trpké, nelahodné. I těch je potřebí, aby vaše vzájemná láska měla dni zkoušky, jak je hluboká. Již starý mudrc napsal: Pravá radost je věc vážná. Není ovocem okamžiku, ale výsledkem denní práce poctivé a spokojené. Jenom to vám založí radostnou domácnost. Jen ona vnese pod váš krov jiné mnohé ctnosti.

Moudrý Sirach, jehož ústy mluvil Hospodin, praví: „*Kdo má ženu dobrou, má základ majetku; dostává sobě rovnou pomocnici a sloup odpočínutí.*“ A jinde dří: „*Dům a statky bývají dědictví otců; ale moudrá žena je dar Hospodinův.*“ Pracuj každý z vás a potom každý večer bude vám sváteční chvílí zaslouženého odpočinku. Modlete se ráno i večer k Hospodinu, a on posvěti svým požehnáním každý den“. Tak asi mluvil Ježíš Kristus. Všichni se zbožnou pozorností naslouchali jeho výkladu.

Když hostina a s ní též veselí byly v plném proudu, nastal jakýsi neklid mezi posluhujícími. Rozpaky i na tvářích hostitelů. Maria Panna, vše bedlivě sledující, nejdříve vystihla příčinu, která dusila všeobecné veselí. I tázala se jednoho ze služebníků, co to znamená. „Není již vína“, zněla tichá odpověď.

A Maria ihned věděla si rady. Její Syn, Bohočlověk, může pomoci. I přiblížila se k němu a s důvěrnou prosbou šeptala mu: „*Nemají vína*“. A řekl jí Ježíš: „*Co mně a tobě, ženo? Ještě nepřišla hodina má*“. (Jan 2. 3.—4.) Neodepřel pomoci; chtěl jen vyčkati chvíle, až sám uzná

za vhodné „zjeviti slávu svou“. V této odpovědi viděla Maria Panna, že její Syn její prosbě vyhoví. Proto řekla služebníkům: „*Cokoli vám řekne, učíňte*“.

A nečekali dlouho. Spasitel zavolal služebníky k sobě a tiše jim řekl: „Naplňte štoudve vodou“. Stály prázdné v předsíni, když před hostinou všichni přítomní podle předpisu zákona ruce si umyli. A služebníci učinili tak. A když to vykonali, řekl Ježíš klidně a tiše: „*Nyní nalijte a neste správci svatby*“. To byla zázračná slova, vycházející z úst Bohočlověka. Kristus učinil div. Proměnil vodu ve víno. Podobný zázračný čin, jako při mši sv. jeho slovem víno v krev Kristovu se mění. A div tím podivuhodnější, že tu podstatu i způsoby vody proměnil, kdežto při mši sv. podstatu mění, ale způsoby zachovává.

Ale všimněme si jednání Matky Páně. Přimlouvá se u svého Syna. Je tu první důkaz jejího mocného slova u Ježíše Krista. Jeví se tu jako prostřednice mezi těmi, kdo pomoci potřebují, a jejím Synem. A v této víře, že Maria je naše přímlovkyně, orodovnice naše, pevně žijí všichni katoličtí křesťané. Posvátné legendy vypravují, že k Marii jako matce Kristově často přicházeli trpící, nemocní, nuzní a prosili ji za přímlovu. A Maria nikdy jich nezklamala. Pomohla vždy. „*Nebylo slýcháno, že by koho opustila, kdo pod ochranu její se utíkal, nebo o pomoc ji vzýval, anebo za přímlovu ji žádal*“. (Memorare sv. Bernarda.)

A ještě vraťme se ke svatbě v Káni galilejské. První zázrak Kristův učinil malé městečko Kánu nezapomenutelným. Zde každé křesťanské manželství bylo posvěceno. A zázrak Páně v duchovním smyslu často se opakuje. Kristus chce v duších, které ve jménu jeho manželství uzavírají, proměňovati vodu ve víno. Voda je zdravá, nejvýš potřebná pro život fysický; ale z vína proudí vyšší radost. Vodu proměnití ve víno znamená:

všechno přirozené povznášeti ve vyšší nadpřirozený řád; všechen život milostí Boží rozjasniti a posvětiti. Všední každodenní práci vdechnouti radost; lehkým učiniti, co dříve tížilo. *Posvětiti život.*

Manželství, k němuž nebyl pozván Kristus a při němž jeho Matka nebyla přítomna, brzo zevšední. Protože nebylo při něm požehnání. Ve „Zjeveních“ sv. *Brigitty* čteme, že při každém s hlubokou vážností a opravdovostí uzavíraném manželství chce býti Kristus a jeho Matka hostem. A není krásnějšího obrazu v křesťanské rodině než ten, kde na stěně je zavěšen obraz, kde kněz žehná manželství rodičům a pod ním nápis, kdy se tak stalo. A kolem něho památka na první sv. přijímání dítěte.

Když Kristus s učedníky opouštěl u večer síň svatební, nad domem prý se rozzářila velká jasná hvězda. Hvězda — poselkyně štěstí. Nad každým manželským příbytkem, v němž Kristus je od svatebního dne stálým hostem, svítí hvězda radosti a Kristova požehnání.

„KDO JEST MATKA MÁ A BRATŘI MOJI?“

Nedaleko Nazareta, na hoře, na jejímž úpatí terasovitě městečko se zdvihá, je to místo, jež se nazývá „hora strachu“. Zde prý to bylo, kdy matka Kristova prožila hodinu velkého bolu. Když totiž Pan Ježíš ve sbornici nazaretské dokazoval, že na něm se vyplnila prorocká slova Isaiášova o příštím Vykupiteli, židé pohoršovali se nad touto smělou řečí. Považovali je za rouhání. Vrhli se na Ježíše, chopili jej a vlekli na horu, chtějíce s její příkré zadní skály svrhnouti jej dolů. Maria vidouc to, spěchala v úzkosti k němu, aby jej bránila. „*Ale Ježíš, prošed prostředkem jich, ubíral se odtud.*“ (Luk. 4. 30.) Tímto dnem položil se stín kříže nejen na Ježíše, ale i na Pannu Marii.

Lze si představit, jaké chvíle nesmírné úzkosti prožívala sv. Matka, když viděla, jaké nebezpečí hrozí jejímž Synu. Vždyť láska mateřská je každé oběti schopna. Srdce matčino vždycky svírá úzkost, když dítěti hrozí poranění nebo smrt. A jistě, že i Kristus byl pln vděčnosti a lásky k matce, jež všechn svůj život, své starosti a práce jemu zasvětila.

A nyní vizme jiný výjev. Kristus v domě sv. Petra v Kafarnaum učí shromážděný zástup. Světnice je plna poslouchajících. „*I přišla matka jeho a bratři jeho, a stojíce venku, dali ho zavolat; neboť zástup seděl kolem něho. I řekli jemu: „Hle, matka tvá a bratři tvoji jsou venku a hledají tebe.“ On jim odpověděl: „Kdo jest matka má a bratři moji?“ A pohledv kolem na ty, kteří seděli vůkol něho, pravil: „Hle matka má a bratři moji! Neboť kdo činí vůli Boží, ten jest bratr můj i sestra má i matka má.“* (Mar. 3. 31.—35.)

Jak chladně, ba mrazivě zněla slova Kristova! Vždyť přece Kristus tolik matku svoji miloval. A nyní jako by zapíral své city k ní! Ale smysl jeho výroku je

jiný. Jako Syn Boží, věčně z Otce zrozený, neměl matky. Jako člověk měl za matku Marii Pannu, a tu nade všechny lidi miloval. Ale chce říci, že jest ještě vyšší a posvátnější příbuzenstvo, nežli to, jež vzniklo z příbuzenství tělesného, z krve. To je ono spojení s Bohem, z jehož rukou stvořena byla duše. A duše je dražší nežli tělo. A Bůh je vyšší otec, nežli otec pozemský. Na jeho lásce více má každému záležeti, nežli na lásce rodičů. Proto neváhal Kristus jinde říci: „*Kdo miluje otce nebo matku více nežli mne, není mne hoden*“ (Mat. 10. 37.) A kterémusi svému učedníku, který chtěl jej následovati, ale prosil, by mu Ježíš dovolil napřed pochovati otce svého, řekl: „*Pojď za mnou, a nech, at mrtví pochovávají své mrtvé*“ (Mat. 8. 21.—22.) Ponech, ať nevěřící pochovávají své nevěřící. Ty jdi za mnou, jenž jsem cestou, pravdou a životem pro duši.

Když hoří dům a střecha se nad hlavou rítí, každý bezděky prchá. Jeť v nebezpečí života. A kde je v nebezpečí víra, kde spalují se její nejněžnější květy víry, tam často rovněž nezbyvá, než útek. „*Stane-li se, že člověk musí voliti mezi láskou k Bohu a láskou ke svým příbuzným, musí, nechce-li zraditi svoji duši, jakožto dítko Boží, vymaniti se z pout tělesného příbuzenství.*“ Z dějin prvotní církve známe, že křesťanské dospělé či dospívající děti prchly z domova svých rodičů, pohansky žijících a proti křesťanskému náboženství zatvrzelých. Ano, děti vytrpěly smrt z rukou vlastních rodičů. Nad hlavami takových rodičů stále se vznáší jako černý mrak slova Kristova: „*Běda tomu, skrze něhož pohoršení pochází. Běda tomu, kdo pohorší jedno z těchto maličkých!*“ —

A kdo jsou ti, které Písmo sv. nazývá bratry Ježíšovými? Jsou to jeho vzdálenější příbuzní a nikoli pokrevní, rodní bratři. Mějme na paměti, že Israelité ne-

rozeznávali různé stupně příbuzenstva tak přesně, jak my je rozlišujeme. Všechny nazývali jedním jménem: bratři a sestry.

Písmo sv. jmenuje „bratry Páně“ čtyři jeho příbuzné, syny Marie Kleofášovy: Jakoba, Josefa, Šimona a Judu. Jejich matka byla příbuzná Panny Marie (nikoli její sestra), a stála s ní pod křížem umírajícího Ježíše. (Jan 19. 25.) Tato Marie Kleofášova výslovně se jmenuje v Písmě sv. jejich matkou. A tak musí dospěti ti, kdo trvají na nepravdě, že Pán Ježíš měl rodné bratry a sestry k tomu nesmyslnému závěru, že oni jmenovaní měli dvoje rodiče.

A ještě další: Kristus na kříži umíraje, zvolal ke sv. Janu apoštolu: „*Hle, matka tvá!*“ Svěřil svoji milovanou matku ochraně a péči cizí. Lze se domnívati, že by ji odevzdal rukám cizím, kdyby měl rodné bratry? A byla by to opravdu „Svatá rodina“, když by žádný z bratří nebyl přítomen jeho bolestné smrti mimo matku? A žádný z nich by Mrtvého nedoprovodil ani ke hrobu mimo matku?

Maria žila po nanebestoupení Páně v ochraně sv. Jana, biskupa v Efesu. Bylo by myslitelné, že by opustila své syny? Jaká by to byla mateřská láska, která odchází od vlastních dětí a běže zavděk přístřeším v domě cizím?

Přední ruský malíř *Vereščagin* namaloval krásný obraz. Nadepsal jej: *Svatá rodina*. Kolem Bohorodičky kupí se pět dítek. Nejstarší a nejkrásnější mezi nimi je útlý Ježíš. Dítka si hrají. Sv. Josef s oteckým pohledem, s dobrotou ve tváři, na ně se dívá. Chápeme smysl obrazu tak, že tu děcko Ježíš hraje si se známými dítkami nazaretskými, které přišly k němu a jež zavolala sv. jeho Matka. Ale v rozhořčení odmítáme ten smysl obrazu, že by to byli jeho rodní bratři. To je útok na náš rozum i cit.

Maria měla jen jediného Syna, jež počala cestou nadpřirozenou. Z tajemného působení Ducha sv., jehož tvůrčí slovo má jedinou svoji obdobu v slovech jeho: „Vydej země rostliny a zvířata všeho druhu“! Je to hrubé zneuctění Panny Marie, jež vždy jako „*semper Virgo*“, vždy v panenské své nedotknutelné čistotě žije v představách i v srdci všech věřících. Je to těžké a nízké podezřívání, že by Maria Panna svůj slib panenství, něžné oběti Bohu, někdy zrušila. Ten svatý slib, který sám Hospodin s láskou přijal a nechtěl jej kdy rušiti. „Duch sv. sstoupí v tě“, to byla slova Hospodinova k Marii Panně, na chvíli váhající státi se matkou Syna Božího.

Sv. Augustin nazývá Pannu Marii „*dignitas terrae*“. Důstojnost, chlouba, největší ozdoba země. Je nejenom jako *Mater Dei*, Matka Boží, ale i jako *Virgo virginum*, panna panen, odvěkým ideálem křesťanských žen a křesťanských panen. Jí se koří všechno pokolení ženské. S ní padá odlesk povýšenosti na každou ženu. Z poddanství mužova, jež i dnes sráží ženu i dívku tam, kde učení křesťanské nezapustilo kořenů, Maria pozvedá ženu k sobě. Každá jest její družkou. Stejně ta, jež ve své náruči láskyplně objímá své dítě, jako ta, již údělu mateřství nebylo v životě popřáno. Před oltářem sv. Panny a Bohorodičky je pro obě totéž čestné a posvátné místo.

V DÍLO SVÉHO SYNA ZASVĚCENA.

Dávná legenda vypravuje, že Pán Ježíš svoji Matku ve své vykupitelské dílo zasvěcoval. Ji připravoval na vše, co svým utrpením a smrtí pro lidstvo chtěl učiniti. Jednou seslal na sv. Matku prorocký, hrůzný sen. Viděla, jak jeden jeho apoštol jej zrazuje; jak jej svázaného vedou k soudu, jej bičují, trnovou korunu kladou mu posměšně na hlavu. Spatřila jej, kterak nese těžký kříž a na něm umírá. To vše viděla Panna Maria ve snách; chvěla se na celém těle a hořce plakala. A v té bolestné chvíli zaslechne nad sebou sladký a tklivý hlas: „Matko, spíš?“ Při těch slovech Maria otevřela uslzené své oči a spatřila nad sebou státi svého Syna. Byl klidný, živ a zdráv. A tázal se jí: „O čem jsi snila?“ Maria odpověděla: „*O tvém umučení a tvé smrti*“. A Pán Ježíš pravil jí: „Vždyť o tom ode dávna je v Písmě sv. psáno. O tom mluví proroci. To vše musí se vyplniti, neboť proto jsem na svět přišel“. A Maria, uklidněna ve svém mateřském, obětavém srdci, pravila: „*Staniž se mi podle slova tvého*“.

Nelze se domnívati, že by Maria Bohorodička nebyla připravena na to, jaký úděl z vůle Boží jejího Syna čeká. Vždyť Kristus veřejně často o tom mluvil od toho dne, kdy nastoupil veřejný úřad svůj učitelský. Již přednám z fariseů, Nikodemovi, který za noci k němu přišel, vložil účel svého poslání na zemi. Pravil mu: „*Jako Mojžíš povýšil hada na poušti, tak musí povýšen býti Syn člověka, aby každý, kdo v něho věří, nezhynul, ale měl život věčný. Neboť tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby nikdo, jenž v něho věří, nezhynul, nýbrž měl život věčný*“. (Jan 3. 14.—17.) Kristus tu nikoli nadarmo dvakrát opakuje a zdůrazňuje, že přišel svojí výkupnou smrtí vrátiti lidstvu život věčný.

Velký jeho předchůdce, sv. Jan Křtitel, veřejně uka-

zuje na Pána Ježíše, když se z pouště po čtyřicetidenním postu vracel k břehům jordánským. Prohlásil: „*Ejhle, beránek Boží, jenž snímá hříchy světa.*“ Svým apoštolům připomínal, že vydá své tělo a vyleje svoji krev za mnohé na odpuštění hříchů. Jistě že Maria, matka Kristova, znala též ona hluboká slova proroka Isaiáše, který napsal o příštím Vykupiteli ve svém památném vidění: „*Vyšel jako kořen ze žíznivé země. Podoby neměl ni krásy, bychom naň patřili; neměl vzhledu, bychom se kochali v něm. Pouržen byl a nejposlednějším z lidí, mužem bolesti, zkušeným v utrpení, před jakým lidé tvář si zastírají.*“ (Is. 53. 2.—3.) Mohla Maria, matka Kristova, kdy mysliti, že toto kruté proroctví vyplní se jednou na jejím Synu?

S pravdou, jež zraňuje, těžko se smíruje člověk. Leká se jí a jen pomalu odevzdaně ji přijímá. Ze slov andělova zvěstování slyšela Panna Maria: „*Syn tvůj, Ježíš, bude veliký a Synem Nejvyššího slouti bude. A dá mu Pán Bůh trůn Davida, otce jeho, a kralovati bude v domě Jakobově na věky a království jeho nebude konce.*“ (Luk. 1. 31.—32.) Věřila snad Maria, že bude matkou krále, který zasedne na obnovený, slavný trůn svého praotce? Že bude druhou zachránkyní národa svého, jako byla jí ctnostná její předchůdkyně Esther, manželka krále Xerxa? O tom pokorná, chudá dívka z Nazareta nikdy nepsala. Ale přece jen těžko bylo jí spřáteliti se s myšlenkou, že její Syn bude za všechna dobrodiní a četné skutky milosrdenství tolik nespravedlivě trpěti. Že kříž bude jeho trůnem, s něhož věčně bude kralovati. A že její mateřské srdce tomu se vzpíralo, nelze se diviti.

Láska mateřská je ženě vrozena. Je vdechnuta všem živým tvorům, kteří střeží a pečují o své potomstvo. Jen tato láska udržuje lidstvo, aby nevyhynulo. Vzpomeňme, s jakou láskou a spolu bázní o svého syna vypravuje jej matka, když má na delší čas odejít z domova. Co slov

i modliteb vyronilo mateřské srdce, když dospěli synové byli za světové války voláni k službě vojenské. S jakou úzkostí čekala matka na první lístek z neznámé dálky. Snad již z bojiště nebo válečného pole. Kolik bylo radostí, když přišla jeho rukou psaná krátká zpráva: „Jsem zdrav.“ A kolik bylo neklidných, těžkých nocí, když lístek od syna nepřicházel.

A Maria Panna, matka Kristova, byla do jeho pozemského poslání jasně zasvěcena. Ve své památné řeči, v níž Kristus již se loučí se svými apoštoly, řekl: „*Svět má poznati, že miluji Otce, a tak činím, jak mi Otec přikázal.*“ (Jan 14. 31.) Láska Kristova k Otci, jehož chtěl býti ve všem poslušen, byla větší, nežli láska jeho k matce a k apoštolům. To jeho sv. Rodička dobře věděla. Odtud její odevzdanost. Jenom jedno bylo jí neznámo, a toho nejvíce se lekala: „Kdy přijde jeho hodina.“ Již mnohokrát meč bolesti, Simeonem jí předpověděný, pronikl její srdce. Kdy bude ten poslední? Kdy jeho rána nejbolestnější?

Středověk, který veškeré své umění nasycoval z Písma sv., vytvořil též z něho dramatické hry, v nichž události biblické živě zosobňoval. Jejich poslední zbytek máme v *pašijích*, které každoročně ve Svatém týdni v chrámech se zpívají. Vedle pašijí byly též oblíbeny dramatické hry, zvané: „*Nářky Panny Marie.*“ V nich líčí se bolest Matky Páně, která se loučí se svým Synem, když tento chystá se jíti na poslední velikonoční svátky, jež znamenaly počátek jeho utrpení, do Jerusalema.

Jedny z těchto „Nářků“ začínají krásnými slovy: „*Vadis Propitiator.*“ „Jdeš jako Smiřovatel, aby se's za všechny obětoval. Nejde s tebou Petr, který řekl, že chce s tebou umřítí. Opustil tě Tomáš, který pravil: „Pojďme, abychom zemřeli s ním!“ Žádný z nich není s tebou;

jdeš sám ty, který jsi mne zachoval neposkvrněnou, můj Syn a můj Bůh.“

Všichni se rozutekli. Jenom Maria, matka Kristova jde za ním. Taková je láska matky k jejímu synu. A my v hlubokém soucitu jděme v duchu s ní! Za Kristem a jeho svatou Matkou.

BLAHOŘEČÍCÍ ŽENA.

Jednou z nejušlechtilejších žen, které starověk znal, byla *Antigona*, dcera hrdinského krále Agamemnona. Plna zbožnosti k bohům, lásky k pokrevencům, statečnosti proti nepřátelům. Když král Kreon přísně zakázal mrtvého jejího bratra *Polyneika* s poctami pohřbíti a tělo jeho vysaditi na pospas psům a ptákům, Antigona vzepřela se tomu. Nasypala aspoň na znamení lásky hrst země na bratrovu mrtvolu. A když ji varovali přátelé před pomstou královou, odhodlaně řekla mu: „*Já nemyslila, že má tvůj příkaz takovou moc, by nepsané a nezvratné bohů zákony směl nějaký smrtelník rušiti.*“ Nezrodila jsem se, abych spolu s vámi nenáviděla, ale abych s vámi milovala. To považovala za úkol ženy.

V evangeliu čteme, že Kristus uzdravil člověka zlým duchem posedlého. Veliký zástup lidí byl toho svědkem. A fariseové, aby zlehčili Ježíše, jali se lidu dokazovati, že Kristus je spolčen s ďábly. „*Skrze Belzebuba, knížete zlých duchů, zlé duchy vymítá.*“ Tak namlouvali přítomným. (Luk. 11. 15.) Ale Kristus s rozhořčením vyvracel jejich pomluvy. Rozvinul se prudký spor jeho s nepřáteli.

Tomuto výjevu byla přítomna kterási prostá žena. Viděla zázrak. Slyšela, kterak Ježíš vyvrací zlomyslné, pomlouvačné řeči fariseů a je usvědčuje z nepravdy. A když na okamžik nastalo ticho, plná údivu zvolala: „*Blahoslaven život, který tebe nosil a prsy, kterých jsi požíval.*“ Ale Ježíš pravil: „*Ovšem blahoslavení, kteří slyší slovo Boží a ostříhají ho.*“ (Luk. 11. 27.—28.)

To byla slova nesmírné úcty k Ježíši. Vytryskla z hloubi její duše, jako slunný paprsek, který probil se temnými mraky. Slova veliké lásky, jež pronesla žena z lidu. Sama snad byla také matkou, a pro matku není většího štěstí, než to, že dala světu velikého syna. Proto

velebila matku, jež zrodila Ježíše Krista. Neboť věděla dobře, jak úzce čest a radost matky souvisí s úctou k synovi.

Tato neznámá žena byla první, která tu veřejně blahořečí matce Kristově. Jí začíná lidová úcta Marie Bohorodičky. Ona dokazuje, jak úcta Marie Panny je nerozlučně spojena s úctou a láskou k Pánu Ježíši.

A jak jí odpověděl Ježíš? Jistě, že se radoval z toho, když slyšel velebiti svoji matku. Tu matku, jež časem stane se předmětem hněvu fariseů, jako byl sám. Ale blahoslaví všechny, kteří slyší slovo jeho a ostříhají ho. K nim ovšem nejdříve náležela jeho matka. Byla mu svým smýšlením nejbližší. Ale více nežli pokrevenské svazky platí u Ježíše jednota duší ve víře, naději a lásce. Prohlásil, že duše náleží Bohu a je s ním spjata mnohem vroucnějším způsobem nežli s krevními příbuznými.

Nadejde jednou čas, kdy tyto svazky příbuzenské snad pominou. Kdy matka bude jednou ve věčné blaženosti a její syn ocitne se mezi zavrženými v pekle. A přece její blaženost nikdy nebude ztrpčována vzpomínkou na bývalou mateřskou lásku. Neboť vědomí, že Bůh nejvyšší spravedlivý navždy vyloučil nekajícího jejího syna od tváře své a z mateřského objetí pro jeho hříšný život, nikdy nebude kaliti její blaženost v nebi. U těch a takových matek pouta lásky navždy jsou přervána. Kéž jenom je jich co nejméně!

A co více, nežli ono blahořečení Matce Páně poutá naši pozornost jest: *odvaha a statečnost oné ženy z lidu*. Nelekala se hněvu mocných fariseů. Mezitím, co všichni jiní ze zástupu mlčeli, ona promluvila. Byla to opravdu žena statečná. Ona „*mulier fortis*“, o jejíž chvále tak krásně mluví kniha Přísloví (31.) Žena statečná je vzácná nad všechny poklady světa. „Otevřela ústa svá k moudrosti“ mezitím, co jiní mlčeli. Zahanbila muže.

Křesťanská víra posílila ženy, že nelekaly se utrpení ni mučednictví, když šlo o Krista a jeho víru. Sv. Augustin o matce své, sv. Monice, krásně svědčí: „*Byla sice žena něžná, ale mužná ve své víře.*“ Neboť křesťanská víra téžavé, nestálé city ženy posvětila a upevnila. Daly se klidně i na smrt vésti, nežli aby zapřely Krista. A nic nespomohly hněvy ani prosby rodičů. Zůstaly pevný. „V kroku křesťanských mučednic bylo slyšeti kroky římských legií;“ napsal o nich *Fr. W. Foerster*.

A vzpomněme jejich odvahy v dobách francouzské revoluce. Kdy na hlavu kněze, který by sloužil mši sv., byla vypsána cena jako na vlka, byly to statečné ženy, které pronásledované skrývaly. Samy jejich pronásledovatele uvedly často na špatnou cestu, kdykoli toužily, aby mohl kněz v jejich příbytku tajně sloužiti mši sv. V této oběti Kristově nalézaly zdroj netušené síly pro svoji víru. A nelze bez hlubokého pohnutí čísti zprávu, jak klidně šly na smrt, když krutovládci je přistihli.

V Bretagni odsouzeny byly k smrti řeholnice kteréhosi kláštera proto, že poskytly útulku pronásledovaným pod svojí střechou. Šly na popraviště klidně, statečně. Samy zpívaly si, co dnes často nad hrobem slyšíme: chvalozpěv ke cti Panny Marie, „*Salve Regina*“. Zdrávas Královno. Jejich zpěv tichl jen tehdy, když jedna po druhé kladla hlavu pod guillotinu. Musíme s obdivem a úctou hleděti na ty, kdo svoji víru dovedly uchrániti v srdci. „*Kdo ztratí život svůj pro mne, nalezne jej,*“ řekl Kristus. Aby ony ženy neztratily život věčný, neváhaly obětovati tento život pozemský.

„Jako slunce okrašluje nebe, tak i dům žena pobožná;“ praví lužické přísloví. A ona prostá žena v evangeliu, jež provolala tak nebojácně úctu k sv. Matce Kristově, je věčně krásným příkladem pro všechny křesťanské ženy. Ze středověku známe křesťanské ženy, které vstou-

pily v manželství s pohanskými vladaři. Sv. Klotilda ve Francii, sv. Olga v Rusku, Dubravka, dcera Boleslava I., v Dánsku byly jako jitřní hvězdy, zvěstující příchod křesťanství do těchto zemí.

A jak působily naše světice, mučednice víry sv. Lidmila, blahoslavená Anežka česká pro šíření a utvrzení víry Kristovy, je všeobecně známo. A jejich krásný úkol i dnes hledá zbožné ženy, aby šly v jejich stopách. Všudy na vinici Kristově je dosti práce. Žeň Kristova čeká dělnice Boží. A když v evangeliu kterási žena z lidu dobrořečila Kristu a jeho Matce, nastane jednou chvíle, kdy zase Kristus a jeho Matka dobrořečiti a žehnati budou každé ženě, která k nim statečně se hlásí a jejich úctu neúnavně šíří.

KŘÍŽOVÁ CESTA PANNY MARIE.

Velký katolický malíř *Albrecht Dürer* z Norimberka (zemř. 1528) zobrazil výjev „*Loučení Pána Ježíše s jeho Matkou*“. Loučení umístil u vchodu Lazarova domu v Bethanii, neboť odtud nastoupil Pán Ježíš svoji poslední cestu do Jerusalema. Čtyři osoby tuší, že vážná chvíle se blíží. Je tu Kristus se svojí Matkou a Lazar se svojí sestrou Marií. Maria, matka Kristova, slyšíc slova rozloučení, jest hořem všecka zlomena. Ruce křečovitě se-pjaté klesly; hluboký žal hledí jí z tváří. Mlčí v tiché odevzdanosti, neboť slovy nelze vystihnouti hluboké jako moře její bolest a žal. I její Syn tak cítí. A pohnut soucitem nad svojí Matkou, s rukou, která jí chce naposled ještě žehnati, klidně odchází. Jde směrem k hoře olivet-ské, kde svůj duševní boj chce dobojovati.

Starobylé podání tomuto loučení Matky Boží se Synem dalo slovní výklad. Když Marie slyší od svého Syna, že „*jeho hodina se blíží*“, svým měkkým hlasem jemu praví: „Synu můj, musíš-li již trpěti, tož prosím tebe za jednu, jedinou milost. Vypros mi, jako již našemu ochránci, sv. Josefu se stalo, abych dříve směla umříti. Abych nemusila býti svědkem tvého utrpení a smrti.“ A Ježíš se slzami v očích odpovídá: „Má dobrá matko! Dva v ráji hřešili, dva musí také na odpuštění hříchů trpěti. Ty a já.“ A když oba tiše se rozcházejí, v duši Matky Páně jako pohřební hrana rozezvučela se prorocká slova Simeonova: „*A tvoji duši pronikne meč.*“

Křížová cesta Marie začala této chvíle. Rozloučila se se svým Synem. Duševní její bol začal v plné tiché bolesti. Křížová její cesta nastala dříve, nežli Kristus vzal na sebe těžký kříž.

Řecký mythus vypravuje o *Niobě*, dceři Tantalově. Její všichni synové i dcery byli povražděni šípy mstivé

bohyně. A Nioba, vidouc je zmíratí, zšílela hrůzou a proměnila se ve skálu. Ale i zkamenělá cítí ustavičný bol. Ovid ve svých „Metamorfozách“ praví o Niobě: „Rozplývá se a ještě nyní chladný mramor roní slzy.“ Tak u Nioby, jež neznala útěchy pro svůj bol. Jinak bylo s Matkou Boží. Zнала posilu s nebe. Modlitba a naprostá odevzdanost ve vůli Boží jí podepíraly po celý život. I na její křížové cestě.

Přišla s apoštoly do Jerusalema. Byla svědkem slavného Kristova průvodu. A když Kristus s apoštoly šel do zahrady gethemanské, vrátila se v příbytek některých svých příbuzných. „Předtucha mateřská ji neklamala. Věděla, že již té chvíle začíná se plnit, o čem Syn její často mluvil.“ Nemohla ulehnutí. Modlila se s toužebnou úzkostí, s jakou Kristus prosil: „*Otče, možno-li, odejmi tento kalich ode mne. Ale ne má, ale tvá vůle se staň.*“

V středověkých „*Nárcích Panny Marie*“ podrobně se líčí jak za noci beze spánku čeká, jaké zprávy jí apoštolové přinesou. Přispěchá nejdříve sv. Jan a ustrašen jí praví: „Tvůj Syn je zajat. Byl zrazen Jidášem a svázaného odvádějí nyní vojáci a služebníci kněžští do města.“ Maria pláče a modlí se. Po půlnoci, všecek zlomen vejde sv. Petr a žaluje: „Ježíše odsoudila vysoká rada k smrti. A já, nešťastný, jsem ho zapřel. Já přísahal, že jej ani neznám!“ — Taková byla noc utrpení. Noc úpěnlivé modlitby za sílu, které tolik sv. Matka potřebovala. Noc jako bez konce.

A sotva nastalo jitro, Maria Panna pospíchá ven. Sešla se s několika zbožnými ženami, aby viděly, co stane se s Ježíšem. Spatřují, že jej vedou k vladaři Pilátovi. Mísí se, nepoznána, do zástupu. Vždyť nejeden, věda, že je matkou Ježíše Krista, na smrt odsouzeného, bude se domnívati, že je matkou zločince.

Německý křesťanský básník *Friedrich Klopstock* (zemř. 1803) ve svém velikém dramatickém díle „*Messiáš*“ líčí krásnou scénu, jak Maria, zmítána proudem zástupů, ocitla se před palácem vladaře Piláta. Vejde v úzkosti dovnitř a spěchá po mramorových schodech výše. Zde setká se se vznešenou ženou. Je to Porcia, vladařova manželka. Jí svěřuje se se svým nesmírným bolem. Práví jí: „Tvé srdce je plno lidského soucitu. Ten, kterého tvůj manžel soudí, je nevinný. Zloba jej obžalovala. Já jsem jeho matka.“

Porcie hledí s úžasem na neznámou. A dává si vypravovati o životě jejího Syna, Ježíše Krista. Pozorně naslouchá slovům Bohorodičky a potom vzrušeně zvolá: „On nesmí umřít!“ Ale Maria jí odpovídá: „*On musí umřít; tot je vůle jeho nebeského Otce.*“ Porcie pláče. Obě ženy, plny bolestného pohledu, dlouho stojí tu vedle sebe. A potom Porcie praví: „Ó, nejdražší matko! Půjdu s tebou, abych plakala u hrobu mrtvého tvého Syna.“

V hlubokém tomto básnickém obraze Klopstock chce vystihnouti ono bolestné vzrušení svaté Matky, která touží svoji bolest sdíleti s jiným, aby ulevila sobě.

A Maria druží se potom ke zbožným ženám, aby s nimi následovala svého Syna na další křížové cestě. Jdou tiše za svým Pánem, který nese těžký kříž. Brzo vidí, jak pod ním klesá. Tu nemohly již skrýti svého bolu. Ozval se bolestný jejich vzlykot, těžko přemáhaný pláč. Kristus Pán jej slyšel. I obrátil se k nim a řekl: „*Dcery jerusalemské, neplačte nade mnou, nýbrž samy nad sebou a nad svými dětmi.*“ (Luk. 23. 28.) Pán Ježíš nežádal soucitu se svým utrpením. Matky měly plakati nad svými dětmi; nad záhubou všech, kteří kdy v zatvrzelosti trvají a odmítají spásu, kterou jim přinášel.

Něžná legenda vypravuje, že kterási žena, jménem *Veronika*, vidouc Spasitele, jak krůpěje potu i krve s čela

jeho kanou, vzala potní své roucho s hlavy, a otřela Kristovy tváře. A Kristus navždy zůstavil své rysy v této roušce. I v tom je pro nás vážné poučení. Ve svém srdci máme stále nositi obraz Krista trpícího. Svatá láska k našemu Vykupiteli vzbudí též kajícnost nad našimi hříchy.

O *sv. Terezii*, velké obnovitelce řádu karmelitánského, se vypravuje, že denně rozjímal o utrpení Ježíše Krista a bolestech jeho svaté Matky. Nástroje jeho umučení našly potom vtištěny v její srdce. Říkávala často: „*Žádejme si kříže a objímejme každé utrpení! Běda nám, kdy budeme křížů prosti!*“ Maria v duši své kříž nesla spolu se svým Synem. Ale šla s ním odevzdaně. Nesla břímě, které Bůh na ni vložil, s takovou odevzdaností, že jeho nesmírnou tíhu nelze plně pochopiti. A tak se stala největším vzorem všech matek, jež trpí bolestí a starostmi nad svými dětmi. Trpěti jest údělem každého člověka. Nejvíce však matek. Je to odvěká pokuta za hřích Evin. Ale toto jejich utrpení, jež snášejí ve zbožných vzpomínkách na trpící Matku Kristovu, je snad i jejich křížovou cestou k nebesům.

MARIA POD KRÍŽEM.

Církevní hymnus „*Stabat mater dolorosa*“ má svůj zvláštní původ. V italském městě Todě, v Umbrii, žil v 13. století bohatý a slavný advokát, *Jakub, šlechtic Benedetti*. Jméni a sláva opojily jeho mysl takovým kouzlem, že šel za každou zábavou a rozkoší. Nedbal proseb ni slz zbožné své choti, která ve svém zármutku nalézala útěchy jedině v chrámě a v modlitbě. Ale její slzy marně tekly nad lehkomyšlným chotěm.

Tu stalo se jednou, že při veřejných hrách sřítla se tribuna, na níž obecenstvo se tísnilo. Množství lidí bylo smrtelně raněno. A mezi nimi byla též manželka advokáta Benedettiho. Dovědév se o neštěstí, přikvačil její choť a našel ji umírající. Rychle poklekl k ní. A když chtěl uvolniti její šat, aby lépe mohla dýchati, viděl pod jejím vrchním oděvem žíněné roucho, jaké nosívali přísní kajícníci. Pochopil hned, že ono bylo pokáním za jeho hříchy. Její smrt, jež v malé chvíli nastala, učinila na světáckého muže hluboký dojem. Změnil úplně svůj život.

Své jmění rozdal chudým. Celé hodiny proklečel v pláči na chrámové dlažbě. Žil potom jenom z almužny, kterou si vyprošoval. Za dárek děkoval jen mlčky. Jeho chování bylo tak zvláštní, podivné, že lidé považovali jej za blázna. Nazývali jej *Jacopone da Todi*. Bláznivý Jakoubek.

Po 10 létech toulavého života v žebráckých šatech klepal ubohý *Jacopone* na fortnu františkánského kláštera. Prosil za přijetí. Dali mu dárek a odbyli jej. Ale *Jakoubek* znovu přichází a znovu prosí. Zase slyší vlídná, avšak odmítavá slova. Tu jednou odevzdá bratru-fortnýři svazeček rukopisů a prosí, aby jej odevzdal představenému kláštera, *quardiánovi*. Stalo se tak. A *quardian*

vzpomněl jednou „na bláznivého Jakoubka“, vzal jeho svazeček ke stolu, aby pobavil své spolubratry. Rozbalil jej, nahlédne a čte:

„Stabat Mater dolorosa,
juxta crucém lacrymosa,
dum pendebat filius.

Cujus animam gementem,
contristatam et dolentem
pentransivit gladius“.

Stála Matka bolestící
u dřeva kříže plačící,
když syn její na něm pněl.

V její duši sténající,
sklíčenou a bědující
přeostřý meč prudce vjel“.

Čím dále četl, tím více rostl úžas bratří. Slzy kradou se v oči. Všichni vidí, že Jacopone není obyčejný poma-tenec; ubohý blázen. Že jeho duše, plná bolu, plane *nejčistší láskou k bolestné Matce Boží*. Je naplněna vroucí zbožností. A přijímají s úctou i soucitem Jacopona do svého bratrského kruhu. Do kláštera.

Takový je původ nejkrásnější elegie na utrpení Matky Páně pod křížem. Církev jí dala „čest missálu“. Zní při mši sv., kdykoli při ní máme na mysli Pannu Marii bolestnou. A krásně napsal o ní francouzský spisovatel zbožný *Ozanam*, že „její verše plynou jako bohaté slzy, stékající po tváři; její zvuky lahodnou silou vytrhují lidská srdce z vřavy života pod kříž umírajícího Spasitele“.

Když kříž Kristův byl vyzdvižen, Maria, matka Ukřižovaného přistoupila blíže. „*Stály pak u kříže Ježíšova jeho matka, a sestra (příbuzná) matky jeho Marie Kleofášova a Maria Magdalena.*“ (Jan 19. 25.) Tak zde pní mezi nebem a zemí božský prostředník, Ježíš Kristus. A jeho matka Maria je zase prostřednicí mezi svým Synem a světem. Je pohroužena v němý bol. S upřeným zrakem hledí na božského Trpitele. Sleduje každé slovo, které Ukřižovaný pronáší. Není jich mnoho. Kristus, svatý

obětník sebe sama, je té chvíle více spojen se svým nebeským Otcem nežli se světem.

Maria slyší potupný výsměch kněží a fariseů, kteří se tu sytí zlovolným pohledem na svoji oběť. A Kristus s kříže volá: „*Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí.*“ Modlí se za své nepřátele. Přičítá jejich rouhání více jejich nevědomosti nežli zlomyslnosti. A Maria vzpomíná, že Kristus vždy tak učil: Nikoli nenávidět, ale milovat nepřátele. Tím je překonáme a zvítězíme nejenom nad nimi, ale též sami nad sebou.

Slyší drsný hlas lotra, visícího po levici, který s posměšným výsměchem praví ke Kristu: „*Jsi-li Syn Boží, pomoz sobě i nám.*“ Slova ta bodají její srdce. Ale rána tolik nebolí, když slyší slova lotra po pravici Kristově, který napomíná posměvače. Maria vidí, že v poslední hodině osvětila milost Boží jeho mysl. A pocituje radost, když tento kající zločinec, obrátiv prosebné své oči k jejímu Synu, volá: „*Pane, rozpomeň se na mne, když přijdeš do království svého.*“ A Ježíš mu řekl: „*Vpravdě pravím tobě: Dnes budeš se mnou v ráji.*“ (Luk. 23. 42.—43.) Tato slova potěšila srdce Panny Marie. Přišel zajisté její Syn, aby spasil ty, kteří hynuli. Jeho utrpení přineslo první plody hříšnému světu. První světec. Sám Kristus slíbil mu místo ve svém království.

A Kristus pohlédne nyní dolů; patří na svoji matku. Bude nyní, kdy ji brzo navždy opustí, potřebí více ochrany. Nikdo z blízkých příbuzných není. A je tu jediný z apoštolů. Ten, kterého Kristus nejvíce miloval. Panicový, svým láskyplným srdcem jemu nejbližší, sv. Jan. „*Ježíš, uzřev matku a toho učedníka, kterého miloval, jak tu stojí, řekl matce své: „Ženo, hle syn tvůj.“ Potom řekl učedníkovi: Hle, matka tvá.*“ (Jan 19. 26.—27.) Oba, k nimž tato slova ukřižovaný Pán promluvil, stáli tu v hlubokém mlčení. Jejich srdce byla plna vděčnosti. Maria je svěřena ochra-

ně a péči sv. Jana. A ten chce se o ni starati jako o svoji matku. „*Od té chvíle přijal ji ten učedník k sobě.*“ Ve sv. Janu, který stál pod křížem, a v oněch dvou ženách, byla té chvíle zastoupena celá církev. A Kristus svěřuje svoji Matku lásce Janově; svěřuje ji celé církvi. Matka Kristova stává se matkou všech věřících. Z jeho vůle jsme jejími dětmi. K ní máme se utíkat, kdykoli její ochrany, útěchy, přímluvy potřebujeme. A té nám bude jednou zvláště potřebí: v hodině smrti. Proto básník hluboké a vroucí hymny „*Stabat Mater*“ na konec prosí:

„*Christe, cum sit hinc exire,
da per Matrem me venire
ad palmam victoriae.*“

Kriste, až mám se odtud bráti,
pro Matku svou rač mi dáti
palmu nebes vítěznou“

NA KLÍNĚ MATKY.

Na starobylém mostě Karlově, spojujícím Staré město s Menším městem pražským, v řadě památných soch svatých a světic Božích, nad jiné upoutá pozornost každého chodce krásné sousoší *Emanuela Maxe* (z r. 1859), zvané „*Pieta*“. Pod křížem na prostěradle leží mrtvý Spasitel. Hořejší část jeho těla spočívá na klíně jeho Matky Marie, která v tichém bolu levici položila na mrtvé tělo Synovo, jako by je hladila. V pravo klečí Maria Magdalena, biblická hříšnice, jež nyní kajicně líbá chladnou ruku Kristovu. Stranou stojí sv. Jan, miláček Páně a v hlubokém pohnutí hledí na Krista; jako by obdivoval velikou jeho oběť. A dole na podstavci napsána jsou slova proroka *Isaidše*: „*O, vos omnes, qui transitis per viam, attendite et videte, si est dolor, sicut dolor meus.*“ Ó, vy všichni, kteří jdete cestou, pozorujte a vizte, zda jest bolest, jako bolest má. (Pláč Jerem. 1. 12.)

Jenom zcela netečný nebo nevšímavý chodec jde kolem a nepozoruje, o čem mu sousoší mluví. O veliké oběti Syna a nesmírné bolesti a lásce jeho Matky.

Středověk rád zobrazoval mrtvého Spasitele, odpočívajícího na klíně jeho Matky. Je to nejkrásnější protiklad oněch blažených chvil, kdy Bohorodička v Betlemě chovala Ježíše-dítka ve svém mateřském klíně. Tehdy byla na vrcholu svého štěstí. Sami východní králové klaněli se jejímu Dítku, spočívajícímu v jejím klíně. A nyní, po 33 létech zase chová mrtvého Syna ve svém bolesti plném klíně. Toť je *mateřský bol v nejhlubším svém stupni*.

A kol ní mihají se tvrdí vojíni, bez zájmu a soucitu, snášejíci s křížů dva mrtvé lotry, aby je rychle zahrabali do země. Maria všechno protrpěla se svým Synem. Jeho srdce, kopím probodené, se zastavilo. Její srdce bolestí

vždy znovu zbodané, dále bije. To jsou poslední muka trpící svaté Matky.

V papežské encyklice (z 2. února 1904) se praví: „Nesmíme spatřovati velikost Marie pouze v tom, že jednorozenému Synu Božímu nabídla lůno svého těla, aby tím způsobem byla umožněna oběť pro spásu lidí. Nikoli. Ke cti Marie také náleží, že přijala úkol chrániti a živiti tohoto obětního beránka, a když k tomu přišel čas, dovésti jej k obětnímu oltáři. Tak společný život a spoluutrpení Marie a jejího Syna nebyly nikdy přerušovány. O ní stejně jako o něm platila slova prorokova: „*Můj život prošel v bolestech a má léta plynula v úpění.*“ Maria stala se tak spoluvykupitelkou světa.

Když slavný středověký sochař a malíř, *Michelangelo* tesar z mramoru jedno z největších svých děl, zvané „*Pietas*“ a v něm vytvořil Marii Pannu, ana na klíně chová s kříže sňatého svého Syna, měl prý stále oči zalité slzami. Vzpomínal při tom nejenom utrpení svaté Matky Páně, ale i vlastní své matky. Vzpomínal i její lásky a všech obětí, které kdy pro něho vytrpěla. A všechnu něhu, vděčnost a lásku k matce takořka vdechl v chladný mramor.

V katolických krajinách podél cesty nebo na křížovatkách často bylo vídati buď kříž, nebo „*Boží muka*“. Vysoko na sloupu je menší soška Matky Boží, chovající ve svém klíně mrtvého Ježíše. Trpící Bohočlověk a trpící jeho Matka zvedali duševně klesající. Měl vzpomínati každý, kdo cestou touto šel, na oba svaté trpitele. Připomenouti si, že každému z nás přináší život nejednu bolest. A kdo snáší odevzdaně svůj bol, nese v duši Boha, jako jej nesla Marie Panna, když položili mrtvého jejího Syna na její klín. A při tom nesmíme též zapomínati, kolik bolestí vlastní matka protrpěla ve svém životě. Krásně praví náš básník (Aug. Mužík) o našich matkách:

„Jsou mučednice — ne té chvíle jedné —
jsou mučednice let a života.
Čím vráska lne, čím líce k smrti bledne,
čím noční bdění, denní lopota,
o děti starost, stáří, samota,
to vše, ten žernov, kdo s jich hrudi zvedne?
— — — —

A památka jich záhy zapomněna!
Jen andělé kdes ryjí jejich jména
v list nejkřutějších martyrologií.“

Ale jedno ulehčilo svaté Trpitelce v jejím bezměrném bolu. Nepřišli žoldněří, aby odňali Marii mrtvého jejího Syna a pochovali jej do jámy s oběma zločinci. Přišel *Josef, rodem z Arimathie*, muž zbožný, a *Nikodém*, přední muž a člen velerady židovské, aby s úctou připravili hrob mrtvému Spasiteli. Josef z Arimathie měl nedaleko zahradu a v ní ve skále vytesaný nový hrob, v němž dosud nikdo nespočíval. Když vladař Pilát svolil, aby směli tělo Kristovo pohřbiti, přišli sami, sňali je s kříže a položili na chvíli v klín Matky.

Večer se blížil. Prvá hvězda na nebi, oznamující velký svátek židovských velikonoc, nedala již dlouho na sebe čekati. Proto pospíšili. Na rychlo pomazali oba mrtvé tělo, zabalili v plátno a nesli do blízkého hrobu. Oba zbožné nosiče mrtvého Krista provázela Maria a několik tiše plačících žen. Takový byl pohřeb Ježíšův. Nebylo světel ni písní. Nekráčely za Spasitelem zástupy, které jej kdysi pozdravovaly, když za jejich jásotu vjížděl do Jerusalema. Posvátné ticho kladlo se na zemi, jež několik hodin před tím byla svědkem hlučících zástupů, dívajících se na kruté křížování, a zázraků, jež při smrti Páně se dály.

Středověké dramatické umění nešetřilo obraznosti své, aby přidalo tichému pohřbu Ježíšovu vyšší posvátnosti a majestátnosti. Andělé, kteří pěli při Kristově narození radostné: „*Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj*

lidem dobré vůle“, zase tak zpívají. Ale tónem neobyčejně teskným a bolestným. Květiny v zahradě vydechují všechnu svoji vůni. Touží nahraditi kadidlo, jímž rakve mrtvých se okuřují. A když tělo Páně v hrob uloženo a přivalen kámen, sami andělé staví se jako čestná stráž k hrobu svého Pána.

Za noci vkradl se k hrobu Kristovu sám zrádce Jidáš. Je pln zoufalství. Sám doznal: „*Hřešil jsem, zradiv krev spravedlivou*“. Padá na zemi a šeptá hrobní skalní skulinou: „Mistře, odpusť mi můj čin!“ Přikládá ucho ke skále, zda uslyší sladký hlas Kristův; ale marně. Znovu prosí a lká. Ale hluboké ticho mu odpovídá. Jidáš vidí černý mrak, který zastřel měsíc v úplňku, a zdá se mu, že to satan rozpíná křídla, aby jej pohltil. A Jidáš zmateně potácí se ze zahrady. Marně prosil za odpuštění mrtvého Krista. Měl prositi živého Spasitele. Ale Jidáš od něho prchal.

Slavný anglický romanopisec, *Walter Scott*, ve svém těžkém utrpení dal si na smrtelném lůžku předčítati církevní hymnus „*Stabat Mater*“. V živých svých představách na jedinečnou Trpitelku nalézal polehčení. A je věru těžko si domysleti, čeho by pozbylo lidstvo, kdyby obraz Sedmiboletné nezdvihal je z jeho bolestí, které často strhují až k malomyslnosti. Jak útěchy plně znějí slova hluboké elegie Jacoponovy:

„Eja, Mater, fons amoris.
me sentire vim doloris
fac, ut tecum lugeam.
— — — — —

Fac me tecum pie flere,
Crucifixo condolere,
donec ego vixero.

Ó, ty Máti, lásky zdroji,
nech, ať žal mne s Tebou spojí,
ať se s Tebou rozkvílím.
— — — — —

Dej mi s Tebou zbožně lkáti.
Zmučeného litovati,
dokud budu v těle živ!“

Básník nazývá Bohorodičku „*fons amoris*“. Zdrojem lásky. Nevyčerpatelnou studnou milosrdenství. A toho my všichni vždy budeme nejvíce potřebovat.

VESEL SE, NEBES KRÁLOVNO!

S jemnou psychologií líčí německý spisovatel, *Petr Rosegger*, odevzdanost Matky Páně, když od hrobu svého Syna vrátila se zpět do Jerusalema. Doprovázena apoštolem sv. Janem uchýlila se pod střechu jedné z nábožných žen. A znavena vším, co za den Velkého pátku prožila, skloněna hořem, brzy usnula.

A tu Bůh seslal na ni zvláštní sen. Viděla krásnou velikou zahradu. Uprostřed strom, plný bílých a růžových květů. Kolem něho samá vůně a radostný zpěv ptactva. Je to *bývalý ráj*. A Maria nyní vidí, kterak zdáli vystupují nepřehledné zástupy lidí a s jásáním vcházejí v ten rajský kraj, zalitý nebeským světlem. V čele jich ctihodná dvojice prarodičů, Adam a Eva, za nimi Abel, Noe a řada velikých patriarchů s Abrahamem v čele. Potom israelští vůdcové, Mojžíš, Josue; israelští soudcové a králové, David, Šalomoun, všichni proroci, Isaiáš, Jeremiáš a jiní. Kráčejí Joachim a sv. Anna; přísný a slavný předchůdce Kristův, Jan Křtitel. A za nimi samojediný, o hůl, kol níž se vinou bílé kalichy lilíí, jde staříčkový kmet. Je to Josef, její snoubenec. Ten každé chvíle se zastavuje a toužebně se ohlíží. Čeká na ni. Na svatoň Matku Páně. Všichni putují v nebeský ráj, který ve chvíli Kristovy smrti znovu se otevřel.

Bylo již jitro, když Maria s blaženým úsměvem ze všeho, co ve snách viděla, posílena na duchu i na těle, ze spánku procitla. Tak Bůh, který dříve jejího snoubence, sv. Josefa, nejednou ve snách poučil a potěšil, i ji nyní posílil, aby potupnou smrt svého Syna, Ježíše Krista, statečně a odevzdaně nesla.

Když Kristus byl jat, apoštolové se rozprchli. Vyplnilo se, co Kristus při poslední večeři jim řekl: „*Vy všichni mne opustíte a necháte mne samotného, aby se naplnila*

slova Písma: Bíti budou pastýře, a rozprchnou se ovce". A když snad zpovzdálí ulekaně viděli, jak jejich Pána křižují, zmocnila se jich malomyslnost. Dávné slovo Kristovo: „*Proč se bojíte, malověrní?*“ jim neznělo v mysli.

Jenom jedna klidně a pevně věřila, že Krista, svého Syna zase uvidí. Byla to Maria. Nepravilo jí to pouze srdce, jež každé matce, která ztratila syna, šepce, že se s ním zase jednou shledá. Pravila jí tak její mysl. Opakovala si v duchu jeho prorocká slova: „*Jako byl Jonáš v břiše veliké ryby, tak bude Syn člověka v lůně země tři dni a noci*“. Tato víra měla hluboké kořeny v její duši. Proto Maria ve dnech zděšení všech, kdo v Krista věřili, byla pevná a klidná. „Maria myslila jenom na jedno: On vstane. Pro ni bylo vyloučeno ono překvapení, jež zastihlo apoštoly, když Vzkříšený jim se zjevil. Byla opravdu v těch strastiplných dnech apoštolů a učedníků Páně jako „cedr na Libánu, jako cypřiš na Sionu, jako palma v Kades vznešená“. Kde všichni hořem v beznaději se lámali, ona stála pevná. Jako palma, jež za vichru k zemi se kloní, ale nikdy neláme. Maria jenom se modlí a čeká. Čeká, že Syn se vrátí.

Proto nejde za ranního úsvitu, ten den po sobotě, se třemi ženami ke hrobu svého Syna, když chtěly ještě jednou a lépe pomazati drahé tělo svého Pána. Zůstává ve své skrovné světničce, žije pevnou nadějí ve shledání. „Neměla žádné určité předpovědi, že spatří Syna svého hned, jakmile vyjde ze hrobu; ale spoléhala na jeho srdce. I připravila a ozdobila svoji světničku, oděla se svátečním rouchem, a potom klekla k modlitbě.

Mezi tím, co pokorně se modlila, zazněla k jejímu sluchu líbezná hudba a píseň mnoha hlasů, pějících radostně a dojemně. A zvuky ty plynuly shůry. Matka Boží vstala a v nevýslovném pohnutí pozdvihla oči. Zdálo se jí, že zmizela stěna světničky a na prahu v prou-

dech jasného světla stál tu její Syn. Maria u vytržení poklekla a sepjala ruce. Syn přistoupil k ní, pozdvihl ji ze země a přitiskl na své srdce. Potom děkoval jí za vše, co s ním vytrpěla. Maria nemluvila; mluvily jenom ty jasné slzy, jež kanuly po její tváři.

Radost její byla úplná. A všečen minulý bol jí připadal jako sen, který pomínul. Syn její již netrpí. Jeho čelo věnčí nyní aureola slávy. Rány zůstaly; ale skvějí se nádherněji než nejkrásnější květy. Z celé jeho osoby září plnost nesmrtelnosti, blaha, štěstí, slávy a dobroty. Maria jako u vytržení hledí na Syna, který ji těší a oznamuje, že ještě nějaký čas zůstane na zemi a potom vstoupí na nebesa“ (Rostworovský.)

To bylo ono první velikonoční „Alleluja“ (Chvalte Boha), jež začalo v srdci svaté Bohorodičky. Jaké to bylo posvátné opojení největší radostí v duši svaté Matky Kristovy! Nevyslovitelná blaženost, která marně hledá slov, která by ji vystihla. Sv. Augustin ve svém výkladu k žalmu 99: „*Plesejte Bohu všeska země, ucházejte před obličej jeho s plesáním*“ napsal takto: „Kdo jásá, neříká žádných slov. Alleluja jest radostný zpěv beze slov. Je to hlas srdce, které utápí se v plesání. Hlas, který touží jak jen možno vysloviti své city bez přesných myšlenek. Člověk v radostném nadšení jásá beze slov, tak že se zdá, že radost jeho je příliš veliká, než aby bylo možno vyjádřiti ji slovy. *Radost jako bystřina přelévá se přes všechny hráze slov*“.

Když sv. Maria Magdalena z Pazzi, z řádu karmelitek ve Florencii (zemř. r. 1607), o Hodě Božím velikonočním usedla ráno ke svým řeholním sestřím v rektáři, všechny viděly, jak její obličej září blažeností a z očí hledí nebeská radost. Proto tázaly se jí, odkud její nadpřirozené veselí. A Magdalena odpověděla: „Viděla jsem Ježíše, vzkříšeného tak, jak jej dnes oslavuje

církev, a jak se zjevil své Matce“. To byla zajisté nejradostnější chvíle pro božského Syna a jeho Matku. A potom všechny sestry jaly se zbožně zpívati: „Regina coeli laetare“.

„Vesel se, nebes královno, alleluja,
zaplesej světa koruno, alleluja!
Neb Syn tvůj, jehož's zrodila, alleluja,
z mrtvých vstal, Matko přemilá, alleluja!“

A celým klášterem jako ozvěnou zněl chvalozpěv radosti nad blaženým shledáním Matky se Synem.

A zbožný *Klopstock* ve svém „Messiáši“ volá k Marii, které její Syn nejprve se zjevil po svém zmrtvýchvstání: „Ó, Matko oslaveného, raduj se! Již nepronikne žádný meč tvé milující srdce. Tvá duše nebude již krváceti. Radostí nebes budeš se radovati“.

V katolickém Španělsku za jitra Hodu velikonočního koná se starobylý slavný průvod. Je to součást jejich krásných „*autos sacramentales*“. Posvátných her, které oslavovaly vzkříšeného Spasitele a jeho blažeností plešající jeho Matku. Z jednoho chrámu před východem slunce vyšel průvod s Nejsvětější svátostí oltářní. Z druhého chrámu nesena byla, zahalená závojem, socha Panny Marie. Oba průvody mlčky kráčely městem. Potom na určitém místě při východu slunce se sešly. Tu byl odhalen temný závoj s tváře Bohorodičky a na znamení šťastného shledání se Panny Marie s Ježíšem, zapěl tisícíhlavý zástup jásavý hymnus: „*Vesel se, nebes královno!*“

Jak šťastná to chvíle i pro nás, když písní touto pozdravujeme v době velikonoční svatou Matku Páně! A jaká svatá blaženost plní srdce každého, v němž Kristus a Marie se setkávají a v něm mají svůj stálý příbytek!

V OCHRANĚ SV. APOŠTOLA.

Kterýsi křesťanský malíř zobrazil tklivý výjev na slova evangelisty sv. Jana: „*Od té chvíle přijal ji ten učedník k sobě*“ . (Jan 19. 27.) Je podvečer, kdy s nízké hory Golgaty sestupují dvě osoby. Je to Maria, matka mrtvého Spasitele, a sv. Jan, nyní její ochránce. Maria tiše sklání hlavu na svá prsa; neboť je i nyní odevzdána do vůle Boží. A sv. Jan mírně se nachyluje k Matce Páně, jako by chtěl vyčísti všechny její myšlenky a přání. Jdou sami. Žádná z oněch žen, které provázely Matku Páně, když kladli jejího Syna do hrobu, nejdou s nimi. Neboť hluboký bol miluje samotu a ticho. Je rušit znamená jej znesvěcovat.

Sv. Jan odvádí rozbolněnou Matku Páně do její světničky. Nejprve pečoval o ni sv. Josef, její snoubenec. Když tento blaženě zesnul, sám Kristus, její syn, vzal ji do své ochrany. A když Kristus dokonal, Maria Panna je svěřena péči apoštola sv. Jana. A věru nikdo nebyl tolik hoden, aby přejal starost o Bohorodičku, jako sv. Jan. Sám panic měl nyní pečovati o panenskou Matku svého Mistra. Sám miláček Kristův nejvíce toho zasloužil, aby byl synovským ochráncem té, kterou Pán Ježíš nejvíce miloval. A sv. Jan, který sám za nesmírné to významání a důvěru svému Pánu jistě velice děkoval, ve své skromnosti ani sebe nejmenuje. Legitimuje se před celým světem jako ustanovený ochránce Matky, jež ztratila svého Syna. Když osaměla, jistě v modlitbě a tichém rozjímání ponořovala se do svých vzpomínek na svého Syna. Vždyť vpravdě zbožný člověk nejméně je sám tehda, kdy jenom nám zdá se nejosamělejším.

O tichých a posvátných hovorech, jež sbližovaly Bohorodičku s jejím z vůle Kristovy adoptivním synem, evangelia i tradice mlčí. A jistě, že otevřelo se srdce sva-

té Matky a ona sv. Janu vyprávěla vše, co dříve pečlivě jako nejsvětější poklad uchovávala v srdci svém. Vždyť každá matka o svém dobrém, milovaném a nyní mrtvém synu ráda vypravuje. Je jí to radostí i útěchou zároveň.

Vyprávěla mu o tajemství Kristova vtělení. Odhalovala mu, co vše dalo se v jejím srdci, když vyvolena byla za matku Vykupitelovu. A sv. Jan v hluboké víře vštěpoval všechno do své paměti. A když Duchem sv. osvícen, chápe se péra, aby psal nejvznešenější evangelium o božství Kristově, začíná je oněmi majestátními slovy, které téměř denně v závěru mše sv. se opakují: „*Na počátku bylo Slovo, a Slovo bylo u Boha, a Bůh byl Slovo . . . A Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi; a viděli jsme slávu jeho, slávu jako jednorozeného od Otce, plného milosti a pravdy*“ (Jan 1. 1. 14.)

Plných čtyřicet dní prodlévá Marie Panna, vyhledávána apoštoly, v Jerusalemě. Vždyť znali rozkaz svého Pána, aby „*neodcházel z Jerusalema, nýbrž aby očekávali zaslíbení Otcovo, které slyšeli z úst mých*“ (Sk. ap. 1. 4.)

Zda i své Matce zjevil, oslavený Kristus se zjevoval, nikdo nezaznamenal. Ale jistě můžeme si představit, s jakou radostí Maria přijala vždy jejich zprávu, že Kristus se jim zjevil a ustanovil vše, co k řízení jeho církve bylo potřebí.

Po slavném nanebevstoupení Páně apoštolové shromažďují se každého dne ve večeradle na Sioně. Očekávají zaslíbeného Ducha sv. Sv. Petr, hlava církve, v čele; Maria, matka Páně, uprostřed. A desátého dne po odchodu Kristově Duch sv. na všechny přítomné sestupuje za „*náhlého s nebe hukotu, jako když táhne vítr silný, jenž naplnil dům, kde seděli; i ukázaly se jim jako by ohnivě jazyky, a rozdělily se tak, že posadil se na každém jeden*“ (Sk. ap. 2. 2.—3.)

I Marie Panna znovu byla účastna milostí, které Duch sv. shromážděným přinesl. Byla ovšem již několikrát jich účastna. Po prvé, když její duše byla ochráněna poskvrny hříchu dědičného. A po druhé, kdy „*Duch sv. sestoupil v ni a moc Nejvyššího zastínila ji*“. A nyní opět je účastna jeho sestoupení.

Sv. Albert Veliký, veliký znalec Boží přírody a její tajů, dovedl vypěstiti zahradu, v níž i za tuhé zimy rozvily se vzácné květy. Byl to sad „*semper virens*“. Vždy kvetoucí zahrada nejružnějších květin nádherných tvarů a nejušlechtlejší vůně. Takovou uzavřenou zahradou, „*hortus conclusus*“, bylo nitro sv. Matky Páně. Všechny ctnosti křesťanské víry rozvily se plně v její duši. Proto ji zoveme „*královnou všech svatých*“. Nevynikala sv. Panna pouze jednotlivými ctnostmi, jako ostatní svatí; ale byla to jedinečná zahrada všech ctností. Ctěna všemi apoštoly a učedníky Páně, jako ji stejně uctívali nebeští kúrové.

A co dalo se potom, když Duch sv. na apoštoly a učedníky sestoupil? Poslušni příkazu Páně, rozešli se do celého světa učit všechny národy. Přislíbení Kristovo: „*Já jsem s vámi po všechny dny až do skonání světa*“, bylo novou a ustavičnou jejich posilou.

Sv. Jan, miláček Páně, stal se později biskupem v přístavním městě Malé Asie, v Efesu. Jistě i on neopustil své nové matky, jejíž duchovním synem býti bylo nejvyšším jeho vyznamenáním i radostí. A zde plynuli jejich dnové v nejvyšší blaženosti. Bylo to nejkrásnější „*obcování svatých*“. Panenská matka Páně, zdroj lásky, vedle sv. Jana, apoštola lásky.

Sv. Dionysius Areopagita, člen nejvyšší rady athénské, sv. Pavlem pokřtěný, navštívil jednou město Efesus a vyhledal matku Kristovu. Jakým hlubokým dojmem Maria Bohorodička na něho působila, vypsál později ve svém

listu k sv. Pavlovi: „Když mne sv. Jan, kníže mezi evangelisty a proroky, k této nesrovnatelné Panně přivedl, cítil jsem se zevnitřně i vnitřně takovým podivuhodným světlem obklíčen a proniknut, a takovou blažeností a štěstím rozechvěn, že se mi zdálo, že není možno, abych na svém těle a ve své duši tolik radosti prožil; a skoro jsem klesl v bezvědomí. A vyznávám před Bohem, který v této svaté Panně byl přítomen, že bych ji byl považoval za vtělené v lidskou přirozenost božství, kdyby mne tvé učení z toho nevyvedlo“. Tolik svatosti skrývalo se v osobě Bohorodičky jako se skrývá ve svato-stánku, v němž Kristus je přítomen. Tak dvě nejsvětější duše, jež překypovaly láskou ke Kristu, dlely tu pospolu.

Něžná legenda vypravuje toto: Když sv. Jan, miláček Páně v Efesu zemřel, byl s láskou i pláčem věřících pochován do hrobu. Ale náhrobním kamenem ještě dlouho potom bylo možno slyšeti tlukot jeho srdce. Ten, který ustavičně připomínal věřícím: „*Miláčkové, milujte se vespolek, neboť láska jest z Boha, a každý kdo miluje, z Boha se zrodil, neboť Bůh jest láska*“ (I. Jan 4. 7.—8.) i mrtev mluvil.

Ve svatém obcování plynula léta. Maria Panna, cítíc u věku více než 60 let, že i jí blíží se hodina návratu k Bohu a shledání se svým Synem, toužila vrátiti se do Jerusalema. A sv. Jan matku Páně tam doprovodil. A šťastna každá duše, kterou na cestu k nebeskému Jerusalemu jednou bude doprovázeti matka Kristova, Bohorodička Maria Panna!

ZESNULÁ.

Dávné církevní podání zachovalo zprávu, že „o slavnosti Panny Marie“, jak nazývali její nanebevzetí, vždy se scházeli palestiniští mnichové, aby společně uctívali Matku Boží. Láska k Matce Boží svolávala dohromady tyto zbožné muže, jindy pohroužené v samotu a tiché rozjímání, že přišli společně uctívat památku zesnulé Panny Marie. Sešli se tu v jednu rodinu tak, jako dospělé děti, rozptýlené ve svém povolání do různých míst, scházejí se o památném dni matčině, aby ji pospolu oslavily. A tímto dnem společné oslavy Matky Boží byl den jejího odchodu z tohoto světa; den její smrti.

Slovo smrt má v sobě něco hrůzného, hořkého a bolestného. Přirozená podivná bázeň svírá srdce při jeho vyslovení. Ale o odchodu Panny Marie slova smrt nikdy neužíváme. Bylť to den pro ni radostný a vytoužený. Jenom po něm toužila od té chvíle, kdy Kristus, její Syn vstoupil na nebesa.

Církevní otcové poznamenávají, že Panna Maria nezemřela přirozenou slabostí těla po tolika bolestech a utrpeních, ale nesmírnou touhou po spojení s jejím Synem. V Šalomounově Písni písní líčí se touha duše po Bohu slovy: „*Amore langueo*“, *Umdlévám touhou, jež zeslabuje tělesné síly a svírá duši jako nesmírná žízeň. Je to svatá touha po spojení duše s Bohem. A Šalomoun volá k ni: „Již vstaň, pospěš přítelkyně má, holubičko má. Neboť již zima pominula, kvítí se ukázalo na zemi, hlas hrdličky slyšán je v zemi naší“.* (Píseň Šalom. 2. 5. 10.—12.) Jako jaro je předzvěstí nového života, tak smrt Marie Panny byla jen počátkem nového života v nebesích. Byla jí radostí.

Čím větší je vzdálenost, tím více magnetické síly železa ubývá. Ale s láskou mateřskou je to opačně. Čím

vzdálenější je syn, tím jen láska matky v jejím srdci roste. A když Maria denně vroucně se modlila a Bůh se jí tázal, čeho žádá, opakovala vždy tutéž prosbu: „Chci za svým Synem“.

Církevní spisovatel *Nicephorus* zachoval toto lidové podání: Když Maria Panna ve svých modlitbách znovu a znovu prosila za svoji brzkou smrt, seslal k ní Hospodin anděla Gabriela, aby jí zvěstoval, že chvíle odchodu s tohoto světa se blíží. Týž důvěrník Boží, který přinesl jí poselství, že je vyvolena za matku Vykupitelovu, byl jí i poslem smrti. Anděl pravil jí: „Pojď, naše královno v říši svého Syna! I my všichni, kúrové andělští, toužíme po tobě a čekáme tebe“. A Maria nyní s nevýslovnou radostí odpovídá: „*Jsem služebnice Boží, staniž se mi podle slova tvého*“.

Podle zachované zprávy apoštolové, toho času rozptýleni do různých krajín, z osvětlení Božího poznali, že čas smrti pro Bohorodičku se blíží. I neváhali, zanechali práce na vinici Boží, a pospíšili do Jerusalema. Zde ve skrovné světničce, v níž obyčejně matka Páně přebývala, kdykoli přišla do Jerusalema, také ji našli. Sv. Jan byl u ní. Radovali se nesmírně, vidouce znovu matku Kristovu. Bledost ulehla na její tvář. Ale oko, upřené pevně vzhůru, hořelo touhou po jiném světě tak, jako radují se ti, kdo po dlouhé plavbě nedočkavě hledí k dalekému pruhu země, jež má býti novou jejich vlastí. Všichni se modlí. I rty svaté Umírající se chvějí touhou po jejím Synu. A v posvátné chvíli její duše radostně opouští svůj pozemský příbytek. Marie vydechuje ji tak čistou, neposkrvrněnou, jako před mnoha léty, plná milosti, v její tělo vešla. Smrt, jaké nikdo víc nebyl již svědkem. Smrt svatá, před níž nelze než padnouti na kolena. A v té chvíli apoštolové slyší záhadné zpěvy a zvuky harf. Ale nebyly to zpěvy smutné, jaké zněly,

když mrtvého Krista ke hrobu nesli. Byly to zpěvy radostné, v nichž vždy znovu opakovalo se Alleluja, jak je později zpívali věřící, když své drahé mrtvé ukládali do hrobů v katakombách.

Potom apoštolové s pečlivostí připravili přesvaté, čisté tělo k pohřbu a pochovali je do hrobu. *Sv. Jeronym* vzpomíná hrobu blahoslavené Matky Boží v údolí Josafat, mezi horou Moria a horou olivetskou. Tam později postaven byl chrám hrobu Panny Marie, v němž péčí křížáků (v 12. století) byl umístěn krásný nápis:

„Hic Josaphat vallis: hinc est ad sidera callis.
In Domino fulta fuit hic Maria sepulta:
Hinc exaltata coelos petit Inviolata,
spes captivorum, Via, Lux et Mater eorum.“

Zde je údolí Josafat; odtud cesta do nebes. V Pánu podpírána, zde byla Maria pohřbena; odtud Neposkvrněná povýšena brala se do nebes, naděje zajatých, cesta, světlo a matka jejich.“

„*Zapadám jako slunce*“ volal kterýsi básník. O Marii Panně v pravdě možno tak říci. Neboť slunce večer nepohasíná; ono stejně svítí v jiné kraje naší zeměkoule jako svítilo nám. Západ znamená pouze přechod. A nebylo jistě šťastnějšího přechodu z tohoto světa v říši nebeskou, jako bylo u Panny Marie. Smrt plná štěstí a radosti.

Jenom lidé nejlepší dovedli smrt vítati jako „svoji sestru“ (sv. František z Assisi), jako dobrotivou klíčnici nebes. Zanícen touhou po shlédání s Kristem, volal sv. Pavel: „*Toužím rozdělen býti, abych byl s Kristem*“. (Filip. 1. 23.) *Sv. František*, jak praví jeho životopisec, „*mortem cantando suscepit*“. Přivítal smrt se zpěvem. A jiný světec, umíraje volal: „*Ani jsem nevěděl, že umírání je tak krásné*“. *Sv. Terezie*, karmelitánka, zesnula v Pánu „*více plamennou láskou k Bohu nežli nemocí tělesnou*“. Jest

hluboké slovo žalmu: „*Drahá jest před očima Hospodinova smrt svatých jeho*“. (Žalm 115. 6.)

„*Smrt svatých*“, jak praví sv. Řehoř Naziánský, „nemá se nazývati smrtí. Jest to cesta k Bohu, vyplnění touhy, vysvobození z pout tělesnosti odložení břemena.“ Sv. apoštolu Janu poroučí Duch sv.: „*Napiš: Blahoslavení mrtví, kteří v Pánu umírají, od té chvíle. At odpočinou od svých námah, neboť skutky jejich jdou s nimi*“. (Zjev. 14. 13.) A byl snad světec, s kterým šlo tolik dobrých skutků před trůn Boží, jako s Pannou Marií? Neposkvrněnou, plnou svatosti a všech ctností?

Lotyšská legenda líčí, kterak četní poutníci jdou přes vysokou horu. Zapadající slunce hoří jim vstříc. Tu kráčí k nim po kolena ve tmě bílá postava. V ruce má věnec leknínů, nočních květů. A koho ona ověncí, ten vkročí do velikého ticha. Hluk světa zmizel, spatřuje jiný svět, plný věčné radosti.

Denně prosíme Matku Boží: „*Pros za nás nyní, i v hodinu smrti naší*“. A nelze si představití šťastnějšího okamžiku, nežli ten, kdy Maria s věncem květů vyjde umírajícímu svému ctiteli vstříc a doprovodí jej k trůnu svého Syna.

V NEBESÍCH.

Křesťanský spisovatel *Nicephorus* ve svých „Církevních dějinách“ vypravuje takto: „Když se blížil den smrti Panny Marie, shromáždili se apoštolové z různých zemí, do kterých k hlásání evangelia se rozešli, zase v Jerusalemě. A božský její Syn zjevil se nejsvětější Panně při její smrti a přijal její duši. Její posvátné tělo bylo za zpěvu andělů nedaleko Gethsemani od apoštolů pochováno. Ale když třetího dne její hrob zase byl otevřen, jejího těla již tam nebylo. Byla tam pouze pohřební plátina, která šířila nevýslovnou libou vůni. Potom apoštolové opět hrob zavřeli. Byli zajisté přesvědčeni, že Pán neposkvrněné tělo Marie před všeobecným vzkříšením počil nesmrtelností a dal je anděly nésti do nebe.“ (Hist. eccl. XV. 14.)

Láska a úcta naše k Panně Marii sama nám praví, že ona, neposkvrněná a vždy svatá zasloužila si, aby její tělo, kdysi posvátná archa novozákonné úmluvy, nepodlehlo rozkladu jako těla ostatních lidí. Vždyť všechna těla lidská v prarodičích v ráji byla vyznamenána darem nesmrtelnosti. Všichni měli jsme jednou po skončené pozemské pouti vejíti se svými těly do říše Boží. Mělo se však tak státi přímo. Bez bolestného průchodu branou smrti, která jen hříchem prvních lidí na svět přišla. A jenom Maria, již smrt byla chvílí blaženosti, hned po ní vzata byla do nebes. Naší víře v neposkvrněné početí a v naprostou bezhříšnost a svatost celého pozemského života Panny Marie odpovídá víra v její nanebevzetí. Nejvroucnější opěvovatel Marie Panny, *sv. Bernard*, krásně praví: „Při vtělení Syna Božího nebesa sklonila se dolů k zemi. Při nanebevzetí Panny Marie země vznáší se vzhůru k nebesům. Při narození Syna Božího přijala jej Maria v chudý betlemský chlév a potom v prostou

chyšku nazaretskou: Při jejím nanebevzetí přijal ji její Syn v královský svůj hrad v nebesích. Při vtělení dala Marie se svého těla oděv Kristovy smrtelnosti: Při jejím nanebevzetí dal jí syn roucho nesmrtelnosti.“

A všechny úvahy sv. Otců a církevních spisovatelů, kterými oni duchaplně dokazují nanebevzetí Panny Marie, je potvrzena prostou pravdou: Nemáme na zemi žádných ostatků posvátného těla Panny Marie.

Sv. *Jan Damašský* (zemř. r. 754) vypravuje toto: Řecká císařovna Pulcheria vystavěla v předměstí cařihradském (v Blachernách) kostel ke cti Panny Marie. Potom žádala jerusalemského biskupa Juvenala, aby jí poslal částku ostatků Panny Marie. Chtěla je slavně v novém chrámě uložit. Ale biskup Juvenal odepsal císařovně, že není žádných pozemských ostatků Bohorodičky. Že ona sice v Jerusalemě zemřela a od apoštolů byla pochována; ale ostatky v jejím hrobě nebyly nalezeny.

Máme ostatky předních mužů a žen z několika tisíciletí před Kristem. Vzpomeňme na těla egyptských faraonů; těla římských králů. Vzpomeňme, že máme ostatky všech apoštolů Kristových. Ale dvojích ostatků, a to těch nejvzácnějších a nejsvětějších, nemáme. Nemáme žádných ostatků Pána Ježíše, neboť on vstoupil na nebesa. A rovněž nemáme tělesných pozůstatků jeho matky, Panny Marie; neboť ona vzata byla na nebesa.

Těžko lze si představit ony projevy radosti, jež plnily nebesa, když Maria shledala se se svým Synem. Když spatřila jej oslaveného, v těle proměněném, nepodléhající již zákonům pozemské hmoty. S pouhými, jako zářící růže se skvějícími známkami přestálého utrpení na rukou, nohou a na prsou. A ona pospíchá k němu rovněž v těle oslaveném. Její líce, kdysi pobledlé a starostmi i žaly zbrázděné, se rozhořívají nevýslovným blahem. „Nyní v nebi vlila se láska jejího srdce do lásky srdce

Ježíšova. Moře lásky její do nekonečných moří lásky Synovy. A v této lásce spojila se láska její a jejího Syna k lidem, pro něž Ježíš na zemi tolik trpěl, a ona pro Ježíše tolik trpělivě snášela.“ (Willam.)

Shledání Marie Panny s Ježíšem v nebesích bylo též dovršením blaženosti pro Pána Ježíše. I on ve své lidské přirozenosti toužil, aby se svojí Matkou se shledal. Blaženě na ni patřil, když ona, žijíc dosud na zemi, byla opravdovou matkou apoštolů. Byla matkou celé rostoucí církve. Byla všemi ctěna a jejím slovům lásky naslouchali všichni v hluboké poslušnosti. Ježíš sledoval všechny její kroky na zemi. Naslouchal jejím prosbám. Chápal její touhu po shledání v nebesích. Nyní její stesk po Synovi byl skončen. Slzy osamělosti změnily se v slzy radostného shledání a jasného vědomí, že nikdy více od sebe se neodloučí.

„Nyní mohl jí Ježíš vše vypovědět, odhaliti všechna tajemství, kterých dříve na zemi nemohla pochopiti. — Mohla jasně chápati všechno jeho utrpení, jež přestál pro spásu světa. Chápati, že i jí bylo trpěti se Synem, aby s ním pracovala v hoři na vykoupení lidstva. Nyní s radostným poznáním viděla, že *matka spolutřpitelka stala se též spoluvykupitelkou*. Nyní měla státi nejbliže jeho trůnu ve své mateřské lásce k němu a ke všem lidem, které vykoupil, tak jako i na zemi stála nejbliže u něho při obětní smrti na kříži.“ (Willam.)

Nanebevzetí Panny Marie je nejvyšším ideálem, nejvznešenější a nejposvátnější touhou a obrazem každé matky, jejíž dítky předešly ji do říše věčnosti. Vdově naimské, jež zlomena šla pohřbítí svého syna, řekl Kristus, plný soucitu s jejími slzami: „*Neplač*.“ Vzkřísil je a vrátil do jejího náručí. A nyní ke každé věřící, zbožné matce přistupuje Kristus a opakuje útěchyplná slova:

„Neplač.“ Smrt ti jej vzala; já, vítěz nad smrtí, zase ti ho vrátím.

Když kardinál Schönborn, pražský arcibiskup, na své visitační cestě v Chomutově vážně onemocněl, jeho matka vroucně se modlila za jeho uzdravení. Je to lásce mateřské zcela přirozeno, že touží svého dobrého syna stále mít sobě nablízku. Ale když jí oznámili bolestnou zprávu, že její vznešený syn zemřel, zůstala klidna. Odpověděla s hrdinsky pevnou myslí: „*Jest ještě shledání.*“ Ano, jest pro každou zbožnou matku shledání s jejími dětmi. V nebesích; v říši věčné radosti. Shledání Marie, matky Spasitelovy v nebesích je toho pevnou zárukou.

V naší mariánské hymně, která s úctou Matky Boží tak již srostla, jako Zdrávas s Otčenášem, pozdravujeme Pannu Marii v nebesích vroucím voláním:

*„Ty jsi na Sionu utorzená, přebývdš v městě posvěceném,
dříve, než byla's na svět zrozená, počtěna jsi v slovu prorockém.
Teď požíváš věčné blaženosti, kteráž připravena od věčnosti
byla ti od Boha věčného, Otce, Syna, Ducha svatého.“*

KORUNOVÁNA.

Písmo sv. vypravuje, jak nádherný palác dal si vystavěti král Šalomoun. Podrobně vypisuje, kterak vyzdobil svůj trůn, podél něhož stálo 12 zlatých lvů. A když po prvé naň chtěl usednouti, poručil vedle něho postaviti po své pravici ještě trůn druhý, na který usedla jeho matka. Tak poctil král Šalomoun tu ženu, která jej porodila a jej vychovala. —

V této poctě, kterou král vyznamenal svoji matku, je hluboký symbol. Král je zosobněním moudrosti, spravedlnosti, rozvahy a statečnosti. Žena představuje lásku, mírnost, soucit s trpícími. Královna je mocnou přímluvkyní u trůnu synova.

V Šalomounově Písni písní volal Hospodin věrnou duši k sobě vyzváním: „*Všecka jsi krásná, přítelkyně má, a poskvrny není na tobě. Sestup s Libanonu, budeš korunována.*“ (Píseň 4. 7.—8.) Naše víra nám praví, že Kristus Pán přijal svoji Matku do nebes se všemi poctami, jakých jen svá Matce, dříve tolik trpící, mohl dáti.

V památném kostele emauzském je chován obraz, znázorňující *korunovaci Panny Marie v nebesích*. Je to vzácné a svérázné umělecké dílo školy beuronské. Marie klečí před trůny nebeského Otce a jeho Syna. Nad nimi vznáší se Duch sv. v podobě bílé holubice. Pannu Marii obklopují zástupy světců ze všech stavů. Andělé již přiložili k ústům stříbrné polnice, neboť nastal okamžik korunovace Matky Boží. A Bůh Otec i jeho Syn společně kladou korunu na hlavu Panny Marie. Korunu panen, jejichž je velikým vzorem; korunu mučedníků, jejichž byla po celý svůj život tichou družkou a největší trpítkou; a korunu svatých matek, jejichž je nedostižným vzorem a vždy pečlivou ochránkyní.

Korunovace Panny Marie v nebesích je vyvrcholením jejího života. Je věčným potvrzením a ustálením jejího významu pro všechno lidstvo. Korunovací Matky Boží je naše úcta k matce Kristově slavně potvrzena. Naše důvěra k ní, jako ke královně nebes, na věky posílena.

Královnám panovníků pozemských od nepaměti byly přiznávány mnohé přednosti a výsady. Provinilec, který dotkl se jen jejího roucha a tak prosil za milost, získal její přímluvu a ochranu. Často byl mu trest zcela odpuštěn. Neboť královna znamenala vždy lásku, milost, prominutí. Vzpomeňme starozákonní *královny Esther*, která svojí přímluvou u krále Xerxa zachránila život celého národa židovského, žijícího v zajetí.

A ještě jiný význam měl čin, když královna někoho přijala pod svůj plášť. Znamenalo to, že jej bere do své ochrany; chce jej jako svého svěřence uznávat i a o něho pečovat.

Tyto krásné názory na poslání a význam ženy, která jako královna jest po boku panovníkově, přenesl středověk na Marii Pannu, královnu nebeskou. Maria přímluvkyně a ochránkyně všech trpících a kajících. Tato pevná víra vžila se do srdcí všech křesťanů. A tak byla Maria, královna nebeská, velmi často zobrazována. Její blankytný nebo sněhobílý plášť, posetý hvězdami, šířil se tak, že pod ním našli ochranu všichni, kdo ji vzývali. V záhybech jejího řasnatého pláště hledali úkrytu ti, kdo cítili se vinnými. Utíkali se pod její plášť, který získal právo asyly právě tak, jako každý chrám.

Velmi něžnou legendu vytvořil zbožný středověk, horlivý šířitel mariánské úcty. Zemřel řeholní bratr a vstoupil do nebe. A zažil veliké překvapení. Pod pláštěm nebeské královny, který do nesmírné délky se rozpínal, spatřil mnoho vyvolených. Ale nikoho ze svých dobrých

řeholních bratří. To jej nesmírně zarmoutilo. I spěchal k Marii Panně a smuten se tázal, kde jsou jeho bratři, kteří v tomto pozemském životě byli vždy horlivými jejími ctiteli. Tu Marie ještě více poodhalila svůj královský plášť a hle, pod ním našel všechny své spolubratry, zářící nebeskou blažeností.

Německý básník *Heine*, sám nevěrec, nemohl odolat kouzlu, kterému podlehl, kdykoli hleděl na obraz Královny nebes. Píše takto: „V posvátném proudu řeky Rýna, v jeho vlnách zrcadlí se velebný kolínský dóm. V dómě vídal jsem obraz Královny nebes, na zlatém pozadí malovaný. Kolem královny vinou se květiny a vznášejí se andělé. V můj prudký život často tento obraz přátelsky se rozzářil a přinesl útěchu.“ To královna nebes svojí vznešeností, něhou a nebeským majestátem hleděla na něho; duševně rozvrácenému přinášela klid v jeho neklidném srdci.

Každá osoba, jejíž posvátnou povýšenost pocítujeme, pozvedá nás k sobě. V její blízkosti cítíme se lepšími a šťastnějšími. A Maria, královna nebes, kouzlem všech svých ctností a důstojností svého nebeského postavení volá nás z prachu všednosti k výšinám věčným. Maria, královna, nás posvěcuje. A zní to jako příboj mořských vln, když slyšíme v chrámě slova *Litanií loretánských*, v jichž závěru znějí ony prosby: „*Královno andělů, královno patriarchů, královno proroků, apoštolů, mučedníků, vyznavačů, královno panen, královno všech svatých, oroduj za nás!*“ Hlasy vznášejí se k chrámové klenbě a jí pronikají až k trůnu oslavené matky Kristovy.

Tyto svaté pozdravy jsou věčným ohlasem toho dne, kdy Kristus na oslátku, provázen apoštolů, obklíčen zástupy slavně vjížděl do Jerusalema. Tehda znělo ulicemi města volání: „*Hosanna, synu Davidovu! Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně!*“ Lid vítal Ježíše jako svého očekáva-

ného krále. Nyní věřící ve svých prosbách znovu a znovu pozdravují matku Kristovu Marii v nebesích jásavými slovy: „*Salve, regina — Zdráva's královno!*“

Tato modlitba, jež vytryskla z duše řeholníka *Heřmanna Chromého* (v 10. století), stala se hymnou všech křesťanů, jež denně k nebesům se vznáší.

Římský básník *Vergil* mluví o „*campi lugentes*“, o krajích, na něž stále ulehá smutek. Kde stíny se prodlužují a vzdechy trpících nikdy neustávají. A v našich prosbách hledíme my, vyhnaní synové Evy, vzhůru k nebeské královně. Ze slzavého údolí naše vzdechy nesou se k ní a prosíme, aby ona dolů shlédla na nás a ukázala nám svého Syna, Ježíše Krista; tak, jako za svaté noci betlemské ukázala jej chudým, věřícím pastýřům. Vždy je plna milosti a vroucí lásky.

V dějinách anglického námořnictva často se mluví o hrdinném chování lodníků, když loď narazila na skálu a začala se potápět. Všichni námořníci nejdříve o to se starali, aby zachránili cestující. Nejdřív ženy, děti, a potom muže. Pro ně v záchranných člunech nezbylo místa. I postavili se potom do řady, s kapitánem lodi v čele, a zazpívali svoji posvátnou píseň: „*Bliž k Tobě, Pane, bliž.*“ Na to zvolali: „*Bůh ochraňuj královnu*“ a hrdinsky vyčkali chvíle, kdy vlny zalily loď a ta se potopila.

I my žijeme zde na zemi jako v neustálém vlnobití. Lodička našeho života, unášena proudem neklidných časů, nejednou se kolísá. V té chvíli vzpomínejme na svoji ochránkyni, pečlivou Matku, nebeskou královnu. A když nadejde chvíle, kdy lodička začne se potápět do vln věčnosti, volejme: „*Chraň nás ty, nebes královno, a podej nám svoji záchranou ruku!*“

PROMLUVA ZÁVĚREČNÁ.

Ušlechtilý německý básník *Friedrich Schiller* (zemř. r. 1805) napsal něžnou, symbolickou báseň: „*Das Mädchen aus der Fremde. — Dívka z ciziny.*“ Její obsah je tento: Každého roku, kdy skřivani zpívají své první písně, objevuje se dole v údolí záhadná dívka. Je krásná, plná něhy a lásky. Nezrodila se v údolí a nikdo neví, odkud přišla. Její přítomnost každého oblažovala a všechna srdce plesala radostí. Ale její důstojnost a vznešenost nepřipouštěla žádné důvěrnosti. Přinášela květy a plody, jež zrály v jiných zahradách, v jiném slunečním světle, v šťastnějším kraji. A vyznamenala jimi všechny; jedněm dala květy, druhým plody. Ať jinoch či stařec, o hůl se opírající, každý bohatě obdarován, vracel se domů; — a každý byl šťasten.“

V této jinotajné básni vidíme my, katoličtí křesťané, zobrazení Marii Pannu. Každý rok, kdy přišel máj se svojí bohatou zelení a vonnými květy přichází v naše chrámy: *Dívka z ciziny*. Panna Maria, která sice na této zemi se zrodila, ale svým neposkvřeným početím, svým milostiplným životem, jehož nedotkla se žádná všednost hříchu, opravdu nenáležela mezi nás. *Přišla s nebeských výšin*, stvořena Bohem v témže stavu milosti a svatosti, v jakém vyšla z rukou Hospodinových první žena, matka Eva.

A vešla v naše chrámy, kde září její socha na oltáři, obklopena světly, zahrnuta květy, velebena písněmi. — A denně zněly k její oslavě zpěvy, ozývaly se modlitby a chvály.

Sv. Bernard, opat cisterciackého kláštera v Claivaux (zemř. r. 1153), byl nejnadšenějším opěvovatelem Rodičky Boží, Panny Marie. Jeho „*Chvály mariánské*“ jsou nejkrásnějším holdem lásky, úcty a důvěry ke svaté Pan-

ně. O něm vypravuje se hluboká legenda: Když usedal, aby jeho srdce zpívalo vroucí písně k Marii, Bohorodičce, často zapomínal na pokrm. Podlehł vysílení a tělesnou mdlobou klesal. A tu jednou Matka Páně se mu zjevuje a posiluje Bernarda týmž mateřským svým mlékem, kterým kdysi živila svého Syna.

V legendě je hluboký a vznešený smysl. Maria Panna svojí mateřskou láskou sílí každého, kdo má ji za svoji duchovní, nebeskou matku. Sílí všechny, kdo svými pracemi a starostmi umdleli; těší všechny zarmoucené, pozvedá klesající. Pomáhá těm, kdo ji za pomoc prosí. O ní platí slova Siracha (24. 23.—31.)

„Přistupte ke mně všichni, kdo toužíte po mně,
abyste plody mými se nasýtíli.“

Jako pozemská matka ze svých zásob dává každému dítěti zač ono prosí a čeho nejvíce potřebuje, tak nebeská Matka z hlubokých zdrojů své milosti a svých darů podává každému čeho nejvíce má potřebí.

Východní mnichové často si vyprávěli, že v podvečerní dobu, kdy zvonek na klekání pozdravoval Matku Boží, tato kráčela mezi nimi a stírala pot s jejich čel. Již přítomnost matky, která spokojeně a s láskou hledí na pracující syny, je posiluje.

Lidový spisovatel německý, *Petr Rosegger*, vřele vzpomíná, jakou pevnou ochranou byla mu dětinná důvěra v Matku Páně. Vypravuje o tom následovně: „Panna Maria! Mohu říci jistě, že byla mi druhou matkou. Když jsem na salaši pásal ovce, a na nebi vystupovalo zlé povětrí, viděl jsem ve zlatých mracích okraj jejího šatu. A kde mezerou mraků ještě pronikala šikmo zářící páska slunečního paprsku, byl to pro mne paprsek milosti Panny Marie: Neboj se, dítě, chráním tě! — Když jsem hnal ovce temným lesem a zdálo se mi, že z dále slyším výti vlky, tu míhaly se kol mne jiskřičky svatojánských

mušek, to noční světlo Panny Marie, a já slyšel jsem, jak mi praví: „Dítě, jdu zrovna vedle tebe, nic se ti nestane.“ — A když jsem pozdě večer díval se do úplňku měsíce, seděla uvnitř a usmívala se na mne, říkajíc: „Dítě, jdi s Pánem Bohem spat!“

Takový svatý klid, důvěru a sílu vlévá pevná víra v mateřskou péči Matky Boží. A ještě dále vzpomínám, co Rosegger vypravuje: Když jejich čeledín Marek umíral, přišla sousedka, dala mu do ruky červenou svíci a hlasitě volala: „Zlý nepříteli, ustup od něho! Ježíši Kriste, nedej mu sejítí do pekelného ohně!“ Umírající trásl se strachy. A tu přistoupil k němu otec, osušil jeho smrtelný pot a pravil mu: „*Panna Maria tě opatruje!*“ A hned sladký mír objevil se na tváři umírajícího a snad uviděl, co já jsem viděl té chvíle: Panna Maria vzala ho za ruku a vedla jej přívětivě na onen svět, do království nebeského.“

Maria je vždycky bdělá a pečlivá matka věřících. I ti, kdo žili více ve výšinách vysoké vědy nežli v prostých poměrech všedního světa, vždy se vyznamenávali přímo dětinnou úctou k Matce Boží. *Sv. Albert Veliký*, který byl své doby největší učenec a bohoslovec, na konci života jenom jedno si přál: aby na všechny své vědomosti, všechny svoji obsáhlou učenost zapomněl, aby pouze jedině jméno nikdy nevyšlo mu z paměti, jméno: „*Maria*.“ A jeho žák, *sv. Tomáš Akvinský*, často ve svých hlubokých úvahách, které zapisoval, na okraj listu psal slovo Maria. A nelze přehlédnouti, že dva největší básníci, *Dante* ve svém „*Ráji*“, a *Goethe* ve „*Faustu*“ v závěru vzývají Panu Marii, matku Kristovu.

Vděčný syn často navštěvuje svoji dobrou matku. A jestli s ním bydlí pod jedním krovem, ráno i večer k ní přichází. Ráno prosí za její požehnání pro všechny své práce, jako vždy činil *sv. Tomáš Morus*, kancléř

anglického krále Jindřicha IV.; večer jde jí děkovati. A tak činí i upřímný katolický křesťan. Pozdravuje Matku Boží ráno, v poledne i večer, kdykoli zazní zvon na klekání. Jí zasvěcujeme celý měsíc květen a zveme jej měsícem Panny Marie. Tento něžný hold, který vzdáváme Matce Boží, jistě vyprosí nám její ochranu a lásku. A nám přinese svatý mír a požehnání v naši duši.

Když Kolumbus dal se se čtyřmi chatrnými loděmi na výpravu hledat novou cestu do východní Indie, dal na stěžeň své admirálské lodi vytýčiti vlajku se jménem: Maria. Chtěl zajisté plouti pod její ochranou. I my prosíme Rodičku Boží, aby i tu naši slabou a vratkou lodičku života vzala pod svoji ochranu.

Májová pobožnost večerní chýlí se ke konci. Slavnostní světla na jejím oltáři pohasnou, vroucí zpěvy utichnou, mnohé květy povadnou. Ale v naší duši světlo úcty mariánské dále bude svítiti, zpěvy stále budou zníti a květy vděčnosti nezemrou. Lásku k Marii Panně, těmito pobožnostmi posílenou, ponese si do svého všedního života dál. Pro všechny časy. V dobách dobrých i zlých.

A budeme se srdcem plným důvěry opakovati vroucí prosbu mariánského pěvce, *sv. Bernarda*: „*Pomni, o nejdobrotivější Panno Maria, že od věků není slýcháno, bys koho opustila, kdo pod ochranu tvou se utíkal, aneb o pomoc tě vzýval, anebo za přímluvu tě žádal . . . Ó matko Slova (Bohočlověka), slovy mými nepohrdej, nýbrž milostivě slyš a vyslyš mne!*“ Amen.

O B S A H :

Předmluva	7
Promluva úvodní	9
Od věku vyvolená	13
Neposkvrněná	17
Oděná sluncem	21
Narození Panny Marie	25
Zasnoubená	29
Poselství andělovo	33
Odpověď vyvolené	37
U sv. Alžběty	41
Magnificat	45
Betlém	49
Pastýři	55
V chrámě	59
Mudrci	63
Na útěku	67
V cizí zemi	73
Návrat	77
V Nazaretě	81
V chrámě nalezen	87
Kána	93
„Kdo jest matka má a bratři moji?“	97
V dílo svého syna zasvěcena	101
Blahořečící žena	105
Křížová cesta Panny Marie	109
Maria pod křížem	113
Na klíně Matky	117
Vesel se nebes Královno	123
V ochraně sv. apoštola	127
Zesnulá	131
V nebesích	135
Korunovaná	139
Promluva závěrečná	143

Několik pozoruhodných homiletických spisů:

KÁZÁNÍ FILIPA HEUSLERA

Posmrtné vydání uspořádal † prof.
Václav Kronus

Sv. I. **KÁZÁNÍ NA DOBU VÁNOČNÍ**

Váz. Kč 50.—

Sv. II. **KÁZÁNÍ NA DOBU VELIKO-
NOČNÍ**

Váz. Kč 50.—

Sv. III. část 1. **KÁZÁNÍ NA DOBU
SVATODUŠNÍ**

Váz. Kč 48.—

Sv. III. část. 2. **KÁZÁNÍ NA DOBU
SVATODUŠNÍ**

Váz. Kč 32.—

Sv. IV. **KÁZÁNÍ NA SVÁTKY
A SLAVNOSTI**

Váz. Kč 54.—

Sv. V. **ŘEČI CYKlickÉ A PŘÍLE-
ŽITOSTNÉ**

Váz. Kč 50.—

Homiletické spisy

P. G. KOCHA O. M. CAP.

Upravil Arnošt Oliva

VĚROUKA PODLE KATECHISMU
v krátkých promluvách

Kč 9.—

**MRAVOUKA PODLE KATECHIS-
MU** v krátkých promluvách

Kč 12.—

**NAUKA O MILOSTI PODLE KA-
TECHISMU**

v krátkých promluvách

Kč 15.—

ARNOŠT OLIVA:

AVE, MARIS STELLA

Cyklus promluv Mariánských

Brož. Kč 16.—

KRISTOVO KRÁLOVSTVÍ

Brož. Kč 6.50

KRÁTKÉ ÚVAHY O TAJEMSTVÍCH POSVÁTNÉHO RŮŽENCE

Brož. Kč 6.—

POMOCNICE V KAŽDÝ ČAS

Brož. Kč 6.—

PROMLUVY PŘI ODDAVKÁCH

Brož. Kč 5.80

Lze objednat u knihkupců
zejména v

NAKLADATELSTVÍ

KROPÁČ & KUCHARSKÝ
v Praze II., Spálená ulice 23